

9 771335 828003

mesačník o filmovom dianí
(nielen) na Slovensku

www.filmsk.sk

film

02 —

2019 ▶ 2,50 €

rozhovor: Michal Novinski

téma: Producenti skúšajú
aj inú ako „českú cestu“

novinky: Na streche — Ostrým nožom

recenzia: Dievča — Hovory s TGM

— Striedavá starostlivosť — Trhlina — Všetko bude

/ Favoritka — Kafarnaum — Kursk — Yomeddine

FILMOVÉ FESTIVALY A PREHLIADKY NA SLOVENSKU V ROKU 2019

DRUHÉ
VYDANIE
DVD

V PREDAJI
NA DVD AJ
BLU-RAY
NOSIČOCH

úvodník

— V čase dokončovania februárového *Film.sk* sa rozniesla správa o úspešnom štarte mysteriózneho trileru *Trhlna* v kinách. Úspešnom v tom zmysle, že novinka režiséra Petra Bebjaka sa vyšvihla na čelo historického rebríčka návštevnosti slovenských filmov za otvárací víkend – pozrelo si ju viac ako 83 000 divákov. Keď tento text čítate, je už situácia s jej návštevnosťou úplne iná, ale už teraz (pri písaní tohto úvodníka) sa dá konštatovať, že *Trhlna* pritiahla do kín za premiérový víkend viac divákov, než ich mal najúspešnejší slovenský film roku 2018 celkovo. Možno sa *Trhline* napokon podarí prekonať aj celkovú návštevnosť všetkých nových domácich snímok, ktoré vlni vstúpili do kín. Situácia totiž z pohľadu diváckych výsledkov nebola minulý rok veľmi oslnivá, no v podstate sa nevymyká zo štandardu, to len rok 2017 prekonal v tomto smere nielen bežné hranice, ale aj odvážne predstavy. Viac prezrádza rubrika Aktuálne.

— Bebjakovu *Trhlinu* v aktuálnom čísle recenzujeme a týka sa to aj minoritných slovenských koprodukcii *Všetko bude* (r. O. Omerzu) a *Hovory s TGM* (r. J. Červenka). Tieto filmy sa už premietajú, no vo februári sa do kín chystajú ďalšie domáce novinky. Okrem minority *Na streche* (r. J. Mádl) to bude aj celovečerný debut režiséra Teodora Kuhna *Ostrým nožom*, ktorý vzbudzuje zvedavosť vzhľadom na to, že tvorcovia avizujú snahu „komentovať“ súčasný stav spravodlivosti a jej vymožitelnosti na Slovensku a reagujú tak aj na prípad vraždy Daniela Tupého. O filmovej dráme *Ostrým nožom* (a nielen o nej) rozpráva aj hudobný skladateľ Michal Novinski v rozhovore, ktorý nájdete na stranách 14 – 18.

— Bebjaka spomíname aj v rubrike Téma, nie však v súvislosti s *Trhlinou*, ale s jeho *Čiarou* z roku 2017. To preto, lebo vznikla v koprodukcii s Ukrajinou a my sa v Teme čísla venujeme slovenským filmom, na ktorých tunajší producenti spolupracovali aj s inými krajinami ako s Českom, ktoré býva bežným partnerom.

— Mimochodom, *Čiara* bola divácky veľmi úspešná. No existujú ľudia, u ktorých správy o plných kinách vyvolajú skôr obavy z ich návštevy. Aj o tom sa môžete v čísle dočítať. Želáme vám, aby ste mali v kine šťastie na filmy aj na kultivované publikum. ◀

— Daniel Bernát —

film.sk

mesačník o filmovom dianí
(nielen) na Slovensku / 20. ročník

Vydavateľ:

Slovenský filmový ústav

Adresa redakcie:

film.sk / Slovenský filmový ústav

Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava

tel.: 02/57 10 15 25

fax: 02/52 73 32 14

e-mail: filmsk@sfu.sk

Šéfredaktor:

Daniela Bernát

Redakcia:

Jaroslava Jelchová

Redakčná rada: Peter Dubecký

[generálny riaditeľ SFÚ]

Rastislav Steranka

[riaditeľ NKC – SFÚ]

Marián Brázda

[vedúci edičného oddelenia SFÚ]

Miroslav Ulman

[odborný referent Audiovizuálneho

informačného centra SFÚ]

Simona Nótová-Tušerová

[tlačová tajomníčka SFÚ]

Andrea Biskupičová

[vedúca predajne Klapka.sk]

Štefan Vraštiak

Jazyková redakcia:

Jaroslav Hochel

Design & grafická úprava: p & j

Tlač: Dolis, s. r. o.

Uzávierka čísla 2/2019: 31. 1. 2019

Snímka na titulnej strane:

TrhLina – TV Joj

Objednávanie Film.sk:

L.K. Permanent, Zuzana Hrušková

tel.: 02/49 11 12 02,

e-mail: hruškova@predplatne.sk

Film.sk vychádza s podporou MK SR.

ISSN 1335 – 8286

Názory redakcie sa nemusia zhodovať
s názormi prispievateľov.

Akokoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
vrátane údajov v elektronickej podobe len
s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
© Slovenský filmový ústav

3	<u>myslím si</u>
4 — 7	<u>téma:</u> Slovenskí producenti skúšajú aj inú ako „českú cestu“
8 — 10	<u>aktuálne:</u> Distribúcia slovenských filmov v roku 2018 / Slovenská účasť na 69. Berlinale
11 — 13	<u>novinky:</u> Na streche / Ostrým nožom
14 — 18	<u>rozhovor:</u> Michal Novinski
19	<u>moje obľúbené slovenské filmy / zásadné filmy</u>
20	<u>Správy z filmového diania</u>
21	<u>premiéry</u> v kinách
22 — 31	<u>recenzia:</u> TrhLina / Všetko bude / Hovory s TGM / Striedavá starostlivosť / Dievča
32 — 33	<u>recenzia:</u> Favoritka / Kafarnaum / Kursk / Yomeddine
34 — 35	<u>zažili sme:</u> Animateka Ľubľana / When East Meets West + GoCritic! Terst
36 — 37	<u>dvd nosiče / filmové publikácie / čo robia</u>
38 — 39	<u>dvd špeciál:</u> Prípud Barnabáš Kos
40 — 41	<u>kalendárium špeciál</u>
42	<u>tipy mesiaca</u>
43	<u>profil:</u> Eugen Gindl
44	<u>svet spravodajského filmu:</u> Týždeň vo filme
45	<u>in memoriam:</u> Vido Horňák
46 — 47	<u>výročia / stalo sa za 30 dní / pohľad zvonka</u>
48 — 52	<u>príloha:</u> Filmové festivaly a prehliadky na Slovensku v roku 2019

Marcel Šedo,

výskumný pracovník na FTF VŠMU

— Ach, škoda, že Boreovi synovia tie okrídlené psy nezabili. Možno by sme dnes pri kultúrnych podujatiach netrpeli nespočetnými Fineo výmami príkoriai. Stačí si sadnúť do prítmnia ľubovolnej kultúrnej ustanovizne, a ak máte tú smolu, že je vďaka vám početné diváctvo, zaručene sa niekde vo vašom okolí objaví nejaká tá harpya. Niekedy na seba vezme podobu egomaniackeho bľabotu, o chvíľu sa ukryje do komunikačného zariadenia a hučí uprostred katarzie, no a predovšetkým po sebe zanecháva kôpku výkalov. Pre neveriacich Tomášov odporúčam najmä návštevu multiplexov. Harpyu, to zdegenerované dieťa bezbrehého individualizmu, však stretnete prakticky všade.

I v artových kinách, v divadlách, v opere... Takáto vrcholná neúcta, až pohádanie tvorcami a interpretmi a neslušnosť voči spolusediacim je čírym obrazom detinskosti – jej netrpezlivosti, nesústredenosti, narcizmu, sebeckosti a rozmazanosti. Pokiaľ sa konzumentovi, navyknutému na vládnutie nad dielom a na „multitasking“ v podobe jedenia prázdnych kalórií a spomínaného bľabotu, niečo znepáči, automaticky nastáva vzbura. Nahnevá sa, hodí sa na dlážku a rumázga. Aserťivosť spolusediacich, žiaľ, pomáha len zdanlivo – emócie sú následne príliš rozbúrené a možnosť opätovného vnorenia sa do toho zvláštneho stavu medzi vnímaním a snívaním je narušená.

— Koho by navyše lákala opätovná návšteva kina po tridsiatom zážitku tohto druhu? Prečo by som sa mal na umelecké podujatia chodiť hádať so sebeckými individuami? V takomto prípade umelecké podujatie prestáva byť kolektívnym rituálom, oslavou, pri ktorej opúšťame každodennosť a zautomatizovaný spôsob videnia sveta, oslavou, pri ktorej sa z individuálneho stáva kolektívne a z imanentného transcendentné. Takéto podujatie sa stáva len neustálou polemikou so spolusediacimi, ktorú zažívame každý deň v práci, na cestách, v obchodoch. Rituál je zničený, pretože niektorí účastníci nedodrжали to najdôležitejšie – pravidlá. Pôžitok z diela umrel spolu s kultúrnosťou a so slušnosťou. Mimochodom, je to tá istá slušnosť, o ktorú sme bojovali na námestiach počas celého minulého roka.

— Existuje nádej na zmenu? Zdá sa, že nie. Kultúrne inštitúcie musia bojsovať o každého diváka a oklieštené malým rozpočtom si nemôžu dovoliť platiť zamestnancov, ktorí by dozerali na poriadok v sálach. Otázkou je, prečo nie je zrejmé každému z nás, že pokiaľ bude centrom nášho záujmu a snáh výlučne „ja“, zostane nám časom len zničený verejný priestor a spoločnosť. Sledujeme to v politike, na schátraných námestiach, vo vizuálnom smogu... A dnes už aj vo svätyniach kultúry a morálky. ◀

SLOVENSKÍ PRODUCENTI SKÚŠAJÚ AJ INÚ AKO „ČESKÚ CESTU“

Najčastejším koprodukčným partnerom slovenských filmov je Česko. A je naozaj častým. Prirodzene, viaže nás spoločná história, kultúrne prieniky, pretrvávajúce medziludské väzby... So zvyšujúcim sa objemom domácej filmovej produkcie však pribúdajú aj koprodukčné pokusy s inými krajinami. Aké sú skúsenosti slovenských producentov z takýchto spoluprác?

— Ak sa na vec pozrieme v historickom priereze, v rokoch 1990 až 2018 vzniklo 30 majoritne slovenských celovečerných filmov, nakrútených (aj) v inej ako českej koprodukcii (25 hraných a 5 dokumentárnych). Relatívne často vstupovalo do spolupráce Nemecko, no objavovalo sa aj Poľsko či Maďarsko a vzniklo napríklad aj niekoľko koprodukcii s Francúzskom.

— Teraz sa zameriame na niekoľko filmov z posledných troch rokov a začneme pri koprodukciami s najbližšími krajinami. V roku 2016 nakrútil Michal Kollár slovensko-česko-poľskú detektívku *Červený kapitán*. Kollár bol pri nej nielen v pozícii režiséra, ale i producenta, a ako vysvetľuje, na adaptácii literárnej predlohy Dominika Dána chcel od začiatku spolupracovať so zahraničným kameramanom, ideálne s niekým z poľskej kameramanskej školy. Predovšetkým sa mu však do hlavnej úlohy vyšetrotvára Krauzu hodil herec Maciej Stuhr. Tieto dve pre Kollára základné kreatívne zložky ho nasmerovali k Poľsku. Ako dodáva, druhotným dôvodom bolo financovanie, zo slovenských zdrojov by totiž taký náročný projekt nedokázal pokryť. Poľskú producentku Agnieszkę Kurszydło našiel prostredníctvom networkingového programu Producers on the Move, na ktorom sa zúčastnil v roku 2011 v Cannes. Na rozbehnutie tejto koprodukcie bola dôležitá garancia podpory zo slovenských verejných zdrojov aj z Českej televízie. Akú skúsenosť má Kollár s nastavením verejnej podpory kinematografie v Poľsku? „Vzhľadom na sebavedomie poľskej kinematografie – v tom čase rezonoval historický úspech filmu *Ida* – sa na náš projekt nahliadalo rezervovane. Napokon, išlo o slovenskú detektívku, ktorá do Poľska dejovo ani priestorovo nepresahuje. Zavážila však spomenutá účasť renomovaného herca aj kameramana či potreba špecifickej architektúry Krakova.“ No a koprodukciami ovplyvnila i následný distribučný život filmu, ktorý sa premietal aj v poľských kinách. Dostal sa tam do širokej kinodistribúcie vrátane multiplexov, čo podľa Michala Kollára nebolo dovtedy pri podobných koprodukciami bežné, a ak sa v Poľsku premietali, tak v klubových kinách.

5 x 5 = 1968

— Do koprodukcie s Poľskom nedávno vstúpil aj Peter Kerekes pri dokumente *Okupácia 1968* (2018). Bolo to však o dosť zložitejšie, pretože išlo o slovensko-česko-bulharsko-poľsko-maďarský film. Vytvoriť takúto koprodukciami bolo podľa Kerekesa prirodzené rozhodnutie vzhľadom na to, že projekt tvorí päť krátkych filmových príspevkov a každý vypovedá o okupácii Československa z pohľadu jednej z okupovaných krajín, konkrétne Ruska, Poľska, Maďarska, Nemecka a Bulharska. „Rokovania o koprodukcii sa začali v roku 2017, všetko, samozrejme, záležalo na prvom kroku – podpore Audiovizuálneho fondu a RTVS na Slovensku,“ hovorí Kerekes. „Mali sme pripravených niekoľko záložných plánov pre prípad, že by sme nedostali peniaze od poľského, maďarského alebo bulharského fondu. Ale projekt bol tak dobre pripravený (hlavne vďaka podpore na

vývoj z programu MEDIA, AVF a Visegrad Fund), že sme nemali problém s financovaním zo strany národných fondov a televízií.“ O túto podporu sa starali jednotliví koproducenti, takže Kerekes nevie presne opísať povahu tohto procesu. „Ale podpora v rámci minoritnej koprodukcie je všade v Európe približne rovnaká. Tu sme mali výhodu, že sme v rámci bulharskej, poľskej a maďarskej koprodukcie mali reálny kreatívny štáb z danej krajiny a reálny obsah, ktorý sa na danú krajinu viazal. Bol to úplne win-win projekt pre všetkých zúčastnených.“ Podľa Kerekesa bolo dôležité, aby sa dalo spoľahnúť na jednotlivých koproducentov, že budú dodávať svoje materiály načas a v danom formáte. „V podstate sa forma produkcie priblížila obsahu filmu. Bola to zložitá, koordinovaná akcia piatich krajín.“ Samozrejme, koprodukciami mala vplyv aj na distribučný život hotového diela. „Film mal festivalové uvedenie v ten istý mesiac v štyroch krajinách – v Bulharsku, Nemecku, Maďarsku a Poľsku – a takmer naraz televízne uvedenie na Slovensku, v Česku, Maďarsku a Bulharsku.“

Putovanie na severovýchod s koproducentmi z juhu a zo západu

— Film *Out* (2017) režiséra Györgya Kristófa vznikol v koprodukcii Slovenska, Česka a Maďarska. Slovenský producent snímky Marek Urban vysvetľuje, že príbeh je inšpirovaný skúsenosťami samotného režiséra, ktorý pochádza z východného Slovenska, má maďarskú národnosť a istý čas žil v Pobaltí. „Už od začiatku sme vedeli, že hlavná postava bude vychádzať z tohto prostredia a hovoriť slovensky, maďarsky a čiastočne rusky. Na scenári pracovali okrem Györgya ďalší dvaja scenáristi, Gábor Papp a Eszter Horváth. Súčasne sme pracovali na slovenskej, maďarskej a anglickej verzii scenára. V tejto konštelácii nám pripadalo celkom prirodzené pokúsiť sa získať maďarského koproducenta.“ Urban ďalej hovorí, že dohode s maďarským partnerom predchádzalo to, že Kristóf získal od Audiovizuálneho fondu štipendium na vývoj scenára a potom dostal projekt aj tunajšiu podporu na producentský vývoj. Čo sa týka podpory z maďarských verejných zdrojov, tvrdí, že pri minoritnej koprodukcii je to komplikované. „Nám určite pomohlo, že hlavná postava filmu bola slovensko-maďarská a na scenári pracovali dvaja maďarskí scenáristi. Podarilo sa nám tam získať podporu aj vo fáze vývoja. Na minoritu to bolo vôbec prvý raz v histórii maďarského fondu, preto museli meniť nejaké formálne nastavenia, aby to boli schopní procesne vyriešiť,“ ozrejmjuje Urban a dodáva: „Táto fáza vývoja je v Maďarsku dosť odlišná. Na scenári sa s dramaturgmi fondu intenzívne pracuje a výsledkom je stanovisko fonduvej komisie, či je vhodné projekt odporučiť na produkciu.“ Priznáva, že v Maďarsku bola podmienka preinvestovať tam 80 percent z poskytnutej podpory, no vzhľadom na koncept filmu *Out* to bolo prirodzené. Z Maďarska bol aj predstaviteľ hlavnej úlohy Sándor Terhész a kameraman Gergely Pohárnok, s ktorými pracovali už od fázy vývoja. „Zvyšok štábu sme kombinovali aj s ohľadom na záväzky voči fondom,“ dopĺňa Urban. A konštatuje, že koprodukciami

s Maďarskom priniesla i výhodu uvedenia filmu v tamojšej kinodistribúcii. Out mal zároveň úspešný festivalový život, keď ho zaradili aj do súťaže Un Certain Regard na festivale v Cannes v roku 2017.

Čiara a Pivnica, Ukrajina a Rusko

— Divácky (i festivalovo) úspešný titul Čiara (2017) v režii Petra Bebjaka vznikol v slovensko-ukrajinskej koprodukcii. Ako vysvetľuje slovenská producentka Wanda Adamík Hrycová, bola to prirodzená kombinácia vzhľadom na to, že príbeh snímky sa čiastočne odohráva na Ukrajine a od začiatku do nej chceli obsadiť aj tamojších hercov. „Od nápadu k realizácii tejto spolupráce to bola cesta dlhá, trnistá, s veľmi neistým koncom. Ukrajina nie je Česko, nemali sme tam v tom čase žiadne kontakty, medzi našimi krajinami neexistovala v kinematografii žiadna spolupráca, nevedela som, na koho sa obrátiť. Vyžadovalo to veľa pátrania, rozhovorov, ciest tam i na rôzne medzinárodné festivaly a fóra, kým som našla tú správnu spoločnosť,“ spomína Adamík Hrycová. Aj v tomto prípade však platilo, že na žiadanie dotácie na Ukrajine bola nevyhnutná domáca podpora projektu. „Na Ukrajine majú vo filmovom fonde niekoľkonásobne viac peňazí než u nás. Štát si tam uvedomuje, aká je kinematografia pre rozvoj kultúry dôležitá, a venuje jej patričnú pozornosť. V tomto im môžeme len závidieť.“ Slovenská producentka poznamenáva, že pre Ukrajinu bola spolupráca so Slovenskom na takomto filme lákavá, no medzi ich najvýznamnejšie obavy patrilo, aby nevyzerali ako národ pašerákov a prevádzáčov. A podľa nej bola táto spolupráca v mnohom úplne odlišná od koprodukcii s Českom. „Najväčší rozdiel – samozrejme, okrem jazykového – vyplýva z toho, že Ukrajina je mimo Európskej únie a Schengenu. Výroba Čiary tak bola nesmierne komplikovaná.“ Vďaka tejto koprodukcii sa však film dostal aj do ukrajinskej distribúcie.

— Lívia Filusová hľadala koprodukčného partnera na projekt Pivnica (r. Igor Vološin) nielen v Česku, ale najmä v Rusku. To je v našich končinách výnimočný jav, pozrime sa teda na túto spoluprácu bližšie. „Pri zvažovaní voľby režiséra z Ruskej federácie bola zároveň prirodzená i úvaha o hľadaní ruského koproducenta. Pre mňa to bolo zásadné a nevyhnutné predovšetkým z hľadiska financovania projektu, administratívno-organizačného zabezpečenia pozície režiséra a nemenej zaujímavý bol pre mňa ruský trh, kde sa slovenské filmy v distribúcii doteraz neobjavili,“ vysvetľuje Filusová. „Na to, aby sa projekt so zahraničnými tvorcami – v našom prípade ruskými – správne naštartoval a aby bol celý proces realizácie a následnej exploatacie filmu funkčný, je koprodukčný partner významným benefitom. Po finančnom nastavení projektu sme sa s ruskými partnermi dohodli na rozsahu ich podielu a na základe toho vznikla dohoda o obsadení tvorivých pozícií vo filme, konkrétne o obsadení hlavnej ženskej úlohy a z tvorivých zložiek režiséra a strihača z ruskej strany.“ Výber konkrétneho ruského partnera nebol jednoduchý a trval relatívne dlho vzhľadom na to, že Filusová sa snažila podrobne zmapovať tamojšie producentské prostredie, čo komplikovala aj skutočnosť, že nikto zo slovenských pro-

ducentov nemá skúsenosť so spoluprácou s Ruskom a naopak. V tomto procese však pomohol režisér Igor Vološin. „Ruský filmový trh nie je nastavený na koprodukčné projekty v takom rozsahu, ako je to u nás alebo všeobecne v Európe. Preto nie je jednoduché presvedčiť ich o zmysle takéhoto partnerstva,“ poznamenáva Lívia Filusová. Do koprodukcie vstúpila po získaní podpory z Audiovizuálneho fondu, ale s ruskou stranou už mala podpísanú zmluvu o budúcej zmluve a ruská strana prejavila záujem finančne podporiť jej projekt. „Podpora zo štátnych zdrojov v Rusku, to je z ministerstva kultúry, sa udeľuje raz za rok, preto sa tam koncentruje veľká konkurencia a počet žiadostí sa pohybuje okolo stovky. Myslím, že nastavenie podmienok je veľmi podobným našim – to znamená, že projekt musí mať zabezpečené financovanie, veľký dôraz sa kladie na osobnosť režiséra, kvalitu scenára a dôležité je i portfólio producenta. Výška podpory pri ruských filmoch býva značne vyššia ako u nás, koprodukčné projekty sa podporujú nižšou sumou.“ Slovenská producentka dodáva, že v záväzkoch sa kopro-

Režisér a ústrední herci pri nakrúcaní Pivnice.

dukcia s ruskou stranou veľmi nelíši od štandardných podmienok s inými krajinami. Pri porovnaní so spoluprácou s Českom však hodnotí túto skúsenosť ako oveľa zložitejšiu. „S Českom funguje vzájomná informovanosť, poznáme možnosti a podmienky financovania a zdroje, ktoré môžeme z českej strany očakávať. Pri spolupráci s ruským producentom bola najnáročnejšia komunikácia týkajúca sa zmluvných podmienok, administratívna záťaž v zmysle právnych dokumentov a ďalšie povinnosti súvisiace napríklad s povolením na pobyt, ktoré sa muselo počas príprav a realizácie niekoľkokrát obnovovať. V procese vývoja projektu, keď sa cizeloval scenár a konali sa kreatívne stretnutia s autormi, bolo nutné zabezpečovať tlmočenie, takže to bolo finančne aj organizačne komplikovanejšie.“ Samotnú spoluprácu však Filusová hodnotí pozitívne a oceňuje ústretovosť ruského koproducenta. ◀

VZNIKAJÚ FILMY V SPOLUPRÁCI S RUMUNSKOM, ÍRSKOM AJ FRANCÚZSKOM

— V predchádzajúcom texte sme pisali o filmoch, ktoré už tunajší diváci mohli vidieť v kinách. Existuje však aj niekoľko zaujímavých koprodukčných snímok, ktoré zatiaľ neboli dokončené. Jednou z nich je Láska z celuloidu (r. André Bonzel), na ktorej pracuje slovenský producent Juraj Krasnohorský v spolupráci s francúzskym partnerom. „Film Láska z celuloidu má francúzskeho režiséra a autora scenára, bolo teda prirodzené realizovať koprodukcii práve z Francúzskom,“ hovorí Krasnohorský. „Otázka v tomto prípade skôr znela, prečo Slovensko a slovenský producent. To vyplýva z faktu, že s Andréom Bonzelom spolupracujeme už vyše 15 rokov, vzájomne si dôverujeme a Slovenský filmový ústav ako kľúčový partner prináša prostredníctvom svojho pracoviska na digitalizáciu archívnych filmov pridanú hodnotu, akú by bolo aj vo Francúzsku ťažké nájsť.“ Krasnohorský si na producentskom workshope EAVE vytypoval tri francúzske spoločnosti, s ktorými rokoval, a napokon sa rozhodol pre Les Films du Poisson s dlhoročnou tradíciou. V prvom rade sa však snažil zabezpečiť podporu projektu z Audiovizuálneho fondu, aby mohol otvoriť diskusiu s koproducentmi. Láska z celuloidu však získala aj podporu z francúzskeho filmového fondu CNC. „Ten má jedno špecifikum, že o podporu môže žiadať autor filmu a až v momente, keď s projektom uspeje a získa podporu, musí uviesť vo Francúzsku etablovanú filmovú spoločnosť, ktorá bude film realizovať ako delegovaný producent,“ ozrejmjuje Juraj Krasnohorský. „Práve to sme spravili. Spoločne s režisérom sme pripravili a obhájili projekt v jeho mene a až následne sme potvrdili spoluprácu s Les Films du Poisson. Bolo to strategické rozhodnutie, ktoré nás stavalo do výhodnejšej pozície pri negociácii. Film sa uchádzal o podporu v balíku projektov režisérov, ktorí už majú za sebou aspoň jeden film. Konkurencia bola teda veľmi silná. V našom prípade komisiu jednoznačne presvedčila kvalitá scenára, keďže v momente žiadosti sme ešte nemali francúzskeho produkčnú spoločnosť, a teda komisia posudzovala len scenár.“ Podľa neho je základným kritériom na vznik koprodukcii osobná dôvera producentov, preto je prirodzené, že najviac spoluprac vzniká s českými partnermi, ku ktorým majú slovenski producenti blízko. Mladšie generácie sa však už obzerajú aj po iných krajinách a vďaka medzinárodným workshopom a koprodukčným fóram získavajú nové kontakty. „Pre mňa je Francúzsko známym teritóriom, keďže som tam študoval aj dlho žil. Oproti koprodukcii s Českom je však spolupráca o niečo náročnejšia, pretože cena práce nie je na Slovensku a vo Francúzsku rovna-

ká. Navyše krajiny so silnou kinematografiou a silným ekonomickým potenciálom, ako je Francúzsko, sa v negociácii pri koprodukcii stavajú voči nám do dominantnej pozície. Toho sa však netreba báť, vždy sa dajú vyrokovať férové podmienky. Pre mňa ako producenta je hlavným kritériom, či má koprodukcia aj iný zmysel ako finančný – konkrétne, či pri koprodukcii vznikne lepší film ako bez nej.“

— Režisér a producent Ivan Ostrochovský pracuje na svojom hranom filme Posol, ktorý vzniká v slovensko-rumunsko-česko-írskkej koprodukcii. K takejto spolupráci viedli Ostrochovského praktické potreby. „Vo filme hrá vynikajúci rumunský herec Vlad Ivanov a scenár písala spolu so mnou a s Marekom Leščákom Angličanka Rebecca Lenkiewicz, ktorú nám sprostredkoval írsky koproducent Mike Downey.“ Ostrochovský vysvetľuje, že írsky a český koproducent boli jasní už pri podávaní žiadosti na Audiovizuálny fond, Rumunsko do projektu vstúpilo pred podaním žiadosti na fond Eurimages. Posol získal podporu nielen z uvedených fondov, ale aj z českého a rumunského fondu kinematografie. „Rumuni majú vo fonde pomerne komplikovanú žiadosť. Majú bodový systém, ktorý treba naplniť, aby ste vôbec mohli žiadať o podporu. V každom prípade, čo sa týka výšky podpory, sú našim najväčším koproducentom.“ Ostrochovský tvrdí, že scenár neprispôbovali z dôvodu viacstrannej koprodukcie, tému filmu považuje za zrozumiteľnú v každej zúčastnenej krajine. V tejto súvislosti dodáva, že „problém bol skôr s fondom Eurimages a programom MEDIA, kde sa obávali, či filmu porozumie ‚západný divák‘“.

— Ako hodnotí túto skúsenosť pri porovnaní s českou koprodukcii? Podľa neho je prirodzené, že pre Slovensko je najlogickejšia a najmenej komplikovaná koprodukcia s Českom vzhľadom na to, že filmové fondy oboch krajín medzi sebou dlhodobo komunikujú, kým rumunská koprodukcia bola administratívne náročnejšia. Myslí si však, že je otázkou času, keď začnú jednotlivé fondy v ďalších krajinách navzájom viac komunikovať a dohodnú sa jednoduchšie pravidlá koprodukcii. „Zo skúsenosti však musím hlavne povedať, že nikdy nejde o to, ako sú nastavené podmienky v daných krajinách. Rozhodujúce je, koho máte v danej krajine ako koproducenta. Šikovný a aktívny partner vás nezatažuje komplikáciami, ani keď sú podmienky nastavené národným fondom pre vás nevýhodnejšie. Je to proste vždy o ľuďoch a korektných vzťahoch, nie o systéme.“

Rok 2018:

návrat k normálu

V roku 2018 prišlo na všetky slovenské premiérové filmy 234 446 divákov, čo je o 44 317 divákov menej, ako mal rok predtým tretí najnavštevovanejší domáci film *Únos*. No netreba mať veľké oči. Rok 2017 s 1 431 297 divákmi na domácich filmoch bol výnimočný a teraz sa len vraciame k normálu.

Pohľad do štatistík prezrádza, že návštevnosť domácich filmov v roku 2018 síce bola nižšia než v troch predchádzajúcich rokoch, no pri porovnaní s rokom 2014, keď na ne prišlo do kín 228 537 divákov, je vlaňajší výsledok o niečo lepší.

Celkové hrubé tržby medziročne klesli o 4,27%, ale dosiahli 33 040 891 eur, čo je druhá najvyššia suma v ére slovenskej samostatnosti. Celková návštevnosť klesla o 10,88% na 5 964 768 divákov, aj tak je však štvrtá najvyššia od roku 1993. Podiel domácich filmov (vrátane nepremiérových titulov a minoritných koprodukcii) na celkovej návštevnosti bol 4,21%.

Zatiaľ čo v roku 2017 sa až štyri domáce filmy dostali cez hranicu 100 000 divákov, vlni sa to nepodarilo ani jednému. Najnavštevovanejší slovenský film *Backstage* videlo 64 029 divákov. Minulý rok bol však rekordný z hľadiska produkcie. Vzniklo až 34 celovečerných slovenských a koprodukčných filmov a pásiem (27 v roku 2017) a z tohto počtu bolo len 14 minoritných koprodukcii. Osem z nich však bude mať distribučnú premiéru až tento rok.

Do kín sa vlni dostalo 29 slovenských celovečerných filmov a pásiem – 13 hraných (z toho 8 minoritných koprodukcii), 13 dokumentárnych (2 minoritné koprodukcie), 1 animovaný film a dve animované pásma – šesť epizód seriálu *Websterovci* a pásmo *Mimi a Líza – Záhada vianočného svetla*, kde nový 26-minútový vianočný špeciál doplní šesť epizód zo seriálu *Mimi & Líza*. Premiéru mali aj dva stredometrážne dokumenty – *Svetlé miesto* v réžii Dušana Trančíka a *Pochoduj alebo zomri* Michaela Kaboša. Dva krátke slovenské animované tituly boli uvedené ako predfilmy – *Fifi fatale* Márie Kralovič pred snímkou *Sloboda* a *Monštrum* Martina Snopeka pred *Posledným autoportrétom*.

Najnavštevovanejším domácim dokumentom bol *Tieň jaguára* Pavla Barabáša so 4 915 divákmi a najúspešnejšou minoritnou koprodukcii sa stal *Toman*, ktorého videlo 17 295 divákov.

Slovenské filmy uviedlo do kín dvanásť distribučných spoločností, najaktívnejšia z nich bola opäť Asociácia slovenských filmových klubov s ôsmimi domácimi premiérami. Bolo medzi nimi aj 10 stredometrážnych filmov z dokumentárneho cyklu *Prvá*, ktorý Únia filmových distribútorov SR eviduje ako jeden titul.

V uplynulom roku len produkčná spoločnosť Reminiscencie nasadila svoj film do kín priamo, bez spolupráce s klasickým distribútorom a mimo plánu premiér ÚFD SR. Vzhľadom na to, že premietanie *Smutných jazykov* Anny Gruskovej malo napokon až na dve výnimky charakter nekomerčných projekcií spojených s besedami, rozhodli sme sa nezaraďiť tento titul do štatistiky návštevnosti, no do celkovej produkcie domácich filmov je zahrnutý.

Vlni klesla nielen celková návštevnosť domácich filmov, ale aj priemerná návštevnosť na predstavenie, a to takmer trojnásobne – zo 61,67 diváka na jedno filmové predstavenie premiérového 100-percentne slovenského filmu alebo majoritnej koprodukcie v roku 2017 na 22,87 diváka v roku 2018. Najvyššiu priemernú návštevnosť na predstavenie mal z hraných filmov *Backstage* (33,38) a z dokumentov to bola *Prvá* (47,25).

Vlaňajšej filmovej distribúcii na Slovensku sa budeme podrobnejšie venovať v marcovom vydaní *Film.sk*. ◀

Distribúcia premiérových slovenských a koprodukčných filmov v roku 2018

	NÁZOV FILMU	RÉŽIA	ROK VÝROBY	KRAJINA PÔVODU	DÁTUM PREMIÉRY	POČET PREDSTAVENÍ	POČET DIVÁKOV	HRUBÉ TRŽBY	DISTRIBÚTOR
1.	<i>Backstage</i>	Andrea Sedláčková	2018	SK/CZ	15. 3.	1 918	64 029	327 644 €	Bontonfilm
2.	<i>Dôverný nepriateľ</i>	Karel Janák	2018	SK/CZ	16. 8.	1 932	45 905	261 479 €	Continental film
3.	<i>Pivnica</i>	Igor Vološin	2018	SK/RU/CZ	27. 9.	807	16 602	91 392 €	Itafilm
4.	<i>Tlmočník</i>	Martin Šulík	2018	SK/CZ/AT	1. 3.	757	16 111	79 587 €	Garfield film
5.	<i>Dubček</i>	Laco Halama	2018	SK/CZ	19. 4.	804	11 809	59 461 €	Forum Film
6.	<i>Tieň jaguára</i>	Pavol Barabáš	2018	SK	11. 10.	231	4 915	13 382 €	ASFK
7.	<i>Mimi a Líza – Záhada vianočného svetla</i>	Katarína Kerekesová, Ivana Šebestová	2018	SK/CZ	22. 11.	156	4 858	21 741 €	Magic Box Slovakia
8.	<i>Válek</i>	Patrik Lančarič	2018	SK	3. 5.	222	4 855	13 858 €	ASFK
9.	<i>Websterovci</i>	Katarína Kerekesová	2018	SK/PL	20. 9.	262	4 047	16 963 €	Magic Box Slovakia
10.	<i>Niečo navyše</i>	Paľo Kadlečík, Martin Šenc	2018	SK	20. 9.	77	1 756	6 455 €	Filmtopia
11.	<i>Okupácia 1968</i>	5 režisérov	2018	SK/CZ/BG/PL/HU	22. 6.	77	1 681	4 876 €	Filmtopia
12.	<i>Dežo Ursiny 70</i>	Maroš Šlapeta, Matej Beneš	2018	SK	13. 12.	93	806	2 114 €	ASFK
13.	<i>Posledný autoportrét</i>	Marek Kuboš	2018	SK	6. 9.	112	765	1 113 €	ASFK
14.	<i>Prípady Kalmus</i>	Adam Hanuljak	2018	SK	6. 12.	39	635	478 €	ASFK
15.	<i>Kapela</i>	Ladislav Kaboš	2018	SK/CZ	24. 10.	61	454	1 437 €	MEDIA FILM
16.	<i>Inde</i>	Juraj Nvota, Marian Urban	2018	SK/CZ	15. 11.	40	436	414 €	ASFK
17.	<i>Parrallel</i>	Matyas Brych, Vladimír Kriško	2018	SK	31. 5.	266	344	1 564 €	Magic Box Slovakia
18.	<i>PRVÁ</i>	7 režisérov	2013 - 2016	SK	30. 8.	4	189	387 €	ASFK
19.	<i>Svetlé miesto **</i>	Dušan Trančík	2018	SK	27. 9.	10	135	285 €	Filmpark studio
20.	<i>Vycestovacia doložka pre Dubčeka</i>	Juraj Lihosit	2018	SK	6. 12.	18	22	74 €	Continental film
SPOLU 100% SLOVENSKÉ FILMY, MAJORITNÉ KOPRODUKCIE A 50/50						7 886	180 354	904 704 €	
1.	<i>Toman</i>	Ondřej Trojan	2018	CZ/SK	18. 10.	621	17 295	99 567 €	Forum Film
2.	<i>Keď draka boli hlava</i>	Dušan Rapoš	2018	CZ/SK	25. 10.	736	15 899	78 352 €	Continental film
3.	<i>Čertovské pero</i>	Marek Najbrt	2018	CZ/SK	29. 11.	710	9 351	45 168 €	Continental film
4.	<i>Jan Palach</i>	Robert Sedláček	2018	CZ/SK	30. 8.	425	7 845	36 887 €	CinemArt SK
5.	<i>Hmyz</i>	Jan Švankmajer	2018	CZ/SK	15. 3.	82	1 004	2 413 €	PubRes
6.	<i>Sloboda</i>	Jan Speckenbach	2017	DE/SK	22. 3.	97	796	1 636 €	ASFK
7.	<i>Doktor Martin: Zločin v Beskydách</i>	Petr Zahrádka	2018	CZ/SK	6. 12.	93	744	3 558 €	PubRes
8.	<i>Kvetinárstvo</i>	Ruben Desiere	2017	BE/SK	18. 3.	20	526	435 €	Filmtopia
9.	<i>Môj neznámy vojak</i>	Anna Kryvenko	2018	CZ/LV/SK	16. 8.	24	308	573 €	Filmtopia
10.	<i>Cirkus Rwanda</i>	Michal Varga	2018	CZ/SK	13. 10.	41	294	1 122 €	Filmtopia
11.	<i>Pochoduj alebo zomri **</i>	Michael Kaboš	2018	CZ/SK	28. 11.	2	30	108 €	MEDIA FILM
SPOLU MINORITNÉ KOPRODUKCIE						2 851	54 092	269 819 €	
SPOLU VŠETKY SLOVENSKÉ A KOPRODUČNÉ PREMIÉROVÉ FILMY						10 737	234 446	1 174 523 €	
SPOLU VŠETKY SLOVENSKÉ A KOPRODUČNÉ FILMY PREMIETANÉ V ROKU 2018 (NIELNÉ PREMIÉRY)						11 399	250 984	1 219 591 €	

zdroj: Únia filmových distribútorov SR
poznámka: Filmy sú zoradené podľa počtu divákov

** stredometrážny film

— text: Jaroslava Jelchová —
foto: BFILM —

Na Berlinale letí Šarkan

Na 69. ročníku festivalu Berlinale (7. – 17. 2. 2019) bude v súťažnej sekcii filmov pre deti Generation Kplus krátky animovaný titul **Šarkan** slovenského tvorca Martina Smatanu. Pred štyrmi rokmi v nej Smatana súťažil so snímkou **Rosso Papavero** a predvlani tam získala cenu detského publika **Krištáľový medveď Piata loď** Ivety Grófovej.

— „Keď na Berlinale vybrali Rosso Papavero, bola to v podstate náhoda. Dostal som sa tam dokonca ako náhradník za školu, lebo deň pred deadlineom jeden film zo zoznamu VŠMU vypadol. A nakoniec si vtedy v Berlíne vybrali Rosso Papavero ako jediného zástupcu našej školy,“ spomína Smatana na svoj úspech s prváckym cvičením a prechádza k Šarkanovi. „Mám pocit, že teraz to bol skôr cieľavedomý proces a od začiatku produkcie sme to podvedome smerovali na berlínsky deadline. Nikto sa to síce neodvážil nahlas povedať, ale tak trochu sme dúfali, že by to mohlo vyjsť.“

— Vývoj filmu **Šarkan** trval dlho a Smatanovi pomohli aj pitchingové konzultácie na rôznych fórach, napríklad na Anifilme v Třeboni, kde sa radil so scenáristom štúdia DreamWorks Philipom LaZebnikom. Projekt následne vyhral na Animarkte v Lodži a Martin Smatana dostal možnosť natáčať v poľskom štúdiu CeTA. Zvolil si bábkovú animáciu, ktorá patrí k náročnejším technikám – časovo, priestorovo aj finančne. No **Šarkan** má aj náročnú tému, keď sa snaží deťom priblížiť vyrovnávanie sa so stratou blízkeho človeka. „Deti proste zaujíma, či tu budeme naveky a kam človek pôjde, keď zomrie. To sú také tie nepríjemné detské otázky, ktoré môžu rodičov dosť potrápiť. Vlastne je možné, že film im pomôže zodpovedať ich,“ povedal Smatana pre Film.sk. „Zároveň sme sa snažili podať tému metaforicky, so symbolikou, ale tak, aby to bolo pre dieťa zrozumiteľné. Film sme vyvíjali veľmi dlho aj preto, lebo bolo náročné, no pre nás podstatné vložiť do rozprávania o smrti veselost, perspektívu a nádej.“ **Šarkan** rozpráva obrazom, neobsahuje dialógy, čo ho robí univerzálnejším. Vznikol v koprodukcii slovenskej spoločnosti BFILM, českej spoločnosti BFILM.cz a FAMU a poľského štúdia CeTA.

— Okrem **Šarkana** nebude mať Slovensko v programe

festivalu iného zástupcu. Niekoľko tunajších filmov sa však odprezentuje v rámci filmového trhu (European Film Market), ktorý navštevujú distribútori, festivaloví dramaturgovia i zástupcovia televíznych spoločností z celého sveta. Premietne sa tam slovensko-česká snímka **Ostrým nožom** debutujúceho režiséra Teodora Kuhna i minoritné slovenské projekty – celovečerný debut českého filmára Adama Sedláka **Domestik** a **Sklenená izba** Juliusa Ševčíka, režiséra snímky **Masaryk**, ktorú festival uvádzal pred dvomi rokmi v sekcii Berlinale Special.

— Trhovú projekciu bude mať aj film pre deti **Môj dedo spadol z Marsu** (r. Dražen Žarković, Marina Andree Škop), ktorý vznikol v širokej koprodukcii Chorvátska, Luxemburska, Nórska, Česka, Slovenska, Slovinska a Bosny a Hercegoviny.

— Mladá slovenská režisérka Tereza Nvotová sa zúčastní na festivalovom podujatí Berlinale Talents. A spolu so scenáristkou Barborou Námerovou aj na workshope ScripTeast, kam bol medzi 12 najlepších scenárov celovečerných filmov zo strednej a z východnej Európy zaradený ich pripravovaný projekt **Svetlonoc**. Na workshope pre producentov dokumentárnych filmov z krajín EÚ Emerging Producers 2019 sa zase zúčastní Wanda Adamik Hrycová.

— Počas festivalu sa bude Slovensko prezentovať spolu s Českom a so Slovinskom v stánku Central European Cinema, ktorý bude slúžiť na prezentáciu tunajšieho audiovizuálneho prostredia a tvorby aj na pracovné stretnutia filmových profesionálov. Zastrešuje ho Slovenský filmový ústav, ktorý na festival pripravil aj katalóg **Slovak Films 18 – 19**, bulletin **What's Slovak in Berlin?** a anglické vydanie mesačníka **Film.sk**. ◀

— text: Jaroslava Jelchová —
— foto: Continental film —

O potrebe byť potrebný

Jiří Mádla je známy ako herec, ale v roku 2014 debutoval aj ako scenárista a režisér. Jeho film **Pojedeme k mori** sa stretol s dobrými ohlasmi, získal tri nominácie na Českého leva a Mádla vyhlásili za objav roku na udeľovaní Cien českej filmovej kritiky. Jeho druhý film **Na streche**, ktorý vznikol v česko-slovenskej koprodukcii, prichádza vo februári do tunajších kín.

— Mádlova novinka je z formálnej stránky menej nekonvenčná ako jeho debut, kde prostredníctvom štylizovaných záberov, ktoré sa tvária ako amatérske, podporil rozprávanie z pohľadu detských postáv – malých filmárov, čo bola neľahká scenáristická aj režisérska úloha, ak mal film fungovať a pôsobiť uveriteľne. Snímka **Na streche** je komplikovaná iným spôsobom. Rozpráva príbeh o zvláštnom vzťahu vietnamského imigranta Songa a starého mrzutého profesora Rypara. Prvého z nich stvárňuje neherec Duy Anh Tran, s ktorým režisér skúšal takmer rok, a druhého skúsený herec Alois Švehlík. Bolo mimoriadne dôležité, aby títo dvaja protagonisti pôsobili vedľa seba prirodzene. „Oni si hneď porozumeli a ja som s nimi oboma skúšal tak dlho práve preto, aby som presne vedel, čo potrebujú,“ ozrejmuje Jiří Mádla, ktorý je ako režisér známy tým, že hercom ich úlohy predhráva. Sám sa však necíti na to, aby vo svojich filmoch aj hral. „Keď režirujem, som v inom stave mysle ako pred kamerou, ledva si zaviažem šnúrky na topánkach, nie ešte aby som sa sústredil na rolu,“ dodáva.

— Mádla je podpísaný aj pod scenárom filmu. Začal na ňom pracovať v čase, keď študoval v USA. V New Yorku sa skamarátil s človekom, ktorý mal podobný osud ako hlavný hrdina Song. Scenár vznikol primárne ako príbeh o imigrantovi, ktorý sa v neznámej krajine dostane do problémov. Neskôr z neho vystúpil pán Rypar ako rovnako dôležitá postava. Ten objaví mladého Vietnamca ukrývajúceho sa na streche bytového domu

a rozhodne sa mu poskytnúť pomoc a dočasné útočisko. Začnú sa deliť o priestor, čo prinesie množstvo tragikomických situácií. Film stavia na odlišnosti ústrednej dvojice postáv – generačnej aj kultúrnej. Obaja sú však svojim spôsobom outsideri.

— Snímka spracúva tému osamelosti – starého človeka na jednej strane a prisťahovalca na druhej. Hovorí aj o potrebe byť potrebný a o tom, že etnická a kultúrna vzdialenosť nemusí byť neprekonateľným problémom, ale môže byť inšpiráciou. „Na streche je príbeh o stretnutí s niekým, koho považujeme za cudzinca, hoci môže byť časťou, ktorá nám chýba. Pokiaľ máte partáka, môže byť život zatratenca, ktorého nikto nechce, celkom zábavný. Trochu ilegálneho správania s úmyslom niekomu pomôcť je motorom tohto filmu,“ vysvetľuje režisér. „Príbeh by mal divákov chytiť drzosťou, humorom a chuťou do života, ktorá zo Songa s Ryparom vyžaruje. Zároveň verím, že všetci by sme boli radi, keby sme boli schopní správať sa tak trochu ako Rypar. Alebo ja teda určite. Koná celkom tak, ako cíti, vtipkuje, vymýšľa, keď sa našťve, vybuchne. Zároveň pomáha, odpúšťa. Je tvrdý a nežný zároveň. Ten kontrast je vždy lákavý,“ dodáva Mádla.

— Zo slovenských hercov sa vo filme objavia aj Mária Bartalos a Adrian Jastraban. Kameramanom je Martin Žiaran, maskérkou Michaela Kicková a na kostýmoch sa podieľala Katarína Štrbová-Bieliková. ◀

Na streche (Na střeše, r. Jiří Mádla, Česko/Slovensko, 2019)

CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 1 202 483 eur (podpora Audiovizuálneho fondu: 80 000 eur,

podpora z RTVS: 73 000 eur) DISTRIBUČNÉ NOSIČE: DCP

— text: Zuzana Sotáková —
foto: nutprodukcja —

O jednom otcovi a o celom systéme

Inšpiroval sa vraždou študenta Daniela Tupého na bratislavskom nábreží, ale jeho film nie je biografický. Režisér Teodor Kuhn chce v celovečernom debute Ostrým nožom otvoriť otázku spravodlivosti na Slovensku a jej vymožitelnosti zo strany bežného občana. Jeho dráma vstupuje tento mesiac do kinodistribúcie.

— Ludovítovi a Zuzane sa v sekunde, keď im na dve re zazvonili policajti, prevrátil život hore nohami. Ich maturujúceho syna Dávida niekto dobodol na smrť. Z útoku sú obvinení štyria ľudia, ktorí sa však pre pochybenie sudkyne dostanú na slobodu. Ludovít, ktorého hrá Roman Luknár, začne svoj zúfalý boj s veternými mlynmi v podobe slovenskej polície a súdnictva, aby dosiahol spravodlivosť pre svojho mŕtveho syna. Film Ostrým nožom rozpráva v hlavnej línii o osobnej tragédii otca, ktorému sa rozpadá rodina a ktorý sa trápi výčitkami, že jeho vzťah so synom nebol lepší. V druhej vrstve je to výpoveď o spoločnosti a o mocenskom systéme, ktorý môže zničiť obyčajného, bezúhonného človeka.

— „Dotklo sa nás to, pretože keď sa incident udial, boli sme s kamarátmi v podobnom veku ako Daniel Tupý. Vnímali sme to tak, že sa to mohlo stať aj nám,“ povedal Teodor Kuhn pre Film.sk na jeseň 2017, keď bol štáb uprostred natáčania. „Chceli sme urobiť archetypálny príbeh o nespravodlivosti, aby sme divákov scitlivovali vo vzťahu k tomu, že na Slovensku naozaj žijú ľudia, s ktorými štát zemetá. Celú tú mieru nespravodlivosti sme sa snažili sústrediť do svojho filmu.“ K téme chceli so scenáristom Jakubom Medveckým pristúpiť zodpovedne, aj preto prvý rok venovali stretnutiam v snahe zistiť, čo sa vtedy stalo. „Zhovárali sme sa s obeťami, novinármi, lekármi, so znalcami, s právnikmi, ale aj s vagabundmi. Bol som napríklad pri tom, keď si šéf organizovanej skupiny Juraj Ondrejčák, zvaný Piťo, vypočul rozsudok. Naživo je to neuveriteľne charizmatičký a vtipný človek. Než som začal rozprávať svoj filmový príbeh, chcel som vedieť čo najviac o jeho skutočnom pozadí. O prípade viem až tak veľa, že sa mi stal akousi osobnou posadnutosťou,“ hovorí režisér dnes. Kuhn sa nakoniec rozhodol, že nebude natáčať biografický film. „Rozhodol som sa celý príbeh posadiť do roviny fikcie. Vo filme sa miešajú scény, ktoré sú stopercentným prepisom reality, so scénami, ktoré sa nikdy nestali alebo sa stali v iných prípadoch.“

— Na svojich predošlých filmoch pracoval zväčša s nehercami, pri novinke Ostrým nožom si zvolil inú cestu. „Tu som potreboval nepriestrelnú istotu pravdivého herectva a nechcel som riskovať. Vzhľadom na tému boli herci veľmi citliví a vychádzali mi v ústrety.“ Najväčšiu zodpovednosť v tomto smere nesie Roman Luknár, ktorý je ako otec Ludovít s divákom v podstate neustále. Prečo túto úlohu prijal? „Videl som, čo sa v našej spoločnosti deje – že obyčajným ľuďom sa tu stávajú krivdy, a mal som potrebu vyjadriť sa k tomu. My dnes nemáme právny, ale právnický štát, kde každý vie, že si môže odkopirovať diplomovku a získať tak titul. Mal som pocit, že sa k tomu ako občan musím vyjadriť tiež a povedať, že takto sa veci nemajú diať. To nie je demokracia. A hoci ju tu oficiálne máme, demokrati, ako hovoril Masaryk, nám tu chýbajú.“ Jeho filmovú manželku si zahrala Ela Lehotská, mladšiu dcéru Ela Štefunková, zavraždeného syna Dávid Hartl. Okrem nich vo filme stvárňujú väčšie úlohy Jana Olhová, Táňa Radeva, Marián Mitaš, Miroslav Krobot či rapperi Moloch a Momo.

— Za kameru sa postavila Denisa Buranová, ktorá zaujala už filmom Piata loď (r. I. Grófová). Počas nakrúcania Kuhn hovoril, že mal iné predstavy o vizuálnej stránke svojho filmu, ale nakoniec ho kameramanka

a scénograf presvedčili, aby zmenil názor. „Chcel som točiť ručnou kamerou a dynamicky, trochu v štýle Dogmy 95. Denisa si zavolala scénografa Michala Lošonského a obaja sa postavili proti tomu. Tou metódou pracovali na predošlých filmoch a už toho mali dosť. Takže sa pohybujem v neznámych vodách, lebo robím hollywoodskym spôsobom záberovania, nakrúcam zo statívov a používam jazdy. Nebola to moja šálka kávy, ale keď vidím tie zábery, som rád, že som sa dal prevalcovať.“

— Dráma Ostrým nožom vznikala niekoľko rokov a tvorcovia sa so scenárom zúčastňovali na filmových trhoch a workshopoch. „S námetom na celovečerný debut prišiel za mnou Teodor v roku 2013. Inšpirácia touto kauzou ma hneď veľmi oslovila, pretože v období, keď zavraždili Daniela Tupého, som sa dosť často pohyboval v okolí miesta činu a celkovo to zasiahlo moje okolie a celú generáciu,“ hovorí producent Jakub Viktorín zo spoločnosti nutprodukcja. „Uvedomoval som si, že sa to mohlo stať mne či hociktorému kamarátovi, a teda aj našim rodinám. To bol jeden z dôvodov, prečo sme pri projekte zostali tak dlho a naozaj sme aj s ďalšími spolupracovníkmi intenzívne pracovali na jeho vývoji a ďalších fázach výroby.“ ◀

Ostrým nožom (r. Teodor Kuhn, Slovensko/Česko, 2018)

CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 503 200 eur

(podpora Audiovizuálneho fondu: 212 000 eur,

podpora z RTVS: 147 580 eur – vecný a finančný vklad)

DISTRIBUČNÉ NOSIČE: DCP

Žijem vo svete hudby

— text: Mariana Jaremková / filmová publicistka —
foto: Miro Nôta —

Skladateľ Michal Novinski sa aktuálne prezentuje hudbou k filmu Teodora Kuhna *Ostrým nožom* a po spolupráci s viacerými českými tvorcami sa mu podarilo zaujať aj v Poľsku. Komponovanie pre film vníma nielen cez príbeh, ale aj cez ľudí, s ktorými spolupracuje. A okrem veľkých projektov je aktuálny aj jeden menší – Kino Lumière má novú zvučku s jeho hudbou.

Naposledy sme sa pre *Film.sk* rozprávali po premiére filmu *Kuky se vrací* (2010). Vtedy sa začala tvoja spolupráca s Janom Svěrákom, ktorému si neskôr komponoval hudbu aj do filmov *Traja bratia* a *Po strništi bos*. Ako sa medzi vami vyvíjala tvorivá komunikácia?

Stretnutie s Janom Svěrákom je pre mňa od začiatku mimoriadne. Časom sa náš vzťah zmenil na kamarátsky, ale na prácu to nemá žiadny vplyv. Jan je natoľko profesionálny, že stále mám pred ním rešpekt a snažím sa byť čo najlepšie pripravený. *Traja bratia* boli náhoda, Honza pripravoval iný projekt v Írsku, ale producentky sa to niekde zaseklo a toto bol náhradný projekt. Odvoláva sa na úspešné detské minioperky Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlířa, je to pocta týmto dvom nestorom českej kultúry. Vychádzalo sa z predpokladu, že deti tieto pesničky poznajú, teda sa nebude meniť ani tempo, ani melódia, aby si ich mohli v kine spievať. To boli pre mňa isté obmedzenia. Napríklad aj v tom, že pôvodné detské party vo filme interpretovali zväčša dospelí herci, takže sme sa nemohli spoľahnúť len na roztomilosť detskej divadelnej formy. Výsledný tvar je veľmi podriadený pôvodnej hudbe a až v hudobných podkladoch vznikol priestor na orchestrálnu hudbu, ktorá zároveň plní funkciu dramatickej filmovej hudby.

Ďalší film *Po strništi bos* síce nie je rozprávka, ale istá hravosť v ňom je.

Honza sa snaží každý film nakrútiť inak. Film *Po strništi bos* vychádza tematicky z *Obecnej školy*, ale pôvodným zámerom bolo nakrútiť čiernobiely poetický film. No po *Ide* a iných filmoch by to bolo ťažké obhájiť a dánsky koproducent nás upozornil na riziko nálepky neďiváckeho filmu, ak bude čiernobiely. Existuje však čiernobiela režisérská verzia. Keď sme sa ešte o tejto

verzii začali s Honzom rozprávať, pustil som sa zisťovať, aká hudba sa v období príbehu hrala, čo mohli deti počuť v čase Protektorátu. V kinách sa premietali napríklad americké westerny, okrem toho tu boli rozmanité dobové piesne a ďalšia hudba plus rôzne vidiecke zvuky, z ktorých som chcel pôvodne vyskladať minimalistické zvukové plochy. Vytváral som si teda takýto zvukovo-pocitový príbeh. Prijal som zároveň úlohu slovenského koproducenta. Mal som možnosť sledovať a čiastočne ovplyvňovať kasting, výber lokácií, bol som na nakrúcaní, pozeral si denné práce a čakal na výsledok. Nestretávali sme sa počas strihu, veď som čítal knižku i scenár, a Honza to ani nevyžadoval. Takže som videl až finálny zostrih. A zrazu to bolo úplne iné, než som si dovedty predstavoval. Uvedomil som si, že môj filmový čas nebol vôbec reálny, podľa mojej predstavy by film musel mať minimálne šesť hodín. Všetky obrazy sa mi zrazu zdali krátke a nevedel som, kde začať. Chvíľu som dokonca zvažoval, že prizveme iného skladateľa, ktorý nebude zaťažovaný literárnou predstavou, ale bude vychádzať z natočeného a zostrihaného materiálu. Keď som si uvedomil, že by som predsa len bol schopný vzdať sa svojej predstavy, a začal som uvažovať o existujúcom filme, podarilo sa túto tvorivú krízu prekonať. Našťastie, tak ako je Honza dôsledný, tak je aj veľkorysý, takže mi poskytol dostatok času na nové riešenie.

Film *Po strništi bos* je poctou otcovi, rodine... Ako u teba funguje spojenie hudby a spomienok? Máš „sound-track svojho života“?

Žijem vo svete hudby a problematikké je, že žijem najmä vo svete vlastnej hudby. Nemôžem, bohužiaľ, počúvať inú hudbu, keď pracujem, musím si na to vydeliť čas. Závídím napríklad výtvarníkom, že majú napočú-

vanej viac hudby ako ja. Keď som bol mladší, počúval som hudbu v kuse. Dnes sa po desiatich hodinách práce teším z ticha. Aj v aute mám zvyčajne ticho. Hudba a spomienky – to spojenie mám asi rovnaké ako každý. Silné zážitky z dospievania sa mi spájajú s hudbou, ktorú som vtedy počúval alebo počul, bez ohľadu na žáner či kvalitu. Možno veľkom už vzrušenie z hudby nie je také časté, a aby som bol priam nadšený, to sa stáva zriedka. Je pravda, že sa častejšie vraciam k starším veciam, ktoré sa mi páčili, ale nie je to vyslovene spojené iba so spomienkami.

Ako je to s výberom hudobníkov? Pri filme *Po strništi bos* si si prizval Stana Palúcha a Pacoru. Je to štandard, že si môžeš pozvať, koho potrebuješ?

U režiséra, akým je Jan Svěrák, je to štandard. Spolupracovníkom umožní maximálny pracovný komfort, akceptuje, čo potrebujú. A nie je to iba o ľuďoch, ktorých si vyžiadam, alebo o finančných podmienkach. Je to hlavne o spôsobe myslenia. Napríklad keď som sa pri komponovaní hudby do filmu *Kuky se vrací* zasekol, povedal mi, aby som si dal pauzu. Nech idem na dovolenku a zbytočne na to netlačím. Mám šťastie, že v poslednom čase spolupracujem s režisérmi, ktorí to majú podobne. Akceptujú, že tvorenie hudby je dar, nezáleží len od vášho chcenia. Môžete každý deň vysedať pri klavíri od rána do polnoci a určite sa k nejakým riešeniam dopracujete, ale či budú fungovať aj bez obdarovania hudbou, to je veľmi citlivá a zásadná otázka. Čo sa týka hudobníkov, ak to rozpočet dovolí, môžem si naozaj vyberať. Ale aj tu je to najmä o ľuďoch. S Pacorou to bol už tretí alebo štvrtý film. Nemám klasické hudobné vzdelanie a na to, aby mi hudobníci porozumeli, je nutná istá dávka empatie a trpezlivosti, kým vysvetlím svoj zámer. V tomto smere je trio Pacora výnimočne tolerantné. To isté však môžem s radosťou povedať aj o množstve ďalších interpretov, s ktorými nahrávam. Takže v mojich posledných prácach sa objavujú viac-menej tie isté mená.

Ako vnímaš z hudobného hľadiska domácu kinematografiu? Je pre teba v tomto smere zaujímavá?

Filmová hudba má zásadné pravidlo – jej kvalita sa odvíja od kvality filmu. Ak je dobrý scenár, hudba mu môže pomôcť. Je tam však veľa premenných, ktoré to ovplyvňujú. Veľmi sa mi páčila hudba Beaty Hlavenkovej v televíznom filme Davida Ondříčka *Dukla 61* alebo hudba v seriáli *Milenky*, ktorý režíroval Jakub Kroner – to je práca dvoch mladých skladateľov Lukáša Kobelu a Rema Klačanského. Zaujímavo používa hudbu Tereza Nvotová, ktorá spolupracuje s Jonatánom Pastirčákom. Hudba v *Špine* alebo v *Mečiarovi* je vyslovene minimalistická, až podprahová, čo je dnes veľký trend. Podobný prístup k hudbe som absolvoval s Martinom Kollarom pri filme *5 October* alebo s Martinom Štrbom pri dokumente *Vlna vs. breh*. Zaujímavé je, že obaja spomenutí režiséri sú primárne kameramani a fotografi. Režisérov som menoval náročky, pretože oni majú posledné slovo a bez ich citu pre hudbu skladateľ nemá šancu. Vždy ide o zámer režiséra a o dohodu s ním.

Bavia ťa aj takéto minimalistické kompozície?

Mňa baví skoro každá práca, keď vidím, že baví aj ľudí, ktorí ma oslovili. Rád by som to mal inak, odosobnil sa a prijal všetky tie výhodné spolupráce, keď máte za mesiac hotovo a čakáte na honorár. Ale takto pracovať neviem. Keď vidím málo nadšenia alebo rutinný prístup, nechápem, prečo to tí ľudia vlastne robia. A druhá vec, s ktorou zápasím, je, že režisér musí mať veľké ego, aby ten nápor zvládol, ale súčasne musí byť schopný kedykoľvek sa toho ega vzdať, pretože robí na kolektívnom diele. A veľa ľudí túto až magickú požiadavku nespĺňa. Mne sa to možno hovorí ľahšie, som v inej pozícii, ale aj na svojej úrovni sa musím podriať rovnakému pravidlu. Od detstva som nastavený tak, že túžim iba po tom, čo môžem reálne mať alebo dosiahnuť. Je mi cudzie zmýšľanie typu: Aké by to bolo, keby som tvoril v lepších podmienkach, v Hollywoode, na áčkových filmoch... Snažím sa vytvárať si svoj „súkromný Hollywood“ v tých podmienkach, ktoré ku mne prichádzajú a kde cítim blízky tvorivý a ľudský potenciál. Som vďačný za to, že som takúto radosť z tvorby zažil a zažívam.

Ak spomíname financie, pri minulom rozhovore do *Film.sk* sme hovorili aj o tom, že hudba je niekde na okraji filmového rozpočtu. Stále to tak je?

Je to o prítomnosti producentov. Ak vyrábajú film, kde je hudba veľmi výrazným prvkom na stvárnenie príbehu, čo je pri väčšine mainstreamovej produkcie, nebudú už dopredu strašiť nedostatkom financií. Myslím si, že pre zrozumiteľnosť látky sa má zvoliť aj zrozumiteľná cesta. Kto chce s tebou pracovať, nezačne tým, že nemá peniaze, ale opýta sa, čo potrebuješ. A keď to aj je ekonomicky náročnejšie, dá sa to riešiť. Tvorcovia opíšu, aký efekt chcú hudbou dosiahnuť, a ja im navrhmem možnosti a poviem, čo si každá z nich vyžaduje. Oni to buď akceptujú, alebo nie. Nikde nie je napísané, že vo filme musí byť vždy orchestrálna hudba. No aj keď by išlo hoci len o jednu flautu, ten proces hľadania a skúšania treba absolvovať. To je práca skladateľa, z ktorej zvyčajne žije, a musí to byť zohľadnené. Ja som mal na začiatku šťastie, že som roky žil z hudby pre reklamu a finančná otázka nemusela byť prioritná. Naopak, mohol som z honoráru zaplatiť aj hudobníkov, či už som robil

„Filmová hudba má zásadné pravidlo – jej kvalita sa odvíja od kvality filmu. Ak je dobrý scenár, hudba mu môže pomôcť. Je tam však veľa premenných, ktoré to ovplyvňujú.“

Trhlina: Asi by sme sa mali báť

Keď sa objavila správa, že trojdielna mysteriózna miniséria pre televíziu *Trhlina* v réžii Petra Bebjaka bude mať medzizastávku v kine ako celovečerný film, mala som obavy, či nepôjde o zle vypočítanú marketingovú rovnicu. Našťastie, *Trhlina* je pomerne solídny triler, no neurazí diváka s očakávaniami? Fanúšikovia Bebjakovej krimidrámy *Čiara* ich určite budú mať.

— *Trhlina* vznikala v produkcii Bebjakovej spoločnosti D. N. A. a komerčnej televízie Joj. Slovenskí tvorcovia dávno poznajú Quality TV, koncept, ktorý presadzujú nielen svetové komerčné televízie a streamovacie giganty, ako sú HBO či Netflix, ale tento trend sa adaptoval aj v európskych národných televíziách. Medzi kritériami tvorby pre kiná a pre televízie už prakticky nejstujú rozdiely. Pracovať s jedným produktom na oboch platformách je šikovný ťah, navyše Peter Bebjak je jedným z režisérov, ktorí držia tuzemskú i českú komerčnú tvorbu nad vodou. Väčšina seriálov, v ktorých má prsty, vychádza v rámci možností na výbornú.

— Scenárista *Trhliny* Tomáš Bombík adaptoval rovnomený knižný bestseller Jozefa Kariku, kameru mal pod palcom Martin Rau a výborne funguje aj hudba Juraja Dobrakova. *Trhlina* stavia na mainstreamovej istote, príbehy s mysterióznou zápletkou sú totiž mimoriadne populárne a záhada v tribečských lesoch je lákadlom aj preto, že spisovateľ sa voľne inšpiroval existujúcimi miestnymi historkami a mýtmi. Univerzálna premisa a zrozumiteľnosť príbehu sú dobrým predpokladom na to, aby mohla Bebjakova snímka osloviť aj divákov za hranicami.

— Pri bližšom pohľade na dramaturgiu však zisťujeme, že film sa prepadáva v pohyblivých pieskoch náhodnosti a lacnej efektivosti. Triler je háklivo presný žánr a rozkývanie jeho štruktúry môže ústiť do slepej uličky. *Trhlina* má vágnu, zacyklenú naráciu, nevzbudzuje napätie ani strach, no nechcená smiešnosť ju, našťastie, obchádza. Jej najväčším problémom je to staré známe – scenár.

— Žánrové schémy sú zručne osviežené, dá sa oceňovať odvaha rozprávať „po svojom“, no práve rozvláčnosť a zbytočné odbočky škodia dynamike. Narácia sa cyklí už v úvode, keď sa nezamestnaný mladík s vysokoškolským diplomom Igor vracia na brigádu do bývalého sanatória, kde sa postupne zoznami so záhadou, ktorá ho nadchne. Roztáhaný úvod, exponujúci milostný vzťah a sociálne zázemie hlavného hrdinu a jeho priateľky či jeho nápad speňažiť senzáciu, je banálny a pre ďalší dej zbytočný. Druhú časť príbehu tvorí výprava nesúrodnej skupinky postáv, ktorá zápasí o život na mieste činu. Tu sa majú ich teórie vyvrátiť alebo potvrdiť. Samozrejme, konšpirácie sa stávajú realitou, v Tribeči neplatia fyzikálne zákony a hra na bobríka odvahy sa stáva skutočným bojom o prežitie.

— Igorov zápal je síce jasný – mladík chce na záhade

zbohatnúť, aby mohol zabezpečiť svoju priateľku a založiť si rodinu –, no ani s jednou postavou z dobrodružnej výpravy sa nedá stotožniť. Akokoľvek sa autori snažili vyargumentovať motivácie postáv, rozhodnutie zbaľiť si veci a vystaviť sa nebezpečenstvu v tribečských vrchoch pôsobí nanajvýš krkolomne. Nevysvetliteľné javy majú rozpútať drámu vnútri skupiny a najväčšmi to iskrí medzi záhadným Davidom, ktorý neverí, a presvedčeným rojkom Andrejom. Igor s priateľkou sú mlkvi, z nejasných príčin sa poškríepia, divák si ani nestihne všimnúť, kedy a prečo, no v konečnom dôsledku je to jedno, pretože celú drámu napokon aj tak rozrieši deus ex machina.

— Príbehu nepridáva na dynamiku ani čudné rámcovanie. Igor hneď v úvode filmu unesie známeho spisovateľa a počas nočnej jazdy autom mu nasilu rozpráva o tom, ako v Tribeči stratil lásku svojho života. Chce, aby o tom spisovateľ napísal. Ten uverí až v poslednej sekunde filmu, ktorá má byť mrazivou bodkou. Triky, ktoré chceli byť šikovnými scenáristickými ťahmi, pôsobia vykonštruovane a toporne.

— Zásadným problémom, prečo dramatické momenty nemajú žiadaný efekt, je sterilita postáv, ktoré sú divákovi ľahostajné. Druhým kameňom úrazu je, že autori si nestanovili cieľ rozprávania ani pravidlá svojho surreálneho sveta. Mystérium definuje absolútna náhodnosť, čo by fungovalo, keby jednotliví strašiaci po „vyskočení zo skrine“ prekvapovali a odkrývali alebo zahmlievali svoj pôvod. Film by mohol ťažiť z dvoch dominant: z napätia a zo strachu a z odhalovania mystéria. Nič z toho tu však nevyvoláva želanú satisfakciu. Hrdinovia chodia po lese a popritom sa osočujú pseudokonšpiráciami. Ich blúdenie sa roztahuje do elipsy, ktorá sa nie a nie uzavrieť – významovo ani emocionálne. A hoci herec Matej Marušin v úlohe Igora prispôsobí svoju dikciu po návrate z Tribeča zlomenosti svojho hrdinu, ktorý prišiel o všetko a zrejme aj o rozum, zostáva rovnako plochý ako na začiatku príbehu. Katarzia sa nekoná. ◀

Trhlina (Slovensko, 2018) RÉŽIA Peter Bebjak

SCENÁR Tomáš Bombík KAMERA Martin Rau HRAJÚ Matej Marušin, Mária Havranová, Dávid Hartl, Tomáš Maštálik,

Juraj Loj, Tomáš Mischura MINUTÁŽ 111 min. HODNOTENIE ●●½ DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 24. 1. 2019

Fluidné hranice času dospievania

Príbehy sú spôsobom uchovávaní minulosti, vymýšľania budúcnosti i tvorby paralelných realít. Rozprávač najnovšieho filmu režiséra Olma Omerzu, road movie *Všetko bude*, splieta príbeh svojho putovania v perfektných ukončených dejov. Titul filmu však futúrom naznačuje rozvetvené cestičky rôznych potencialít, ktoré presahujú rámec samotného rozprávania.

— Táto temporálna dimenzia filmu *Všetko bude* je kľúčová: viaže sa k téme dospievania ako premeny v čase, k retrospektívnej naratívnej štruktúre i pozvoľnému temporytmu. V prelínajúcich sa časových líniah spoznáваме hrdinov: zavalitého a stále detsky naivného Hedúša a o čosi zrelšieho a drsnejšieho Máru. Sú na úteku, nie je dôležité pred čím. Keďže Márovo rozprávanie na policajnej stanici je plné spontánnych výmyslov i účelových lží, nie je zrejmé, či je vypočítavým mýtomanom, alebo poetickým fantasmom, či ozaj priviedol do iného stavu dievča pod zákonom, alebo si len sám seba predstavuje ako donchuana. Napokon, policajti sú aj tak väčší klamári. Podstatné však je, že obaja chlapci utekajú za slobodou, nech už si pod ňou predstavujú čokoľvek.

— Ich náhodné dobrodružstvá na ceste sú organizované ako séria oddramatizovaných epizód. Sú vyzbrojení mužnými rekvizitami: autom, maskovacím oblekom pre ostreľovačov a športovou puškou. Snívajú o cudzineckej légii a ženských telách. Zároveň však tančujú na brehu jazera a ležia po stromoch. Aj vďaka skvelému stvárneniu nehercami Tomášom Mrvíkom a Janom Františkom Uherom sú stelesnením rozporov svojho

veku: detskej naivity aj prebúdajúcej sa sexuality, predstieranej chlapáckosti aj vnímavej senzibility, fantazijných úletov aj novoobjavenej zodpovednosti, pochybnosti aj vynachádzavosti. Ich cesta je cestou premeny a minimalisticky koncentrované rozprávanie ich zachytáva v procese metamorfózy, v ktorom sa z nich hrou času a potencialít môže stať čokoľvek.

— Na nepostihnuteľný proces premeny detí na (takmer) dospelých odkazuje Omerzu viacerými motívmi prechodu. V klaustrofobicky pôsobiacom interiéri policajnej stanice je Mára podobne ako rybky v akváriu odkázaný na milosť a nemilosť vyšetrovateľky, ktorá sa rozhodne, či ho za odmenu nakrmi, alebo ponúkne cigaretou. Kontrastne k tejto línii rozprávania pôsobia retrospektívy zasadené do širšej krajiny. Krajinná pustatina evokuje slobodu, ale aj opustenosť a existenciálne ohrozenie hrdinov, ktorí sa rozhodli vzoprieť poriadku reality. Jej meniace sa farby od vyblednutej zelene po prvý sneh zdôrazňujú poetickú naliehavosť premeny chlapcov bez toho, aby túto premenu romantizovali.

— Rozprávačská stratégia filmu *Všetko bude* nedopovedáva všetky motivácie postáv, nerozkresluje ich pozadie – hojne využíva elipsy. Jazyk dialógov je ne-

nútený, odvíja sa v prirodzenom rytme dychu. Viaceré situácie sú vtipné bez toho, aby sa snažili byť komické. Rovnako aj vizuálny štýl filmu stavia na minimalistických krajinách, ktorých pôsobivosť tkvie najmä v neurčitosti. Výsledným účinkom je potom zvláštne poetická drsnosť prechodu z detstva do dospelosti, ktorý je vďaka realistickým prostriedkom materiálne hmatateľný, vďaka vyviazaniu z konkrétnych kontextov zároveň archetypálny. Omerzu má totiž dar udeliť realistickým znakom symbolický význam, aby splynuli s rozprávaním rovnako ako Hedušove maskáče s trávou. Zvieratá vo filme asociujú tému premeny a prechodu: mucha doslova vzlietne z popola, hrdinov sprevádza pes – strážca prechodu, Heduš pozerá v televízii dokument o migrujúcich motýľoch. Keď chlapci pri pomalejšej nočnej jazde zaspia, akoby plynule prešli z reality do sna, sprievodcov im robia divoké zvieratá. Mára a Heduš ako bytosti prechodu nepatria spoločenskej realite dospelých, ale nie sú už ani súčasťou slobodného a di-

vokého prírodného sveta. Omerzu už v *Rodinnom filme* (2015) prostredníctvom príbehu ukotveného v realite rozprával o témach slobody a dospelosti, spoločenstva a samoty, civilizácie a prírody. Ale zatiaľ čo tam z príbehu neraz presvitala konštrukcia, vo filme *Všetko bude* sa jej vyhýba práve vďaka nejednoznačnosti postáv a príbehu, ktorá korešponduje s nejednoznačnosťou reality. Jedinými rušivými prvkami snímky *Všetko bude* tak pre mňa zostávajú problém prechodov medzi časovými líniami, ktoré nie sú vždy organické (niekde asociatívne, inde vedené hlasom rozprávača), ako aj nie naplno využitý potenciál miešania pravdy a výmyslu. Ak by hranica medzi nimi bola o čosi fluidnejšia, možno by film stratil na zrozumiteľnosti príbehu, posilnil by však archetypálnu dimenziu. Prechod medzi detstvom a dospelosťou je difúzny a detstvo napokon nie je to, čo sa nám skutočne stalo, ale to, čo si pamätáme a seba aj iným potom rozprávame. ◀

Všetko bude (Všetchno bude, Česko/Slovinsko/Poľsko/Slovensko, 2018) RÉŽIA Olmo Omerzu SCENÁR Petr Pýcha

KAMERA Lukáš Milota HUBBA Šimon Holý, Monika Midriaková, Paweł Szamburski HRAJÚ Tomáš Mrvík, Jan František Uher,

Eliška Křenková, Lenka Vlasáková, Martin Pechlát MINUTÁŽ 85 min. HODNOTENIE ●●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 9. 1. 2019

Stávkka na elity

Postaviť celý kinofilm na dialógu dvoch postáv sa dá. Odvahe takéhoto konceptu drúkuje použitie prominentných protagonistov, akými sú T. G. Masaryk a Karel Čapek. Dotvorenie osobitého motívu do pritažlivého komplexu však vyžaduje okrem scenáristickej a hereckej základne mimoriadne vnuknutie, aby dve postavy dokázali bez zvyšku „užiť“ celý film. To sa v prípade snímky *Hovory s TGM* nestalo.

— Nevznikol však film slabý ani nezaujímavý, len jeho tvorivé predpoklady a marketingové pozadie československej témy nezúročila réžia, ktorej chýba guráž. Prepis scenáristicky zručne vykrytej témy do obrazovej podoby si žiadal vitálnejší transformačný prerod ako viac-menej herecké inscenovanie textu do selankovitého letného poludnia. To, ako režijná spolupráca Roberta Sedláčka so scenáristom *Hovorov* Pavlom Kosatíkom vyústila do unikátneho projektu dejinných zastavení v *Českom stolytí*, sa v spolupráci s debutujúcim režisérrom Jakubom Červenkom neudialo.

— Opora jednoty miesta a času diváka vhodne sústreďuje na obsah rozhovorov v osvedčenej forme bilancnej komunikácie, občas predelenej krátkymi mimoslovnými situáciami, ktoré sú doplnkom, väčšinou banálnym, k dialogickému ťažisku. Scenárista si musel určiť divácku sumu vedomostí o súdobom dejisku a dvoch protagonistoch, aby na tejto pomyslenej databáze rozvinul dejepisný obraz štátnicko-osobného vzťahu. Dialogická výstavba filmu sprístupňuje historické udalosti a ich výklad s puncem osobnej interpretácie. Toto steslenie dejín dotvára profil rodinných väzieb, predovšetkým Masarykových, a osobných pocitov, čo akoby v úplnosti ducha, duše a tela završuje vyznanie sa zo sexuálneho naplnenia v pomere s mladou ženou, opäť predovšetkým zo strany egocentrickejšieho Masaryka.

— Intímnejšie sprístupnenie národnoštátnického fenoménu je otvorené podlamovaniu niektorých piedestálov, ale deje sa to v mene ukotvenia Masarykovej pamiatky. Masarykove filozoficko-politicko-spoločenské úvahy sú uložené v psychologickom rámci veľkej a silnej osobnosti, ktorá podmanivým vplyvom zasahuje svojich prívržencov a tvorí mentálny pôdorys vzťahu prezidenta a jeho obdivovateľa, spisovateľa Karla Čapka. Masaryk spochybňuje svoju otcovskú rolu pri vzniku štátu a aj Čapkovi vytkne jeho upínanie sa k nemu ako k otcovi. Ale vo filme je zjavné, že otcovským mýtom o sebe žije a Čapkovu pozíciu voči sebe berie ako prirodzenú, až vyžadovanú. Tento čitateľný motív zakladá zápletku, keďže prezidentova autorita narazí na medze Čapkovo „služobníctva“. Masarykovo odmietnutie vydať knihu, na ktorej Čapek na základe rozhovorov s ním pracoval, vyvolá u spisovateľa vzburu. Nie celkom otvo-

renú, ale dosť značnú, aby dal prezidentovi najavo, že aj jeho úctivosť a obdiv k nemu má svoje hranice, za ktorými sú jeho vlastné ambície a predstavy. Masaryk porozumie tejto obrane a zápletku sa končí šťastne. Navyše ju obvinie vďačná téma mužských veličín – pritažlivosť osudovej ženy. Aj tu Masaryk autoritatívne ovláda pole rozhovoru. Jeho záujem o Čapkov vzťah s priateľkou má len zrkadliť vlastný objav ženskej intelektuálno-sexuálnej moci, ktorá „ohrozuje“ aj Čapkovu autorskú exkluzivitu na prezidenta.

— Psychologické zvraty a odhalovania vnútorných tajomstiev zdôverňujú štátnický portrét, zasadený do nehybného, ale rovnako dôverného priestoru prírody. Táto veľkorozmerná a čistá prírodná kulisa mala ako idylický partner dotvoriť a zároveň nerušiť konanie dvoch veľkých postáv. Nepodarilo sa však vytvoriť zmyslovú jednotu priestoru a času totožného s plynutím záberov, povýšených obsahom napätej hodiny pred náhlym odchodom Čapka z letného prezidentského sídla. To ešte viac zvýšilo sústredenie na zvrchovanosť hereckého výkonu. Psychologická kresba odpojená od vonkajšej dejovosti tlačí postavy do vnútornej drámy. Voči intelektuálno-verbálnemu obrazu predstavuje najväčšiu možnosť katarzného otvorenia psychických útrob. Na to však *Hovory* nestačili. Emocionálne spomínanie na manželkinu smrť sprevádzané nájazdom na Masarykovu tvár sa dokonca preklopilo do gýča. Aj priznanie obnoveného zažívania telesného vzťahu v pokročilejšom veku skôr ilustrovalo, ako kompletizovalo rozsah a intenzitu Masarykovej osobnosti.

— Režisér sa spoľahol na Masaryka Martina Hubu z *Českého stolytí*, ale v komornej situácii *Hovorov* sa dala rozohrať väčšia škála prejavov, dikcií a dôvernosti, hoc aj tlmených teplým poludním a autentickým časom. Červenková réžia predstavila odsubjektivizovaný prístup. V rámci nasýtenej obraznosti a individualizovaného autorstva má jeho pietny a nekomplikovaný, takpovediac instantný prístup, formovaný zrejme aj vedomím vlastných dispozícií, svoj účinok. Pokojný návrat do dôb starej moderny plní svoj účel. Okrem nostalgie je vierou v dobré časy a v osobnosti, ktoré ju reprezentujú. ◀

Hovory s TGM (Česko/Slovensko, 2018) RÉŽIA Jakub Červenka

SCENÁR Pavel Kosatík KAMERA Jan Malíř HRAJÚ Martin Huba, Jan Budař

MINUTÁŽ 80 min. HODNOTENIE ●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 3. 1. 2019

Detail stopy vnútri tunela

Film *Striedavá starostlivosť* je dlhometrážnym debutom francúzskeho režiséra **Xaviera Legranda**. Zaoberá sa rodinou v stave najhlbšej krízy, a kým oficiálne inštitúcie sa s radami, ako vyjsť zo začarovaného kruhu domáceho násilia, spravidla obracajú na ženy, účelom filmu je podľa slov režiséra vtiahnuť do diskurzu aj mužské publikum. *Striedavá starostlivosť* získala na MFF Benátky **Strieborného leva za réžiu i cenu za najlepší debut**.

— Legrand pritom nevyštudoval filmovú školu ani sa neprepracoval k vlastnej réžii cez asistentké pozície. Absolvoval jednu z najprestížnejších hereckých škôl vo Francúzsku – Národné konzervatórium dramatického umenia v Paríži. Nasledovalo zopár filmových úloh, ktoré, ako sa zdá, prispeli k jeho rozhodnutiu venovať sa filmu hlbšie, autorsky. Pre potvrdenie jeho režisérkej pozície bol kľúčový úspech jeho krátkometrážneho debutu *Avant que de tout perdre*, ktorý sa dostal až do nominácií na cenu americkej filmovej akadémie. A hoci Oscara nezískal, Legrand priznáva, že jeho úspech mu predsa len zabezpečil takú reputáciu, ktorá viedla k finančnému pokrytiu *Striedavej starostlivosti*.

— Medzi oboma debutmi však jestvuje ešte pevnejšia previazanosť. Nespája ich len rovnaké meno režiséra a scenáristu, ale aj kameramanky (Nathalie Durand) a strihača (Yorgos Lamprinos). A zvlášť stojí za pozornosť, že protagonisti oboch filmov majú totožné mená. *Striedavá starostlivosť* sa totiž venuje tomu, čo sa odohralo v životoch tých istých postáv po udalostiach zobrazených vo filme *Avant que de tout perdre*. Starší príbeh rozpráva o jednom dni matky, ktorá sa snaží utiecť so svojimi deťmi od manžela. Začína sa matkiným podaním výpovede v práci a končí sa večer odvezením detí

od manžela. Druhý film sa začína výstupom právnych zástupcov matky a otca pred sudkyňou, ktorá má na žiadosť otca rozhodnúť o striedavej starostlivosti o syna napriek jeho i matkinej nevôli. Akákoľvek ďalšia zmienka o vývine príbehu či psychológii a postoja niektoej z postáv alebo jeho bližšia špecifikácia v tomto texte by nutne viedla k oslabeniu diváckeho zážitku. Výstavba filmu je totiž založená na nepretržitom budovaní napätia pri neustálej reformulácii a modulácii obsahu príbehu. Napríklad divák očakáva, že *striedavá starostlivosť* nebude možná vzhľadom na to, že si ju neželá ani dieta. Po vystúpení otcovej advokátky sa však ukazuje ako víťazný variant. A postup vyvolávania očakávaní, ktoré sa následne nenaplnia, sa vinie celým filmom. Tieto záhyby modalít príbehu sa konštruujú predovšetkým na princípe neustálej zmeny hľadiska. Najprv je to hľadisko neosobnej inštitúcie – sudkyne, nasleduje rozprávanie z pohľadu otca, potom syna, matky a napokon film vrcholí znova v neosobnom pohľade, ktorý rozprávanie v dramaturgickom oblúku uzatvára.

— Žáner sociálnej drámy si vyžaduje realistické uchopenie a film *Striedavá starostlivosť* ho ukázkovo kľbi s premyslenou dramaturgiou manipulácie diváckych očakávaní. Realizmus sa dosahuje v prvom rade význa-

movou mnohoznačnosťou, ktorá pramení predovšetkým z dominantného metonymického modu filmu v duchu „niet dymu bez ohňa“. Na začiatku ide o vstup do deja in medias res, keď je divák nútený hľadať príčiny hlbkej krízy v manželstve. Film nezobrazuje priamo, či sudkyňa vyhovelá otcovej žiadosti o striedavú starostlivosť, ale divák si musí jej verdikt vydedukovať z nasledujúcich obrazov. Hneď sa od neho zase vyžaduje, aby pátral po príčinách synovho klamania, jemné záchvevy matkinej tváre poukazujú na predchádzajúce konanie otca atď. Po neutichajúcej nejednoznačnosti v interpretácii je druhým indexom realizmu zameranie na detail. Paradoxne film nejde cestou predkladania veľkých obrazových celkov, ale sústreďuje sa na také indexy realizmu, ktorých funkcia dominantne spočíva v poukazovaní na seba ako na fakt mimofilmovej skutočnosti. Také sú kľúče, tehotenský test, mobily a všetko osobné príslušenstvo, ktoré si kamera vo filme všíma akoby mimovoľne. Navyše je táto plejáda malých príručných predmetov vnútri detailných a polodetailných záberov kontrapunkticky

vyvážená veľkosťou postavy otca. Príbor, pero, kľúče sa v jeho rukách stávajú menšími. A naopak, jeho majetnícky dostredivú monumentalitu dosahujú tvorcovia aj tým, že ho uzavru do tiesnivého priestoru malého auta alebo nevelkej kuchyne, respektíve do úzkej chodby panelákového bytu na predmestí.

— Štylistika filmu je napokon výnimočná i zvláštnou snahou o veľkú hĺbku obrazu s viacerými plánmi pri zachovaní úzkeho rámu záberu. Divák tak nadobúda klaustrofobický pocit. Pokiaľ musí zápašiť so spleťou protichodných informácií, do ktorej je vrhnutý, práve metafora tunela, ktorá vylučuje odbočky v príbehu, a bezvýchodisková dostredivá implózia obrazu sa stávajú hlavnými jednotiacimi prvkami. Sú dominantné až natoľko, že napokon nerámujú a neriadia len filmový priestor a postavy, ale aj dej. Ten sa nakoniec vo všetkých svojich možnostných líniiach zlieva ako cez lievnik do záverečného katastrofického rozuzlenia. ◀

Striedavá starostlivosť (*Jusqu'à la garde*, Francúzsko, 2017) SCENÁR A RÉŽIA Xavier Legrand

KAMERA Nathalie Durand STRIH Yorgos Lamprinos HRAJÚ Léa Drucker, Denis Ménochet, Thomas Gioria

MINUTÁŽ 93 min. HODNOTENIE ●●●●¼ DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 7. 2. 2019

Nedostupný obraz dievčata

Filmový portrét mladého chlapca, ktorý túži stať sa dievčaťom, ocenili v Cannes, San Sebastiáne aj na Európskych filmových cenách. Belgický režisér Lukas Dhont sa v snímke *Dievča* snaží dostať pod kožu transrodovej baletky. Skôr sa jej však dostáva na kožu.

— Pätnásťročná Lara je dlhovlasá blondína s čerstvo prepichnutými ušami. Predtým sa volala Victor a je na začiatku hormonálnej liečby zameranej na zmenu pohlavia. Venuje sa baletu a dostáva šancu na prestížnej škole, no musí sa naučiť tancovať ako dievča. V prípade klasického baletu to znamená zmenu vydetú krvavými chodidlami. Navyše si Lara spolu s otcom a so šesťročným bratom musí zvykať na nový byt. Akoby sa ocitla v Petriho miske, v ktorej rastie tlak a stres. Lara však všetko zvláda s úsmevom na perách a úsečným: „Som v poriadku.“ Čím viac problémov sa v jej živote vynára, tým viac divák očakáva, že sa zrúti. Lenže Lara sa naďalej len usmieva. Jej ubúdajúca váha a pribúdajúca neistota na baletných špičkách však odhaľujú to, čo sa snaží skryť.

— Debutujúci režisér Lukas Dhont sa inšpiroval skutočným príbehom profesionálnej tanečnice Nory Monsecour. Najprv sa snažil o dokument. Odmietla. Súhlasila však, aby spolu napísali scenár hraného filmu. So želaním, aby jej meno neuviedli v titulkoch. *Dievča* je teda príbeh, ktorý sa stal. Akurát že nevytvára o mnohoznačnosti reality, ktorú transrodové osoby zakašujú. Otec Laru bezhranične podporuje, ani raz sa ne-

poklzne. So zmenou je viac-menej uzročený aj jej malý brat. Širšia rodina a známi berú tieto peripetie takisto ako samozrejmosť. Žiadne otázky, žiadne námietky, žiadne hádky. Škola vytvára Lare podmienky, o akých sa dá len snívať. Spolužiačky sú síce zvedavé a dôjde aj k jednému malému incidentu, keď sa Lara snažia presvedčiť, aby im ukázala, čo má pod šatami, no oproti tomu, akí dokážu byť tínedžeri vo svojej drzosti brutálni, ide stále iba o jemnú provokáciu. Žiadne šikanovanie, sociálne vyčlenenie, útoky... K dispozícii sú aj chápvaví lekári, procesom ju sprevádza nadmieru sympatický psychoterapeut. Žiadne finančné či právne komplikácie. Lara má svoj sen na dosah. Jediný, kto ho môže narušiť, je ona sama. Lukas Dhont buduje okolo hlavnej postavy svet, s ktorým sa ťažko nadväzuje vzťah. Na úrovni rozprávaných obsahov charakterizujú *Dievča* ružové farby a len zľahka načrtnuté obrysy problémov transrodových ľudí. Náznaky sa tu objavajú, no rýchlo sa rozpíjú. Azda aj na belgické pomery je takýto obraz v mnohom príliš idealizovaný.

— Pre vizuálnu stránku filmu sú príznačné teplé, svetlé farby, ktoré vytvárajú dojem akejsi ľudskej čistoty a pocit bezpečia. Kamera však zároveň toto bezpečie

narúša obsesívnym sledovaním Larinho tela. Divák sa tak môže dostať do pozície voyeur, ktorý na všetko iné, vybočujúce nepatrične zazerá. Kamera sa upína na jemné črty Larinej tváre, jej vyrysované ruky, vystupujúce lopatky a rebrá, plochú chlapčenskú hrud', chudé nohy aj intímne partie. Lara sa stáva objektom, tak ako sa to ženám deje bežne. Jej telo sa stáva našim majetkom a pritom nám uniká to ostatné/podstatné. Lenže ťažko sa niečoho zachytiť, keď sa síce často pozeráme do Lariných očí, no ona si drží masku nepreniknuteľnosti – úsmev aj cez pot a slzy. Čakáme, kedy sa tá Petriho miska roztriešti a vylejú sa obavy, smútok, hnev, zmätenosť. Prichádza to až v závere, ktorý vyústí do mylného poznania, keď sa sebaškodenie zdá ako akceptovateľné, možno dokonca jediné riešenie.

— Film *Dievča* vyniká intenzitou, akou sa drží svojej hrdinky. Je s ňou, keď ju lekári nabijú očakávaním, keď sa zmätene pokúša o prvé sexuálne dotyky, keď sa odváži vstúpiť do sprchy medzi spolužiačky, keď sa ob-

zerá v zrkadle a čaká na viditeľné zmeny... Tá intenzita je však zároveň katom filmu. Vieme, čo Lara bytostne chce. Ale nevieme, čo si myslí. Môžeme len hádať. Ako sa mení jej pohľad na svet, čo ju vnútorne zamestnáva, čo chce naozaj vykričať otcovi...

— Uvedené rozpaky čiastočne vyvažuje predstaviteľ hlavnej úlohy Victor Polster – skutočný tanečník bez predošlých hereckých skúseností, ktorý si vo filme osvojil nielen pohyby, ale aj správanie dievčata. Jeho výkon je obdivuhodný a príjemne ho dopĺňajú aj ďalší herci, predovšetkým predstaviteľ otca Arieh Worthalter. No pokiaľ ide o autenticitu vypovedaného a ponor do duše, viac nadchne francúzska dráma *Tomboy* (r. Céline Sciamma). Ak ide o tému boja za dôstojnosť a práva transrodového človeka, môžeme odporúčať *Fantastickú ženu* (r. Sebastián Lelio). *Dievča* má s nimi spoločný pôsobivý herecký výkon, no ostatné, žiaľ, nie. Až vzniká otázka, čím tak oslovilo prestížne festivaly. ◀

Dievča (Girl, Belgicko, 2018) RÉŽIA Lukas Dhont SCENÁR L. Dhont, Angelo Tijssens

STRIH Alain Dessauvage HRAJÚ Victor Polster, Arieh Worthalter, Katelijne Damen, Valentijn Dhaenens

MINUTÁŽ 105 min. HODNOTENIE ●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 21. 2. 2019

Ten zvláštny svet 18. storočia

— text: Tomáš Hudák / filmový publicista —

— foto: CinemArt SK —

— Favoritka je politická satira s nádychom absurdnosti o mocenskom súboji troch žien na začiatku 18. storočia. Režisér Yorgos Lanthimos opäť rozbíja spoločenské inštitúcie, tentoraz kráľovský dvor a tak trochu aj rodové stereotypy, no formálna efektnosť a bezzubý humor sa rýchlo opozerajú.

— To, že o moc bojujú ženy medzi sebou, kým muži ostávajú bezradne v pozadí, je príjemným osviežením. Horšie však je, že iba postava starnúcej a opustenej kráľovnej Anny, plnej pochybností, má dostatočnú hĺbku, určite aj vďaka Olivii Colman. Lady Sarah, jej doterajšia konfidantka, a novoprichádzajúca Abigail sa iba priamočiari uchádzajú o jej priazeň, hoci každá (zrejme) z iných pohnútok, zatiaľ čo sa snažia obmedziť vplyv tej druhej.

— Prakticky celý film sa pohybuje v jednom paláci, odrezanom od okolitého sveta, vďaka čomu vzniká – podobne ako v Lanthimosových predchádzajúcich filmoch – akási alternatívna realita. O to viac, že príbeh kráľovnej Anny a jej dvoch súperiacich favoritiek síce vychádza zo sku-

točnosti, no autori nemajú ambíciu rekonštruovať históriu pravdivo – s faktmi pracujú voľne, miešajú rôzne štýly a predovšetkým vnášajú do histórie súčasnosť.

— Na druhej strane, opulentný kráľovský dvor, kde sa ľudia zabávajú tým, že sa ohadzujú ovocím (čo vidíme, samozrejme, v spomalenom zábere), je príliš ľahký terč. Humor často vychádza zo správania a najmä z jazyka, ktorý si s týmto prostredím nespájame (vulgarity a sexualita). Neraz sa zdá, že humor by mal odkrývať všadeprítomný sexismus, no vo svojej prvoplánovosti niekedy pôsobí práve on sexisticky.

— Lanthimos má skvelý cit pre atmosféru. Caravaggiovské obrazy, deformované perspektívy i minimalistická hudba pôsobia efektne, no nestačia. ◀

Favoritka (The Favourite, USA/IRSKO/SPOJENÉ KRÁLOVSTVO, 2018)

REŽIA Yorgos Lanthimos SCENÁR Deborah Davis, Tony McNamara

KAMERA Robbie Ryan HRAJÚ Olivia Colman, Emma Stone, Rachel Weisz, Nicholas Hoult, Joe Alwyn MINUTÁŽ 119 min. HODNOTENIE ●●●

DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 24. 1. 2019

Keď je domov väzením

— text: Mária Miniariková / filmová publicistka —

— foto: Film Europe —

— Film prezentovaný ako „príbeh dvanásťročného chlapca, ktorý žaluje svojich rodičov za to, že mu dali život“, pracuje s hlavnou myšlienkou veľmi umne. V skutočnosti film nerozpráva tento príbeh. Príčina obžaloby sa postupne odhaľuje v systematicky zvolených retrospektívach.

— Zain nie je žiadne mlčky neviniatko, jeho slovník je zväčša vulgárny, zaručene sa orientuje v mužsko-ženských záležitostiach, odporuje, nenávidí, hnevá sa, bije sa, kradne, avšak aj miluje. Miluje svoju sestru. Cez Zainovu prizmu sú zobrazené absurdity a chaos v najnižších vrstvách spoločnosti. Chlapec nie je naivný, jeho cynické povznesenie nezodpovedá dieťaťu, najmä preto, že jeho postoj je obrazom názorov autorky filmu. Iróniou však je, že tento chaos sa deje práve jemu. Režisérka postupne skladá príbeh ústiaci do jednej univerzálnej myšlienky, ktorá by sa dala „hrubo“ opísať už citovanou vetou. Akokoľvek absurdne to znie, je to surová pravda. O to väčšmi, že Zain nie je (iba) obeť, ale súčasť kolotoča poháňaného pudom sebazáchovy. Kolotoč (život) sa však dá zastaviť!

— Z formálnej stránky film pracuje so zaužívanými prostriedkami sociálnej drámy – ručná kamera v neustálom pohybe, časté detaily, „dokumentárne“ sledovanie postáv pri každodenných činnostiach, zvýraznené ruchy – a je ozvláštnený o výrazné naratívne prostriedky, ako sú spomalené zábery, retrospektíva, jump-cut, melodramatická hudba. Otvára viaceré témy: chudobu, zneužívanie detí, výrobu a pašovanie drog, ilegálnych imigrantov, svadby neplnoletých, interrupcie, obchod s bielym mäsom, sociálnu a zdravotnú starostlivosť, byrokráciu, nezodpovednú reprodukciu. Labaki si plne uvedomuje silu média a nebojí sa vyvíjať emocionálny nátlak a dôraz. Príbeh Zaina sa nemá chápať ako konkrétny, ale ako univerzálny. ◀

Kafarnaum (Capharnaüm, LIBANON/USA, 2018) REŽIA Nadine Labaki

SCENÁR N. Labaki, Jihad Hojeily, Michelle Keserwany

KAMERA Christopher Aoun HRAJÚ Zain Al Rafeea, Yordanos Shiferaw, Boluwatife Treasure Bankole, Kawsar Al Haddad MINUTÁŽ 126 min. HODNOTENIE ●●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 21. 2. 2019

Kursk a úroveň ponoru

— text: Mária Miniariková / filmová publicistka —

— foto: Magic Box Slovakia —

— Mám pocit, že Thomas Vinterberg, pôvodne oceňovaný najmä za precíznu kresbu psychologických dôsledkov ťažkých dramatických situácií na postavy, sa tentoraz snaží vyhovieť všetkým divákovi. Problém môže tkvieť už v zárodku, v tom, že *Kursk* je nakrútený podľa knihy *Čas umierania*, ktorá spracúva najmä výpovede britského kapitána. Kniha (i scenár) sa snaží obsiahnuť „všetko“ – uviaznutých námorníkov, ich rodiny bojujúce za informácie, politickú hru, dozvuky studenej vojny – a akosi po povrchu.

— Postavy sú jednorozmerné, schematické a dokonca rozprávajú „univerzálnym“ jazykom – po anglicky. Námorníci sú väčšinou hrdinovia, ich ženy sú tehotné a milujúce, Briti sú solidárni, ruskí politici paranoidní. Rusko je krajina, kde si ženy kričia novinky do okien a na každom kroku vidíme pojazdnu škodovku a žigulíka... Pátos je dávkovaný pravidelne – družné námorné piesne, písanie rozlúčkových listov, vzdor na pohrebe, vidiny. Akýmsi leitmotívom sú námornícke hodinky, ktoré prepájajú viaceré scény, aby boli na konci odovzdané pozostalému synovi.

— Príbeh sa drží základných faktov, ktoré sú o tragédii verejne známe, a spolieha sa na to aj v najvypätejších situáciách. Film je kritický, avšak veľmi opatrný. Zodpovednosť na seba berú jednotlivé postavy, nejde teda o obžalobu veľkolepejšieho charakteru. Vinterberg nechce tak ako v príbehu ani vo forme nikoho uraziť. Nechcel sa hlbšie zamerať ani na politickokritickú časť, ani na vplyv tragédie na pozostalých, ani na následné vyšetrovanie, ktoré viedlo k vzniku konšpiratívnych teórií, a v konečnom dôsledku ani na vykreslenie posledných dní života ľudí uzavretých v niekoľkokotnovej konštrukcii na dne oceánu. *Kursk* je katastrofická dráma, no chýba mu napätie a sklúčenosť filmov *Ponorka* (r. W. Petersen) alebo *K-19* (r. K. Bigelow). ◀

Kursk (BELGICKO/LUXEMBURSKO, 2018) REŽIA Thomas Vinterberg

SCENÁR Robert Rodat KAMERA Anthony Dot Mantle STRIH Valdis

Óskardóttir HUDBA Alexandre Desplat HRAJÚ Matthias Schoenaerts, Léa Seydoux, Colin Firth, Max von Sydow, Peter Simonischek

MINUTÁŽ 117 min. HODNOTENIE ●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 17. 1. 2019

Lúživé egyptské road movie

— text: Tomáš Hudák / filmový publicista —

— foto: Film Europe —

— Súťažný film z Cannes *Vomeddine* je priamočiary a lúživý festivalový film: road movie o dvoch ľuďoch vylúčených zo spoločnosti, z ktorých jeden hľadá svoje korene. Neupadá síce do prehnanej sentimentálnosti a vyhýba sa ľutovaniu hrdinov s ťažkým osudom, no ani o kúsok nevybočí z formuly, a tak je nesmierne predvídateľný.

— Abu Bakr Shawky sa narodil v Egypte, vyštudoval v New Yorku a vo svojom celovečernom debute sa vrátil do prostredia leprovej kolónie na severe Egypta, kde pred desiatimi rokmi nakrútil krátky dokument. V nej žije približne štyridsaťročný Beshay, ktorý sa po smrti svojej manželky rozhodol vyhľadať svoju rodinu – keď ho totiž jeho otec ako desaťročného dal do kolónie, slúbil mu, že sa po neho vráti. Na ceste ho sprevádza chlapec Obama z neďalekého sirotinca.

— Vonkajší svet neprijíma ľahko Beshayov výzor, preto sa stretáva s popudnými pohľadmi i násilím. Ak by nám to nebolo jasné, v jednom vypätom momente zaznie jeho výkrik: „Ale aj ja som človek, či nie?“ Spoločenská stigma-

tizácia choroby je jednou z tém filmu, ktorý kontruje častými detailmi a polodetailmi na zjazvenú Beshayovu tvár a deformované ruky. Film berie lepru ako súčasť života. To, že Beshaya stváraňuje skutočný človek s leprou, a vôbec upozornenie na prítomnosť tejto skupiny ľudí je zrejme najväčším plusom filmu.

— Inak hrá *Vomeddine* podľa príručky: od celkovej výstavby cez dejové zvraty až po rozzáberovanie, od snových retrospektív cez snímanie prázdnej krajiny až po nadužívanie hudby. Napriek téme hovorí viac o ľudskej sile a priateľstve ako o depresii z chudoby a inakosti. Aj preto záver, v ktorom sa dozvedáme, ako sa Beshay dostal do kolónie, neotvára morálne otázky (Bolo správne chlapca izolovať?), ale je skôr potvrdením tézy, že človeku je lepšie medzi svojimi. ◀

Vomeddine (EGYPT/USA/RAKÚSKO, 2018) SCENÁR A REŽIA Abu Bakr Shawky

KAMERA Federico Cesca STRIH Erin Greenwell HUDBA Omar Fadel

HRAJÚ Rady Gamal, Ahmed Abdelhafiz, Shahira Fahmy MINUTÁŽ 97 min.

HODNOTENIE ●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 28. 2. 2019

— text: Kriss Sagan
/ výtvarníčka a animátorka —

ANIMATEKA ĽUBLJANA

Slovenská výtvarníčka a animátorka Kriss Sagan vlni ukončila bakalárske štúdium v Ateliéri animovanej tvorby Filmovej a televíznej fakulty Vysokej školy múzických umení (FTF VŠMU) v Bratislave s filmom Poetika Anima. Momentálne je na študijnom pobyte Erasmus+ na Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME) v Budapešti. Koncom minulého roka sa zúčastnila na medzinárodnom festivale animovaného filmu Animateka v Ľublane (3. – 9. 12. 2018).

Po svetovej premiére na medzinárodnom festivale vo Varšave v októbri 2018 a po ďalších deviatich súťažných i nesúťažných projekciách som so svojim bakalárskym filmom *Poetika Anima* zavítala na 15. ročník Animateky v Ľublane. Veľmi sa z toho teším, pretože festival dlhodobo sledujem. *Poetiku Anima* zaradili do súťažnej sekcie Európske mladé talenty, kam spomedzi (česko-)slovenských animátorov vybrali aj Dávida Štumpfa s filmom *Woo-Hoo!*.

Animateka je medzinárodný festival, ktorý sa zameriava primárne na aktuálnu produkciu krátkych filmov z východnej a strednej Európy. Predstavuje aj filmy pre deti či študentskú tvorbu a okrem súťažných blokov si diváci môžu pozrieť aj niekoľko celovečerných titulov, najlepšie svetové krátke animované snímky, prehliadku filmov z najlepších európskych škôl či sekciu Panoráma, kde sa objavili aj ďalšie slovenské tituly – napríklad magisterský film Mareka Jasaňa *Journey, Fifi Fatale Marie Kralovič* a *Aúúúna* Liny Šukovej, na ktorej som mala možnosť spolupracovať.

Sekcia Európske mladé talenty predstavila v štyroch blokoch zaujímavé spektrum študentských filmov. Titul *Love Me, Fear Me* od Veronicy Solomon vynikol zvládnutím plastelínovej stop motion animácie a rovnakú techniku v prepojení so živými hercami fantasticky využil vo svojom filme *Facing It* Sam Gainsborough, ktorý bol rovnako ako Kiana Naghshineh a jej *Augenblicke* nominovaný na cenu Annie. Veľa snímok z výberu som poznala už z Fest Anče alebo maďarskej Prímanimy, mnohé stihli obehnuť aj Annecy, Cannes a ďalšie významné festivaly.

Celkom inšpiratívna bola sekcia animovaných dokumentov, hoci viac pre tvorivé prístupy k žánru než pre filmy samotné. Asi najviac ma oslovil projekt *Štvánice* od Michaely Režovej z pražskej školy UMPRUM, ktorá spracovala rozhovory a archívne materiály o česko-slovenskom hokeji a vytvorila tak zrejme najkomplexnejšie dielo celej sekcie. Neoblubujem veľmi rozprávania príbehov, preto sa mi páčil aj nápad použiť haiku a stop motion animáciu reálnych prostredí.

Festival ponúkol aj retrospektívu Réky Bucsi a porotcov Špely Čadež, Michaela Freia, Jeana-Baptista Garnera, Marca Bertranda a Lucy Tóth. Program Hun-

gary Visiting predstavil maďarskú tvorbu prostredníctvom študentských snímok aj niekoľkých celovečerných animákov vrátane filmov pre deti. Maďarsko sa vďaka bohatej histórii, kvalitnému intelektuálnemu zázemiu na MOME a mnohým aktívnym tvorcom drží v popredí svetového animovaného filmu.

Okrem Réky Bucsi a Lucy Tóth sa na festivale objavila aj Martina Scarpelli so svojim najnovším filmom *Egg*, takže sa na jednom mieste zišla trojica mojich hrdiniek súčasnej animovanej tvorby. Réka ma dlhodobo inšpiruje svojím intuitívnym prístupom k narácii a hravým dialógom, ktorý vedie s divákom. Luca a jej filmy sú naopak expresívnejšie vo vizuálnom či v tematickom spracovaní, cítiť za nimi veľmi otvorenú a energickú osobnosť. Martina zase pracuje s veľmi osobným priestorom a priam magickou atmosférou, čo je mi veľmi blízke.

Popri premietaniach zahŕňal program festivalu aj podujatie AnimatekaPRO, ktoré sa skladalo z rôznych workshopov, masterclassov a stretnutí s tvorcami. Priznávam, že som ich vynechala a uprednostnila možnosť spoznať mesto a rozhodiť si počas trojdňového pobytu svoje stuhnuté animátorské telo.

Popri AnimatekePRO poprepájanej s aktivitami CEE Animation Workshopu, ktoré sa konali ešte pred mojim príchodom, pripravili organizátori v Múzeu súčasného umenia Metelkova výstavu VR/360°/Games s filmami a hrami, kde som si prvý raz vyskúšala, aké to je, mať na hlave tú zvláštnu krabičku, ktorá vás má preniesť do inej reality. Úprimne povedané, veľmi ma to neoslovilo, možno pre mój v podstate neinteraktívny výber, som však zvedavá, aké možnosti v tomto smere priniesie blízka budúcnosť. Viac som si užila galériu samotnú, ktorá má v blízkosti alternatívne kultúrne centrum.

V Ľublane som bola prvý raz a okrem naozaj bohatého festivalového programu a priateľskej atmosféry som si vychutnala aj inšpiratívne mesto. Slovensko sa javí ako zaujímavé miesto s prekvitajúcou kultúrou, so živou tradíciou remesiel, s kvalitnými službami a (nielen) dizajnerskými produktmi. A pevne verím, že Animateka si zachová svoju popularitu. ◀

— text: Rastislav Steranka / riaditeľ
Národného kinematografického centra SFÚ
— Zuzana Sotáková —

WHEN EAST MEETS WEST + GO CRITIC!

Počas Filmového festivalu Terst (18. – 25. 1. 2019) sa uskutočnilo aj koprodukčné fórum pre filmových profesionálov *When East Meets West* a tréningový program pre mladých filmových publicistov *GoCritic!*. O prvom z nich referuje zástupca Slovenského filmového ústavu (SFÚ) Rastislav Steranka, o druhom bývalá redaktorka *Film.sk* a jeho pravidelná prispievateľka Zuzana Sotáková.

Stretnú sa v hoteli Východ so Západom

Etablovaná koprodukčná platforma *When East Meets West* (WEMW, 20. – 22. 1. 2019) upriamuje pozornosť na dva vybrané regióny z východnej a zo západnej Európy. Tento rok boli partnermi Slovensko spolu s Českom, Poľskom a Ukrajinou a krajiny Beneluxu, ktorým bol venovaný priestor na prezentáciu ich audiovizuálneho prostredia a na nadväzovanie kontaktov s cieľom posilniť vzájomnú spoluprácu. Za Slovensko projekt zastrešovali SFÚ a Slovenská filmová agentúra (SFA), prostredníctvom ktorých do Terstu vycestovala delegácia siedmich slovenských producentov spolu so zástupcami verejnoprávnej RTVS, SFÚ a SFA.

Poľsko-slovenský dokument Michala Bielawského *Vietor*, ktorý vzniká v koprodukcii Petra Kerekesa, bol jedným z piatich filmov v platforme *Last Stop Trieste*, venovanej dokumentárnym filmom vo fáze „jemného“ strihu. Koprodukčné fórum pozostávalo z intenzívnej prípravy nasledovanej verejnými prezentáciami projektov celovečerných hraných a dokumentárnych filmov. Po nich prišli na rad dva dni individuálnych stretnutí s potenciálnymi koproducentmi, sales agentmi a zástupcami filmových festivalov. Projekt pripravovaného celovečerného hraného filmu *Obeť* režiséra Michala Blaška a producenta Jakuba Viktorína si domov odniesol cenu *Flow Postproduction Award* a Viktorína ocenili štiptendiom na prestížny tréningový program pre producentov EAVE.

Na WEMW sa pravidelne zúčastňuje okolo 450 filmových profesionálov z viac než 35 krajín sveta. Intenzívny trojdňový program sa konal v hoteli, odkiaľ sa účastníci takmer nepohli. Začal sa v nedeľu verejným panelom venovaným možnostiam financovania v partnerských krajinách, pokračoval ďalšími panelmi, verejnými i neverejnými prezentáciami, stretnutiami a skončil sa v utorok večer slávnostným udeľovaním cien. Priestraný vestibul hotela slúžil ako ideálne miesto na stretnutia. WEMW je skvelou príležitosťou stretnúť všetkých dôležitých ľudí z filmovej branže na jednom mieste v uvoľnenej atmosfére. Slovom „Stretnú sa v hoteli Východ so Západom“ sa tak nezačína vtip, ale spolupráca.

Ako písať o filme

Prepnúť svoje myslenie a písanie zo slovenčiny do angličtiny a z angličtiny späť do slovenčiny, to bola moja agenda počas tréningového programu *GoCritic!* v Terste. Aj teraz, keď sa púšťam do tohto článku, som ešte myslou pri recenzii maďarského celovečerného animovaného filmu *Ruben Brandt, a gyűjtő* (r. M. Krstić), ktorú som dopísala len pred pár minútami. Recenzie a rozhovory účastníkov programu postupne zverejňuje významný filmový portál *Cineuropa*, ktorý si drží vysoký štandard autorského písania, a tak sme si z festivalu odniesli nielen filmové a networkingové zážitky, ale aj domáce úlohy. Každý text totiž upravujeme a dohadujeme po podrobnej diskusii so srbským kritikom Vladanom Petkovičom, pravidelným prispievateľom *Cineuropy*, ktorý stojí za projektom *GoCritic!*. Vzhľadom na to, že festival v Terste sa zameriava na strednú a východnú Európu, príležitosť dostali začínajúce autorky z tohto regiónu. Všetky sme už mali skúsenosti z podobných tréningových programov, viaceré sa však písaniu venujú len vo voľnom čase. A všetky viac-menej len v domácom prostredí. No k zámerom *GoCritic!* patrí aj konfrontácia našich filmových reflexií a rozvíjanie prejavu v angličtine. Zároveň chce pôsobiť ako odrazový mostík pre talenty, aby sa dostali do medzinárodného prostredia.

Festival v prístavnom Terste nie je taký uponáhľaný ako iné, väčšie podujatia, a tak sme si mohli dopriať viac času v kine aj oboznámiť sa s industry prostredím na koprodukčnom fóre *When East Meets West*. Samozrejme, najdôležitejšie pre nás bolo písanie a diskusia o snímkach, ktoré sme videli. Najväčšie vášne vyvolal otvárací film festivalu *Meeting Gorbachev* autorskej dvojice Werner Herzog a André Singer a víťazná snímka vlaňajšieho Berlinale *Nedotýkaj sa ma* rumunskej režisérky Adiny Pintilie. Zaujímavé bolo, že sme sa zhodli v negatívnych názoroch. A zhodne pozitívne sme reagovali na vojnovú drámu *Donbas* Sergeja Loznicu. Podrobnejšie sa s našimi názormi môžete zoznámiť v recenziách, ktoré sa budú postupne zverejňovať na webe. ◀

Mečiar

(Magic Box Slovakia)

Mečiar režisérky Terezy Nvotovej sa v roku 2017 stal divácky najúspešnejším domácim dokumentárnym filmom v slovenských kinách. Spolu s *Únosom* Mariany Čengel Solčanskej pomohol oživiť spomienky na to, čo sa dialo na Slovensku v 90. rokoch. Jeho moderné dejiny zásadne ovplyvnil jeden človek – Vladimír Mečiar. Muž, ktorý sa stal prvým porevolučným ministrom vnútra, podieľal sa na rozdelení Česko-slovenska a po ňom sa stal trikrát predsedom vlády. Režisérka vo filme kombinuje archívne zábery a aktuálne rozhovory s autobiografickým rozprávaním, doplneným rodinnými fotografiami i vlastnými filmami (v jednom z nich sa ako desaťročná hrá na interview s Mečiarom). Tereza Nvotová bola v období Mečiarovho vládnutia iba dieťa a rozhodla sa zmapovať nielen jeho pôsobenie, ale aj to, ako sa vtedajšie udalosti a rozhodnutia štátnikov odrážajú v súčasnej spoločnosti. Film je na DVD bez bonusov s obrazom vo formáte 1 : 1,85, so zvukom Dolby Digital 5.1, Dolby Digital 2.0 a s audiokomentárom pre nevidiačich, s voliteľnými anglickými titulkami a so slovenskými titulkami pre nepočujúcich.

Tieň jaguára

(K2 Studio)

Tieň jaguára Pavla Barabáša sa stal v uplynulom roku divácky najúspešnejším domácim dokumentárnym filmom v slovenských kinách. Teraz vyšiel ako už 29. DVD titul Barabášovej Grand Prix kolekcie. Po dvojici filmov z domáceho prostredia – *Sloboda pod nákladom* (2016) a *Vábenie výšok* (2017) – sa režisér opäť vydáva do neprebádaných častí našej planéty. S Petrom Beckom Ondrejovičom, Janom Dungelom a Petrom Kuricom smeruje do Venezuely, ktorú už navštívil vo filme *Tepuy – Cesta do hĺbín Zeme* (2006). Tentoraz sa tam však vybral s cieľom nájsť prírodný kmeň Hodi, ktorý ešte stále žije tradičným spôsobom bez vonkajších zásahov, v harmónii s prírodou. A tak spolu s cestovateľmi absolvujeme dobrodružnú cestu proti prúdu niekoľkých riek a naprieč pralesom, cestu, ktorá má neistý koniec. Podobne ako pri filme *Suri* (2015) sa divák prichytí pri myšlienkach, či by dokázal žiť v prostredí, aké Barabáš zobrazuje, bez vymožeností moderného sveta. Film je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9, so zvukom Dolby Digital 5.1 a s anglickými titulkami. Ako bonusy na ňom nájdete vynechané scény, krátky dokument o nakrúcaní, mapu a upútavku.

— Miro Ulman —

Petr Gajdošík: František Vlácil. Život a dílo

(Camera obscura, Příbram, 2018, viaz., 875 strán)

Reflexiu umeleckého pôsobenia českého filmárskeho majstra Františka Vlácilu (1924 – 1999), solitéra, ktorý inklinoval k výtvarnej obrazovej kompozícii, obohacuje objemná kniha o podrobnú rekonštrukciu vzniku a ohlasu jeho filmov. Približuje peripetie tvorivého procesu pri vývoji námetu a prekonávaní produkčných a realizačných obmedzení aj spätosť režisérovho privátneho a umeleckého života. Nezameriava sa na interpretačnú stránku, nerozvíja estetickú analýzu a nehodnotí, ale z naštudovaných prameňov komponuje starostlivo dokumentovanú faktografiu. Svedomitosť, dôslednosť, zanietenosť a koncepcnosť Gajdošíkovho (*1968) dokumentačného prístupu je známa z pregnantne vybudovanej internetovej domény Nostalgia.cz. Pred desiatimi rokmi pripravil obsiahly zborník štúdií a dokumentov o Vlácilovom veľdiele *Marketa Lazarová*, teraz pridáva výsledok svojho sedemročného monografického úsilia, nečakane zavŕšeného vydavateľskými patáliami, ktoré knihu obrali o účinok pripravených obrazových príloh.

— Peter Ulman —

Milan Cyroň: Eduard Grečner a jeho filmy

(Casablanca, Praha, 2018, brož., 322 strán)

To, že sa desiatym zväzkom casablancovskej edície Filmoví tvůrci – ak sa započítajú aj dva úvodné tituly z vydavateľstva Orpheus – stala monografia slovenského režiséra, je pozoruhodné už preto, že po rozdelení spoločného štátu sa tematicky záujem českých vydavateľov na slovenskú kinematografiu ešte neuprel. Teraz sa náš tvorca hrdo ocitol v pôsobivo profilovanom edičnom rade vedľa monografií Hitchcocka, Bergmana, Kieslowského, Jancsóa či Pasoliniho. Cyroňov (*1985) pohľad je zaostrený na proces literárnej prípravy troch Grečnerových filmov zo 60. rokov – *Každý týždeň sedem dní*, *Nylonový mesiac* a *Drak sa vracia*. Skúmaním filmových poviedok, literárnych a technických scenárov, hotových filmov a archívnych prameňov zisťuje, ako na tvorbu vplývali inštitucionálne mechanizmy. Svoju dizertačnú prácu z roku 2015 doplnil v knižnom vydaní o dobový kontext slovenskej kinematografie. Obrazový materiál poskytol SFÚ, ktorý v roku 2015 vydal Grečnerove úvahy, spomienky a portréty v knihe *Film ako voľný verš*.

čo robia

Norbert Hudec

[kameraman]

Začiatok roka sa nesie v očakávaní, ako dopadnú prípravné fázy predovšetkým finančného zabezpečenia náročnejších nových projektov. Vzhľadom na ich rozpracovanosť viem prezradiť len to, že ide o hraný film s historickou témou a rozsiahlejší televízny seriál. Ako kameraman sa pracovne budem venovať aj nakrúcaniu dokumentov s témou Bratislavy. Zvyšný čas venujem príprave projektov Asociácie slovenských kameramanov, ktorými, verím, opäť zaujmeme tak profesionálov, ako aj priaznivcov slovenského filmu. Jedným z nich je prehliadka našej kameramanskej práce posledných dvoch rokov – Kamera 2019.

Dominika Fáberová

[producentka]

V roku 2018 ma pracovne zamestnal najmä projekt *Expremiéři*, ktorý som v rámci produkčnej spoločnosti MPhilms mala na starosti. Tento televízny dokumentárny cyklus bol pre mňa nesmierne obohacujúci a v súčasnom slovenskom kontexte je dôležitý, preto sa veľmi teším zo širokého diváckeho ohlasu. Momentálne pracujem na ďalšom ročníku podujatia Visegrad Film Forum aj Art Film Festu, kde sa venujem najmä zahraničným hosťom a filmovým profesionálom. Okrem toho začíname s Terezou Nvotovou pripravovať jej ďalší hraný film *Svetlonoc*.

András Cséfalvay

[vizuálny umec]

V poslednom čase sa venujem rôznym hraničným formám umenia. Hľadám cesty, ako najlepšie, ale aj novými spôsobmi komunikovať s divákom. Pracujem s viacerými divadelnými projektmi, ktoré sa prekrývajú s dokumentárnym filmom, hudbou, performance a tancom. Na jeseň som robil v Prahe výstavu a konferenciu o planetárnom stave Pluta, kde som rozmýšľal nad tým, ako vedecká komunikácia občas nie je úplne najúprimnejšia a akú rolu v tom hrajú emócie. Teraz pracujem na vlastnom naratívnom/pesničkárskom hudobnom albume, ktorý občas kritizuje Galileiho aj istú súčasnú normatívnosť.

Keď hrá triangel

Slovenský filmový ústav vydal na DVD aj blu-ray nosičoch film **Prípad Barnabáš Kos** (1964). Príbeh trianglistu, ktorého povýšia na riaditeľa orchestra, hoci na takúto pozíciu nie je kompetentný, hovorí nielen o svojej dobe. Nejde iba o časť skladačky našej filmovej histórie, zapadne aj do obrazu dneška. Kos je večnou realitou, či už ako človek systémom využitý, alebo ako ten, kto systém využíva. Karvašova a Solanova satira bola a je nekompromisne namiereným prstom. V „brutalite“ pravdivosti možno nič neprekoná Karvašovu **Polnočnú omšu**, ale autor dokázal byť ostrý, hoci iným spôsobom, aj v niekoľkostránkovej satire. Napriek všetkým peripetiám sa spolu so Solanom nebál angažovanosti a vytvorili filmy-svedectvá. Prípady.

Polnočnú omšu nakrútil český režisér Jiří Krejčík. Do kín išla v roku 1962, keď Peter Solan uviedol film *Boxer a smrť*. Po *Polnočnej omši* mala nasledovať ďalšia filmová adaptácia Karvašovej predlohy – poviedky *Barnabáša Kosa vzostup a pád*, ktorá bola vlastne pôvodne plánovaná ešte pred satirou *Čert nespí* (r. P. Solan, František Žáček, 1956). Záujem o tento krátky, no aktuálny text mala Koliba aj Barrandov. Napokon však trvalo dekádu, než mohol Solan *Barnabáša Kosa* nakrútiť. Ako píše Martin Kaňuch vo svojom texte *Film ako prípad*, publikovanom v časopise *Kino-Ikon* 1/2017: „V takto vyznačenom širokom zábere jednej dekády ponúka história realizácie projektu komplexný obraz o možnostiach i limitoch filmovej tvorby, o peripetiách jej riadenia či ovládania. ‚Kosovčina‘, rôzne aktivovaná ambicióznosť neschopných, predstavuje jeden z najpríznačnejších spoločenských fenoménov, sféra umenia nebola výnimkou. Elán sebareflexivity, jeden z kľúčových príznakov predlohy i filmu, prebúdza podozrenie u reálnych Kosov v najrôznejších funkciách filmového podniku, štátnych i straníckych orgánov.“

Rok 1954 – prvý scenár filmu *Prípad Barnabáš Kos* od Ivana Osvalda (napísaný v spolupráci s Karvašom), ktorý sa zameriaval najmä na premenu nenápadného trianglistu. Scenár bol zastavený s odôvodnením, že sa nepodarilo prekonať rozpor medzi literárne funkčnou, zovretou satirou, a filmovým výrazom.

Verzia literárneho scenára z roku 1958 (Solan, Maximilián Nitra, Karvaš) akcentovala z predlohy mechanizmy mocenských štruktúr a s tým spojenú nekompetentnosť a byrokráciu – to všetko v intenciách súdobých spoločensko-politických pohybov. Nebolo

ťažké priradiť k postavám reálnych „náместníkov“. Scenár bol schválený 11. marca, no už 26. mája riaditeľ Hraného filmu Július Jaško prerušil prípravy na nakrúcanie. A nič sa nezmenilo ani po úpravách scenára smerom k zmierneniu výsmechu.

Ďalší pokus nasledoval až v roku 1963, Karvaš spolupracoval na novej verzii s Albertom Marenčinom. Kos sa už medzičasom stal symbolom a prívlastkom – o kosovčine sa hovorilo ako o nebezpečnej chorobe spoločnosti. Navyše autori satiru konfrontovali s vtedy populárnou poetikou absurdného divadla, čo tému prehĺbilo a jedného náместníka nahradil systém v celej svojej obludnosti. Znepokojivý je záver, ktorý dáva tušiť, že Kos (hrá ho Josef Kemr) je možno nateraz zbavený funkcie, ale pripravený prijať ďalšiu. Tretia adaptácia sa zároveň užšie zamerala na orchester a hudbu, čo určilo vizuálnu koncepciu filmu, ktorý so samozrejmosťou reaguje na aktuálne pohyby v umení a rozpráva moderným jazykom. Obrazové kompozície a štruktúrovanie prostredia komunikovali so súdobými výtvarnými trendmi. Tento „poučený“ prístup ešte posilnil žiadanú intelektuálnu náročnosť snímky, ktorá chcela rozmýšľať a experimentovať. A chvíľu to aj robila. „Solan nakoniec zrealizoval film o Barnabášovi Kosovi ako prípadovú štúdiu o neprekonateľnosti absurdity,“ píše v závere textu *Film ako prípad* Martin Kaňuch. „Najviac ale pripomína podstatu jeho dlhoročných bojov o tvorivú slobodu.“

Dobová kritika prijala film skôr vlažne, často s výhradami. „Čo zapríčinilo, že filmove spracovanie nedosahuje úroveň literárnej predlohy či literárneho scenára?“ pýtal sa Milan Polák v *Pravde*. Ján Šuda v *Kultúrnom ži-*

vote napísal: „... Prípad Barnabáš Kos pri všetkých výhradách a námietkach, ktoré k nemu vyslovíme, nesie pečať vážneho a vo svojom žánri cielavedome hľadajúceho činu.“ Šuda filmu vyčítal napríklad to, že sa autorom scenára „nepodarilo plne preštylizovať polohu poviedkovej predlohy do jednotnej polohy nového dramatického tvaru. Spor dvoch poetík je tu zjavný.“ A Peter Mihálik v denníku *Ľud* konštatoval, že týmto filmom Solan potvrdil, že ešte stále nie je vyhranený. „Zdá sa, že satira je u neho neschodnejšia cesta ako tá, ktorú naznačil vo filme *Boxer a smrť*. Prípadoom Barnabáš Kos sa otvorila nová plocha v slovenskom filme. Plocha intelektuálnej satiry, kde moderné výrazové prostriedky dávajú dielu všeobecnejší význam. K ďalšiemu zmapovaniu tejto oblasti si treba uvedomiť cit pre mieru a nosnosť predlohy.“

Pozitívne sa k filmu stavia vo svojom texte pre časopis *Film a doba* Agneša Kalinová. V závere svojho článku hodnotí: „Nazdávam sa, že práve pre tieto vlastnosti – inteligenciu, precízne zacielenie, striedmosť – je tento film nesporným prínosom v oblasti slovenskej filmovej komédie, ktorá doteraz neoplyývala nadbytkom tu spomínaných vlastností. A pre tieto vlastnosti, tak isto ako pre vážnu, spoločenskokritickú zaangažovanosť diela, možno prejsť ponad určitú nevyváženosť niektorých partii, najmä pri spodobovaní styku Kosa s vyššími inštanciami, kde štýl filmu nečakane zabieha do príliš abstraktno-metaforických polôh.“ Zatiaľ čo Ján Šuda píše: „No hádam najvýraznejšou a najpôsobivejšou scénou je Kosova návšteva Úradu, ktorého odludštený aparát je izolovaný anonymitou labyrintu nespočetných zamknutých dverí.“

Práve vizuálna rovina filmu dokáže aj dnes ko-

munikovať s divákom paletou symbolov, metafor a hrou s uhlami záberov, ktoré kopírujú psychologickú kresbu situácie aj charakterov. Obrazová skratka a odkazy vyvolávajú nepokoj. Predlohou filmu je vlastne krátka anekdota, ktorá musela byť rozpísaná do rozsahu celovečerného filmu. Práve v tom je možno hendikep snímky, skratka anekdoty v tejto satire stratila na energii, čo potom vyvažuje práve vizuál. Vo filme je skôr zaujímavý spomenutý posun k absurdite a samotnému gestu absurdného divadla. Z dnešného pohľadu je však dôležitá nadčasovosť témy, zachytenie a kritika negatívnych symptómov doby a jej umelecké spracovanie vo forme satiry. V tom film nezostarol. Môže nás občas vyrušiť archaickosť prejavu, ale živosť charakterov je napriek tomu znervózňujúca. Nejde teda o žiadne prázdne gesto, ani z dnešného pohľadu.

Časopis *Kinečko* č. 32 uverejnil v roku 2017 článok Eduarda Grečnera *Barnabáša Kosa prípad*, v ktorom sa okrem iného uvádza: „Nebol to prelomový film, ale čosi o tej rigidnej dobe povedal. Kto chcel, rozumel.“ Téma Solanovej snímky je však univerzálna. Preverilo to už len tých desať rokov, než sa ju podarilo zrealizovať. Zmeny akcentov, nové metafory, no toto všetko len potvrdilo, že Kos je večný a metastázuje – v každom systéme. Prípadov pribúda. A čo na to súčasný film? Výrečné môžu byť slová samotného Solana, ktoré vyslovil v rozhovore s Ervínom Bělákom, publikovanom v roku 1963 v *Obrane lidu*: „Nemôžeme dávať góly, keď budeme len v obrane. Ak budeme útočiť, je to síce riziko, niekedy hádam aj my gól dostaneme, tzn. v termínoch umenia, že sa aj pomýlime. Ale radšej sa budem myliť pre potenciu, ako sa nemýliť v impotencii.“

Roma

Zatiaľ najosobnejší projekt oscarového režiséra a scenáristu Alfonso Cuaróna (*Gravitácia*, *Potomkovia ľudí*, *Mexická jazda*), film *Roma*, sleduje dievča Cleo, ktoré pracuje v domácnosti stredostavovskej rodiny vo štvrti Roma v Mexiku. Ako v prepracovanom liste ženám, ktoré ho vychovali, spomína Cuarón na vlastné detstvo a vytvára živý a precítený portrét domácich konfliktov a spoločenskej hierarchie v politickom chaose 70. rokov. Uvidíte v Kine Lumière a na Netflixu.

február (denne) / Bratislava, Kino Lumière / www.kino-lumiere.sk

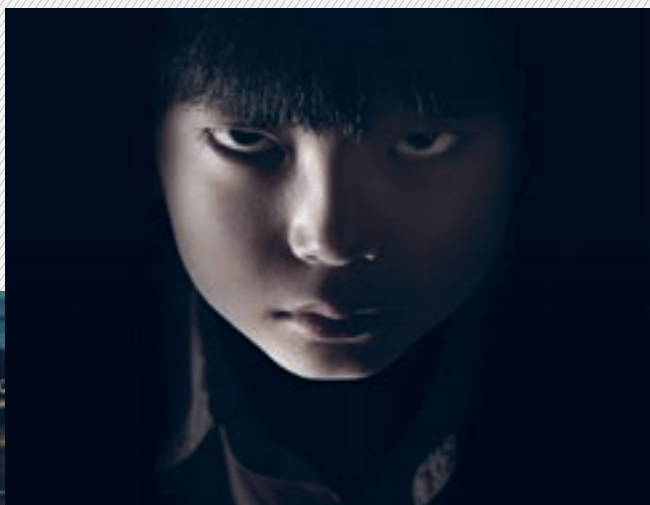

Ženské osobnosti našej histórie

Kino Lumière predstaví filmy venované ženským osobnostiam česko-slovenských dejín, čím voľne nadväzuje na januárový cyklus o mužských osobnostiach. Výber filmov je zostavený tak, že zachytáva nielen osudy konkrétnych žien, ale aj spoločensko-kultúrny kontext doby, v ktorej žili, a naše dejiny. Filmy z televízneho cyklu *Prvá* predstavia režisérku Magdu Husákovú Lokvencovú (r. Z. Liová), fotografku Irenu Blühovú (r. L. Moravčíková-Chovanec), spisovateľku Hanu Gregorovú (r. Z. Liová), špiónku Beatrix Čelkovú s krycím menom Trixi (r. P. Kerekes), astronómku Ľudmilu Pajdušákovú (r. L. Moravčíková-Chovanec), spisovateľku Zoru Jesenskú (r. R. Šveda), pilotku Ľudmilu Šapošnikovú (r. Marek Šulík), etnografku Soňu Kovačevičovú (r. T. Križková), botaničku Izabelu Textorisovú (r. J. Bučka) a speváčku Magdalénu Schwinerovú (r. P. Kerekes). Kino bude uvádzať filmy z cyklu

Prvá po dvoch. Premietne aj dokumenty režisérky Olgy Sommerovej *Věra 68*, ktorý hovorí o životnom príbehu najslávnejšej československej gymnastky Věry Čáslavskej, a *Červená* o opernej speváčke a herečke Soni Červenej. *Skaza krásou* (r. H. Třeščíková, J. Hejna) prinesie svedčenie herečky Lídy Baarovej. Hraný film *Milada* režiséra Davida Mrnku je inšpirovaný osudmi právničky a političky Milady Horákové, ktorá sa stala obeťou justičnej vraždy pri komunistických procesoch 50. rokov minulého storočia. V programe je aj hraný film Štefana Uhra z roku 1986 *Šiesta veta*, ktorý vypovedá o osobnosti spisovateľky Boženy Slančíkovej-Timravy.

ŽENY ČESKO-SLOVENSKA / 1. – 28. február / Bratislava, Kino Lumière / www.kino-lumiere.sk

Pozvánka do Japonska

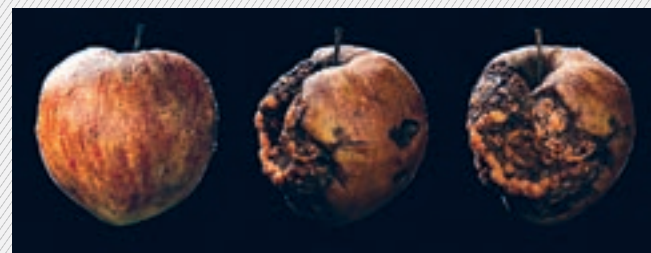
Prehliadka súčasných japonských filmov poskytne divákovi možnosť nahliadnúť na rôznorodé aspekty života Japoncov v rozmanitých žánrových spracovaniach a autorských prístupoch. Film *Rodinný kurz prežitia* (r. Šinobu Jaguči) rozpráva príbeh japonskej rodiny, ktorá musí riešiť náhly a trvalý výpadok elektrickej energie, čo jej spôsobí existenčné starosti. Odhalí však aj svetlé stránky života bez elektriny. Do výberu prehliadky sa dostal aj horor režiséra Hidea Nakatu *Sídlisko Kurojuri*. Príbeh o obchodnom úspechu trojice senioriek prináša film *Farby života*, *Irodori* (r. Osamu Minorikawa). Animovaná snímka režiséra Jasuhira Jošiuu *Stretnutia v Time of Eve* je sci-fi z čias androidov, ku ktorým sa majú ľudia správať ako k užitočným spotrebičom, no existuje tajné miesto, kde sa nerobia rozdiely medzi robotmi a ľuďmi. Festival organizuje Veľvyslanectvo Japonska v Slovenskej republike v spolupráci s Japan Foundation.

JAPONSKÝ FILMOVÝ FESTIVAL 2019 / 7. – 10. február ▶ 18.00 / Bratislava, Kino Lumière / www.kino-lumiere.sk

Krst knihy o tvorbe Eduarda Grečnera

V Kine Lumière sa uskutoční krst publikácie Milana Cyroňa *Eduard Grečner a jeho filmy. Literárni príprava filmů Eduarda Grečnera v letech 1958 – 1967*, ktorá vyšla v edícii *Filmoví tvůrci českého vydavatelstva Casablanca*. Na podujatí sa zúčastnia Eduard Grečner, autor monografie, zástupca vydavateľstva Václav Žák a predstavitelia Slovenského filmového ústavu, ktorý na vzniku knihy participoval. Súčasťou programu bude projekcia Grečnerovho filmu podľa režisérneho výberu.

EDUARD GREČNER A JEHO FILMY – KRST KNIHY / 21. február ▶ 17.00 / Bratislava, Kino Lumière / www.kino-lumiere.sk

4 živly a Iné vízie

Filmový festival 4 živly, ktorého zimná časť sa uskutoční už ôsmy raz na rôznych miestach Banskej Štiavnice, bude rozoberať tému nula. „V programe ponúkne hrané, dokumentárne a animované filmy, ale aj experimentálne snímky na pomedzí filmu, animácie a výtvarného umenia v národnej súťaži *Iné vízie*.“ hovorí za organizátorov podujatia Peter Gašparík. Na 4 živloch vyhlásia víťazný film *Iných vízií* a odtiaľ budú všetky snímky projektu putovať do rôznych kultúrnych centier a galérií na Slovensku. Kurátorom projektu je tento rok vizuálny umelec András Cséfalvay. „Do Banskej Štiavnice zavíta viacero zaujímavých hostí, napríklad dokumentarista Tomáš Krupa, ktorý v predpremiére uvedie svoj najnovší celovečerný film *Dobrá smrť*.“ prezrádza Gašparík. Nebudú chýbať ani sprievodné podujatia, ako filmový kvíz, výstava, koncert a večerná party.

8. ZIMNÝ FILMOVÝ FESTIVAL 4 ŽIVLY / 22. – 24. február 2019 / Banská Štiavnica / www.4zivly.sk

Nanuk so živou hudbou

V rámci cyklu sa premietne základné dielo dejín dokumentárneho filmu *Nanuk – človek primitívny* (r. R. J. Flaherty), ktoré zachytáva život inuitského lovca Nanuka a jeho rodiny v arktickej časti Kanady. „*Ide o prvý dlhometrážny dokumentárny film a z hľadiska kultúrnej antropológie aj o prvý etnografický film v dejinách kinematografie*. Aj napriek týmto prvenstvám sa zakrátko stal stredobodom búrlivých diskusií o vzťahu filmu a skutočnosti. Ukázalo sa totiž, že mnohé scény v *Nanukovi* sú inscenované,“ uvádzajú zostavovatelia Filmotéky. Snímka sa premietne so živým hudobným sprievodom, ktorý zabezpečia Igor Frtala, Martina Kachlová a Paulína Rónaiová. Predfilmom bude hororová groteska *Strašidelný zámok* (r. A. Gance) z roku 1924.

ART OF SILENT FILM / 23. február ▶ 20.30 / Bratislava, Kino Lumière / www.kino-lumiere.sk

Nové izraelské filmy

Prehliadka izraelských filmov, ktorú organizuje Veľvyslanectvo štátu Izrael na Slovensku, uvedie vo svojom 6. ročníku šesť filmov. Väčšina z nich mala premiéru v minulom roku, reflektujú celospoločenské i lokálne témy a prinášajú silné ľudské príbehy. Premietnu sa filmy *Anténa* (r. A. Rothenstein), *Šofér* (r. Y. Indursky), *Neortodoxní* (r. E. Malka), *Lady Titi spieva blues* (r. E. Almo), *Šnúrky* (r. J. Goldwasser) a *Plný pochybností* (r. E. Elya).

KOLNOA – FESTIVAL IZRAELSKÉHO FILMU / 26. – 28. február / Bratislava, Kino Lumière / www.kino-lumiere.sk

— pripravila Jaroslava Jelchová —

1 — Roma — foto: Netflix —

2 — Červená — foto: PubRes —

3 — Sídlisko Kurojuri — foto: Japonský filmový festival /

© 2013 "The Complex" Film Partners —

4 — Aula: Areál univerzálnej latencie — foto: Iné vízie —

5 — Nanuk – človek primitívny — foto: archív SFU —

— odporúča filmová
historička Eva Filová —

FEBRUÁROVÉ
ŠPECIALITY
V SLOVENSKÝCH
KINÁCH

Veľká Věra — hlavou proti stropu

— „Strop je o nepokoji v človeku, ktorý ostal na polceste, o tom, že strop našich možností je vyššie, než si myslíme,“ vyslovila režisérka Věra Chytilová v rozhovore s Jiřím Cieslarom pre časopis *Film a doba* v roku 2000. Bola to práve Chytilová, kto prerážal hlavou nie múry, ale rovno stro-
py politickej a spoločenskej obmedzenosti. Do absolventského stredometrážneho filmu *Strop* (1961) premietla vlastnú skúsenosť z doby, keď sa dlho rozhodovala prihlásiť na FAMU. Ako od ženy sa od nej očakávalo, že sa vydá, a ako od dcéry živnostníka sa vyžadovalo, že si negatívny kádrový posudok vylepší praxou v robotníckych zamestnaniach. Stalo sa.

— *Strop* je aj o ďalšej životnej skúsenosti: keď si popri štúdiu zarábala ako manekýnka. Chytilová búra rodové stereotypy a hlavnú filmovú postavu, manekýnku Martu, nechá pre-

Strop
— foto: Národní filmový
archív Praha

Nesmůt
— foto: archív SFU

citnúť zo stavu pasívneho fetišistického objektu a rozhodnúť sa pre životnú zmenu. *Strop* sa v kinách premietal spolu s filmom *Pytel blech* (1962) a odštartoval nástup českej novej vlny. Filmotéka Kina Lumière pripravila výber z tvorby Věry Chytilovej pri príležitosti jej nedožitých 90. narodenín. Uvedie tituly *U stropu je pytel blech*, *Ovoce stromů rajských jíme*, *Panelstory aneb Jak se rodí sídliště*, *Kalamita*, *Chytilová versus Forman*, *Praha – neklidné srdce Evropy*, *Šašek a královna*, *Kopytem sem, kopytem tam*.

— Vo februárovej ponuke ma zaujal aj celkom iný titul: *Nesmůt* (1969) od gruzínskeho režiséra Georgija Daneliju, po ktorom už istú dobu pátral pravidelný návštevník Filmotéky známy pod prezývku Čajo: „Nesmůt? Na tom sme boli s Gustom (Dobrovodským) hádam 24-krát. Presne si pamätám. Gusto sa tradične veselo spúšťal dole korzom, typickou tanečnou chôdzou z dialky spoznatelný, zblízka každého rozveselil a snád' sa aj sám istil – bol horolezec, lozil celý deň hore-dole po Bratislave... Svojimi šibalskými očami si ma rýchlo našiel ako jednu zo svojich obľúbených ‚obetí‘. Tip mal – ako inak – od nášho guru Dušana Hanáka. V *Mladosti sme z najlacnejšieho prvého, ‚šoférskeho‘* radu lízali plátno, valil sa na nás ohňostroj obrazov ľudskej radosti a smútku, opájala nás muzika. Ako Rolling Stones, ale tých u nás nehrali. Bez ohľadu na vstupnú náladu film ju vždy povzniesol. Trik s objednaním fľašky vína pre farára sediaceho v korune stromu sme potom aj viackrát použili. Keď sa neskôr Gusto vrátil z Gruzínska, potvrdil nám, že je to naozaj tak. Prekrmení bojovými, partizánskymi a inými propagandistickými filmami sme vlastne vstali z mŕtvych. Film na nás zapôsobil ako jedna z vteditelnejších látok (vyvolávajúcej závislosti) s prevažne povzbudzujúcimi účinkami. Po dvadsiatej štvrtke dávke sme sa museli ísť liečiť. Ako inak – ďalším, pre zmenu juhoslovanským filmom.“ ◀

**EUGEN
GINDL**

— text: Lena Bohunickí / poslucháčka
audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU

— foto: archív SFU/Mirka Cibulková —

Scenárista, publicista, politológ, aktivista Eugen Gindl mal skúsenosti z rôznych oblastí, až by bola škoda nevyužiť ich aj vo filme. Vo februári oslávi 75. narodeniny.

— Na konci 60. rokov absolvoval žurnalistiku na Univerzite Komenského v Bratislave a vzápätí odišiel študovať publicistiku a politológiu na Freie Universität do Západného Berlína, ktorý „bol v tom čase neobyčajným mestom aj v rámci Nemecka. Sústreďovala sa tam nemecká bohéma, okrem iného aj ľudia, ktorí nechceli ísť na vojnu. [...] Proste, bol tam veľmi pestrý život v každom ohľade a veľmi rušný život politický.“ Už v tom čase sa u Eugena Gindla formovali témy, ktorými sa zaoberal počas celej svojej kariéry.

— Po návrate na Slovensko začínal ako reportér v týždenníku *Život*. Spočiatku sa pohyboval v ochranárskych skupinách a prispieval najmä textami o horolezectve a jaskyniarstve. K tvorbe scenárov sa dostal postupne, dopomohlo mu k tomu písanie športových poviedok. V 70. rokoch napísal s Ondrejom Sliackym svoju prvú rozhlasovú hru *Vynes na horu svoj hrob*, ktorá sa venovala peripetiám tragickej československej výpravy do Himalájí. Tento príbeh neskôr nakrútil Jozef Zachar ako televízny film. Pri spoločných projektoch sa stretol aj s režisérom Jánom Fajnorom, ktorého považuje za jedného z najpozoruhodnejších dokumentaristov svojej doby. Ďalej spolupracoval napríklad s Jánom Pirohom, Martinom Hollým, Ladislavom Kabošom a niekoľko jeho scenárov zrealizoval v televízii režisér Stanislav Párnický. Platí to aj o *Hľbkovom rekorde*, ktorý podľa Gindla „vychádzal z autentického príbehu jedného geniálneho vynálezcu z *Prievidze*, ktorý narázil na všetkých úrovniach. Zároveň sme v tom ukázali aj úlohu médií, oportunistov, strach atd., i nadriadených orgánov, lebo o tom všetkom rozhodovali aj stranícke orgány.“ V období socializmu však zostalo viacero látok, ktoré Gindl spracoval, nezrealizovaných, medzi nimi napríklad paródia na

horolezecké expedície *Výstup na veľhoru* alebo *Čistička hrdzavých slz*, ktorú mal realizovať Fero Fenič. Výberom tém často balansoval na „hrane možného“, ako to nazval sám Gindl. Na sklonku bývalého režimu napísal scenár k filmu *Keď hviezdy boli červené* s kritickým pohľadom na éru komunizmu. Dušan Trančík ho nakrútil v roku 1990 a snímka sa dostala do súťaže prestížneho Berlinale.

— Eugen Gindl bol členom koordináčného výboru Verejnosti proti násiliu, pôsobil ako šéfredaktor periodika *Verejnosť*, slovenskej časti *Stredoeurópskych novín*, bol spoluzakladateľom mesačníka *OS* a dodnes vedie časopis o astronómii *Kozmos*. Čo sa týka porevolučného prepojenia na filmovú tvorbu, spomeňme napríklad jeho účinkovanie po boku Fedora Gála v dokumente Martina Hanzlíčka *Krátká dlhá cesta* (2000), v ktorom rozvažujú o historických zlyhaniach ľudstva predovšetkým vo väzbe na druhú svetovú vojnu. Z neskoršej e-mailovej komunikácie tejto dvojice sa zase zrodila kniha *Two up*. Ako jeden z najdôležitejších projektov svojej kariéry hodnotí Gindl dokument o prvom filmárovi na území Slovenska Eduardovi Schreiberovi *Grimasy Friederiky Schüllerovej* (r. Ján Šuda, Marek Šulík, 2015), na ktorom scenaristicky spolupracoval a aj v ňom účinkuje. Podieľal sa i na scenári celovečerného debutu režiséra Martina Repku *Návrat bocianov* (2007).

— Vo svojej bohatej publikačnej a literárnej činnosti sa Eugen Gindl špecializuje na reportážny žáner. Zbierka reportáží z rokov 1971 až 2004 vyšla v knihe *Čelom vzadu, ozve sa!*. Aktuálne má na trhu novinku *Svetobežník bez pasu*. A môžeme spomenúť aj divadlo, napríklad úspešné inscenovanie jeho *Karpatského thrilleru* na doskách SND. ◀

— text: Milan Černák —

Na nové myšlienky ešte nenastal čas

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku **Film.sk** ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér Spravodajského filmu.

— Filmoví spravodajcovia si robili svoju rutinnú prácu. Počet šotov v týždenníku neklesol pod osem, čo prispievalo k ich pestrosti, a každý týždeň sa dostali na rad všetky tematické oblasti. Na začiatku bola „socialistická výstavba“ či reportáže z priemyslu o prekračovaní plánu, nasledovalo poľnohospodárstvo: v sledovanom období bolo treba pripomenúť dôležitosť jarných prác. Svoje miesto mali aj umenie a kultúra a čerešničkou na torte bol šport. Televízia ešte nezaplavila svojím programom všetky domácnosti, takže fanúšikom neuberalo na emotívite zážitkov, keď sa pozerali na týždeň (i viac) staré reportáže. Ak takýto tematický stereotyp osviežil ešte šot zo zahraničia, bol každotýždenný obrazový informačný blok ešte príťažlivejší.

— V druhom čísle ponúkaného prehľadu je reportáž z 1. festivalu čs. filmov, ktorý sa konal v Banskej Bystrici. Naoko bežný šot, ale s presahujúcim významom. Mnohí z nás filmárov si ho nadhlo zapamätali. V hlavnom prejave minister kultúry František Kahuda (podľa komentátora) „podrobil stav československého filmu hlbokú analýzu“. Preložené do slovenčiny (aj češtiny, hoci Kahuda ho prednášal po česky): išlo o nekompromisnú, zdrvivú kritiku niektorých filmov a najmä ich autorov, ktorí sa, osmelení vývojom v ZSSR (od prelomového zjazdu KSSZ, na ktorom N. S. Chruščov otvorene odsúdil stalinizmus a kult osobnosti, uplynuli už tri roky), odvážili vnášať do svojej tvorby nové, modernejšie myšlienkové i formálne prvky. Ale chyba! U nás sa to nemeslo, bolo si treba počkať ešte pol desaťročia...

— V úvode tohto vydania je informácia inšpirovaná Medzinárodným dňom žien, že za posledných desať rokov sa zamestnalo 150 000 žien z domácností. A o ich deti sa stará štát v jasliach a materských školách.

— Na východnom Slovensku šarapatili vlci (TvF č. 12), ale aj Latorica, ktorú bolo treba zdisciplinovať reguláciou brehov (č.16).

— Akademický maliar Ján Mudroch sa dožil päťdesiatky (č. 13), Charlie Chaplin sedemdesiatky (č. 15). Ernest Zmeták v improvizovanom ateliéri na zámku Červený Kameň zostavoval mozaiku tympanónu veľkého 27 m², ktorý zdobí Primaciálny palác v Bratislave dodnes.

— Športoví fanúšikoviavidia víťazstvo ČSR na MS v hokeji v Bratislave (č. 11) a na svoje si prídu výnimočne aj gurmáni (č. 16), žiaľ, len pohľadom... ◀

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – FEBRUÁR 2019

2. 2. – 14.30 hod. ▶ **Týždeň vo filme 9/1959 a 10/1959** (repríza 3. 2. o 16.30 hod.)

9. 2. – 14.30 hod. ▶ **Týždeň vo filme 11/1959 a 12/1959** (repríza 10. 2. o 16.30 hod.)

16. 2. – 14.30 hod. ▶ **Týždeň vo filme 13/1959 a 14/1959** (repríza 17. 2. o 16.30 hod.)

23. 2. – 14.30 hod. ▶ **Týždeň vo filme 15/1959 a 16/1959** (repríza 24. 2. o 16.30 hod.)

— text: Daniel Bernát

— foto: Peter Procházka —

in memoriam

VIDO HORŇÁK

(3. 4. 1934 – 24. 12. 2018)

Na sklonku minulého roku zomrel režisér Vido Horňák, tvorca televíznych filmov a inscenácií S Rozárkou, Čierne ovce, Buddenbrookovci či Sesternica Beta. Mal 84 rokov.

— Rodák z Nového Mesta nad Váhom študoval scenáristiku a dramaturgiu na FAMU v Prahe, ktorá bola pre neho dôležitou životnou etapou vzhľadom na získané profesijné aj osobné skúsenosti a stretnutia s výraznými umelcami v radoch pedagógov i študentov. Horňák školu napokon nedokončil a koncom 50. rokov zakotvil v Československej televízii Bratislava, kde spočiatku pôsobil ako asistent réžie (bol napríklad pri vzniku Baladovho filmu *Smrt sa volá Engelchen* z roku 1960). Jej vysielanie bolo zatiaľ len v plienkach a hľadali sa spôsoby, ako naložiť s jej možnosťami. Podľa Horňáka si však pomerne rýchlo získavala popularitu, pretože s divákmi komunikovali kultivované hlásateľky, program stál na pravidelnosti a postupne obsahoval aj čoraz zaujímavejšie inscenácie, v ktorých sa predstavovala silná generácia hercov zo Slovenského národného divadla. Vido Horňák sa stal režisérom Hlavnej redakcie literárno-dramatického vysielania v roku 1961 a v súvislosti s rozvojom inscenačnej tvorby spomína meno dramaturga a neskôr aj vedúceho tejto redakcie Daniela Michaelliho. Adaptovala sa zväčša literárna a divadelná klasika. „A keď v tom hrali ľudia ako Machata, Filčík, Kráľovičová, Chudík..., malo to svoju dôstojnosť. Kamera ich kúpila a my sme ich viedli k tomu, aby na ňu hrali s mierou. Výsledky začali oceňovať aj súdruhovia a páčilo sa to dokonca v Prahe.“

— Horňák poznal hercov veľmi dobre a vedel o nich so zaničením a výstižne rozprávať. Nielen o kúzle ich osobností, charakteristických črtách a silných stránkach ich interpretačného prejavu, ale aj o ich súkromí, z čoho bolo zrejmé, ako blízko k sebe mali a aký význam im režisér prikladal. Lenže na druhej strane sa nespoliehal iba na „istoty“ kvalitného hereckého obsadenia. Sám

v súvislosti so svojimi režisérskymi začiatkami v 60. rokoch spomínal, že pri všetkých technických a priestorových obmedzeniach sa snažil hľadať filmovú reč, aby v adaptáciách klasiky nešlo len o strnulé obrazy „literárneho prekladu“. Často oslovoval tých najlepších zástupcov tvorivých profesií (napríklad kostýmového výtvarníka Milana Čorbu, scenografa Romana Rjachovského, medzi jeho kameramanmi boli aj Vincent Rosinec či Dodo Šimončíč) a obracal sa i do Česka – tak získal na spoluprácu hudobných skladateľov Zdeňka Lišku či Luboša Fišera alebo strihača Aloisa Fišárka. Do svojich filmov a inscenácií obsadzoval slovenskú hereckú elitu, no siahol aj po českých hercoch – spomeňme hoci Elišku Balzerovú (vtedy Havránkovú) v hlavnej úlohe snímky *S Rozárkou* (1970), ktorú Horňák nakrútil v rámci Televíznej filmovej tvorby v spolupráci s Kolibou. Adaptácia Šikulovej predlohy je zaujímavá aj z obrazovej (kamera Karel Hložek) a hudobnej stránky (L. Fišer).

— V Horňákovej bohatej televíznej tvorbe figurujú okrem iných tituly *Mlčanie mora*, *V páse zlomená*, *Román o base*, *Zojka a Valerija*, *Čierne ovce* (s Danou Medřickou), *Piková dáma*, *Čudný človek*, *Pani Heléne* (s Janou Brejchovou), *Zenovo vedomie*, *Dedičstvo* (s Rudolfom Hrušínskym), *Húkanie sovy*, *Staroruzová dráma*. Sám režisér radil k svojim najcennejším dramatickým dielam inscenácie *Buddenbrookovci* a *Sesternica Beta*. Nakrútil aj niekoľko dokumentov.

— Vido Horňák pôsobil ako predseda Únie slovenských televíznych tvorcov, bol členom výboru Slovenského filmového zväzu. V roku 2004 si prevzal Zlatú kameru na MFF Art Film v Trenčianskych Tepliciach a pred štyrmi rokmi mu udelili ocenenie Igric za celoživotný prínos slovenskej kinematografii. ◀

→ Pri príležitosti 26. výročia vzniku Slovenskej republiky ocenil dňa 8. 1. prezident Slovenskej republiky Andrej Kiska osobnosti spoločenského a kultúrneho života. Rad Ľudovíta Štúra I. triedy udelil herečke a diplomatke Magdaléne Vášáryovej a hercovi Richardovi Stanchemu. Radom Bieleho dvojkríža II. triedy vyznamenal českého herca Josefa Abraháma.

→ Koprodukčný film *Všetko bude* (r. O. Omerzu) získal 10. 1. cenu Franceta Brenka za výnimočné úspechy v oblasti filmovej kultúry, ktorú mu udelila Spoločnosť pre šírenie filmovej kultúry Kino!, sídliaca v Ľubláne v Slovinsku.

→ Český filmový a televízny zväz (FITES) udeľoval 20. 1. už 32. raz audiovizuálne ceny Trilobit. Jednu z nich získal Olmo Omerzu za film *Všetko bude*, ktorý vznikol v minoritnej slovenskej koprodukcii. Zvláštnu cenu poroty udelili Martinovi Hubovi za herecké stvárnenie postavy T. G. Masaryka vo filme *Hovory s TGM* (r. J. Červenka).

→ Česká filmová a televízna akadémia zverejnila 22. 1. nominácie na 26. ročník cien Český lev. Medzi snímkami s najvyšším počtom nominácií sa ocitli aj slovenské koprodukčné tituly: *Toman* (r. O. Trojan) ich má trinásť a *Všetko bude* (r. O. Omerzu) desať. Obe sú nominované aj v kategórii najlepší film, kde figuruje aj ďalšia minoritná koprodukcija *Jan Palach* (r. R. Sedláček, celkovo má osem nominácií) a slovensko-česko-rakúsky *Tlmočník* Martina Šulíka, ktorý sa uchádza o cenu aj za najlepšiu réžiu, scenár a kameru. Zo slovenských tvorcov získali nomináciu Michal Novinski za hudbu k *Tomanovi*, Monika Midriaková (spolu so Šimonom Holým a s Pawłom Szamburským) za hudbu vo filme *Všetko bude*, Katarína Štrbová-Bieliková za kostýmy (*Toman*), Henrich Boráros (spolu s Robertom Smolíkom) za scénografiu (*Domestik*) a Martin Huba za stvárnenie hlavnej úlohy v snímke *Hovory s TGM* (r. J. Červenka). Z ďalších minoritných koprodukcii získal celkovo päť nominácií *Hmyz* (r. J. Švankmajer), tri má *Čertovské pero* (r. M. Najbrt) a dve spomenutý *Domestik* (r. A. Sedlák). Slávnostné vyhlásenie víťazov sa uskutoční 23. 3.

→ V Bratislave sa v dňoch 24. až 26. 1. uskutočnil Festival iránskych filmov Irán:ci, ktorý sa konal v kinách Lumière a Film Europe a predstavil dovedna jedenásť snímok. Film *Prasa* (r. M. Haghighi) si môžu slovenskí diváci pozrieť aj po skončení festivalu ako bežný distribučný titul.

→ Vo veku 95 rokov zomrela 27. 1. speváčka a herečka Gizela Veclová. Pôsobila predovšetkým na divadelných doskách, no účinkovala aj v televízii a objavila sa napríklad vo filmoch *Zmluva s diablom*, *Sladký čas Kalimagdory*, *Páni sa zabávajú*, *Medená veža*, *Skrytý prameň*, *Pacho*, *hybský zbojník*, *Mikola a Mikolko* alebo v Bielikovom *Jánošíkovi*.

FEBRUÁR 2019

2. 2. 1944 **Eugen Gindl** – scenárista, publicista

3. 2. 1924 **Viera Polakovičová** – režisérka (zomrela 8. 7. 2009)

4. 2. 1924 **Stanislav Barabáš** – režisér, scenárista (zomrel 1. 8. 1994)

6. 2. 1944 **Helena Húsková** – herečka

9. 2. 1959 **Ilja Ruppeldt** – režisér, pedagóg

12. 2. 1934 **Júlia Morvicová** – kostymérka

12. 2. 1934 **Július Dzurek** – filmový publicista (zomrel 20. 9. 2014)

12. 2. 1969 **Zuzana Vačková** – herečka

13. 2. 1944 **Ján Zeman** – režisér (zomrel 19. 11. 2010)

17. 2. 1924 **Jozef Palka** – televízny a divadelný režisér (zomrel 3. 2. 1982)

18. 2. 1929 **Ján Loučičan** – vedúci výroby (zomrel 21. 6. 2001)

19. 2. 1929 **Jindro Vlach** – kameraman, režisér (zomrel 7. 9. 2004)

26. 2. 1939 **Milan Horvatovič** – režisér, kameraman

27. 2. 1934 **Anton Mrvečka** – herec (zomrel 20. 4. 1985)

zdroj: Kalendár filmových výročí 2019
Interná publikácia Slovenského filmového ústavu
zostavila Renáta Šmatláková

— text: **Petr Bilík**
/ filmový teoretik a historik,
Univerzita Palackého v Olomouci —

Cezhraničnosť filmov

Pri formulovaní kultúrnych politík v oblasti kinematografie bola štvrtstoročie tak na českej, ako aj slovenskej strane podstatná hlavne a predovšetkým argumentácia, že národná kinematografia malých štátov s nízkou cezhraničnou priechodnosťou nemá šancu byť finančne sebestačná. Zároveň sa filmárska obec snažila presvedčiť politikov, že filmy prinášajú okrem kultúrnych hodnôt aj nezanedbateľné efekty hospodárske a všeobecne externé, mimokultúrne.

— V rámci týchto sporov sa pozornosť sústredila predovšetkým na presadenie finančných nástrojov podporujúcich kinematografiu a zároveň sa v oboch krajinách chystala komplexná podpora kinematografie, zahŕňajúca celý „život filmu“, jeho rôzne druhy a žánre. Tento koncept, ktorý berie do úvahy vývoj, výrobu, distribúciu, festivaly i vzdelávanie, vyvíjal najmä zo skúseností niekdajšieho štátneho filmu, ale i z pokročilých zahraničných systémov a zásadné impulzy mu vtisli aj prípravy Česka a Slovenska na vstup do EÚ. Súčasťou tohto druhu uvažovania bola aj stratégia podpory koprodukcii, prinášajúca celý rad zjavných benefitov, medzi ktoré patrí v prvom rade posilnenie kultúrnej diplomacie, upevnenie partnerských kontaktov, delenie sa o know-how a potvrdenie vzájomnej solidarity. Zahraničná kooperácia je navyše kľúčovým európskym heslom a vstupenkou k ďalším zdrojom, zvyšuje prestíž projektu a v neposlednom rade by mala zaisťovať rozšírenie dostupných trhov pre komerčnú vyťaženosť projektov. Možno práve preto, že sú výhody koprodukcii také zjavné, boli nastavené a realizujú sa bez nutného monitoringu a následnej analýzy. Kým počty filmov natočených v Česku utišene rástli a Slovensko dosiahlo v roku 2017 rekordné čísla návštevnosti domácich titulov, v krajine, ktorá podporuje dané dielo minoritne, sa taký film väčšinou ťažko hľadá alebo má len minimálny dosah na divácku obec. Akoby sa opakovala situácia z konca prvej dekády nového tisícročia, keď sa postupne darilo nachádzať prostriedky na financovanie, ale diskusia, čo a ako fi-

nancovať efektívne, sa ešte len začínala. Boli to práve analytické podklady, ktoré jasne doložili, čo sa iba tušilo: kde a prečo dochádza k fatálnemu podfinancovaniu, ktoré namiesto kvality prinášalo predovšetkým kvantitu. Už vtedy sa ukazovalo aj to, že ani kvalita nie je samonosná a treba ju s rovnakou energiou a nápaditosťou doručiť k divákovi.

— Autori, ktorí sa v minulých vydaniach tejto rubriky zamýšľali nad úspechom či prehrami jednotlivých titulov v partnerskej krajine, mohli iba klásť otázky: Je problémom jazykové hľadisko? Odcudzenie sa hereckých predstaviteľov? Marketing? Distribučná stratégia? Prečo funguje veľmi úspešná výmena napríklad vo svede hudby, ale prestáva sa dariť v kinematografii? Kam sa v českých kinách podela prelomová *Čiara* a ako to, že sú české divácke hity hlboko pod čiarou slovenského úspechu?

— Na tieto otázky je však nutné poznať racionálne a interpretované odpovede. Milióny korún a státisíce eur, ktoré sa do systému investujú, na to jednoznačne nabádajú. A predovšetkým: zaslúžia si to tvorcovia i diváci. Obe krajiny by vzhľadom na rozsah vzájomnej spolupráce mali iniciovať odborový výskum, ktorý by posilnil ich kinematografie tam, kde sú pomerne slabé: v internacionalizácii. Verím, že by výsledky prispeli k ich lepšej konkurencieschopnosti nielen dvojstranne, ale zároveň by uľahčili cestu na ďalšie trhy a do ďalších teritórií. ◀

FILMOVÉ FESTIVALY A PREHLIADKY NA SLOVENSKU V ROKU 2019

Severská filmová lekcia Scandi

(5. ROČNÍK, 16. – 20. 1. 2019, BANSKÁ ŠTIAVNICA, BRATISLAVA, DUBNICA NAD VÁHOM, KOŠICE, KREMNICA, LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ, MARTIN, MODRA, NITRA, NOVÉ MESTO NAD VÁHOM, NOVÉ ZÁMKY, POPRAD, PRIEVIDZA, SEREĎ, SPIŠSKÁ NOVÁ VES, TREŇČÍN, TRNAVA, ŽILINA)
Reprezentatívna prehliadka súčasnej severskej kinematografie každoročne prináša výber najnovších filmov z Dánska, zo Švédska, z Nórska a z Fínska. Piaty ročník sa uskutočnil od 16. do 20. januára v Bratislave a počas januára a februára sa koná aj v ďalších sedemnástich mestách na Slovensku. Program tvoria 4 sekcie – Premiéry, Scandi proti xenofóbii, Best of Scandi a Scandi deti.
→ Film Europe, Matúškova 10, 831 01 Bratislava
tel.: +421 905 248 932, e-mail: dagmar.krepopova@filmeurope.eu (Dagmar Krepopová)
www.scandi.filmeurope.eu

Zimný filmový festival 4 živly

(8. ROČNÍK, 22. – 24. 2. 2019, BANSKÁ ŠTIAVNICA)
Témou zimnej časti 4 živlov bude nula. Festival ponúkne hrané, dokumentárne a animované filmy, ale aj experimentálne projekty na pomedzí filmu, animácie a výtvarného umenia v národnej súťaži Iné vízie. Do Banskej Štiavnice zavíta viacero zaujímavých hostí, napríklad dokumentarista Tomáš Krupa uvedie v predpremiére svoj celovečerný film **Dobrá smrť**, ktorý príde do kín v marci. Chýbať nebudú obľúbené sprievodné podujatia – filmový kvíz, výstava výtvarného umenia, koncert zoskupenia Teatro Fatal či večerné párty.
→ OZ štyri živly, Legionárska 15, 831 04 Bratislava
tel.: +421 915 711 880, e-mail: pr@4zivly.sk (štatutárni zástupcovia: Ondrej Starinský, Peter Gašparík)
www.4zivly.sk

Crème de la Crème – Týždeň francúzskeho filmu

(6. ROČNÍK, 6. – 12. 3. 2019, BRATISLAVA, BANSKÁ BYSTRICA, DUBNICA NAD VÁHOM, KOŠICE, LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ, MARTIN, NITRA, NOVÉ MESTO NAD VÁHOM, NOVÉ ZÁMKY, PIEŠŤANY, POPRAD, PRIEVIDZA, RUŽOMBEROK, SEREĎ, SPIŠSKÁ NOVÁ VES, TRNAVA, TREŇČÍN, ŽILINA)
V mesiaci frankofónie sa už tradične koná prehliadka, ktorú pripravuje spoločnosť Film Europe v spolupráci s Francúzskym inštitútom na Slovensku. Aj tentoraz sa môžu milovníci francúzskej kinematografie tešiť na novinky, ktoré predstavujú kvalitnú, žánrovo pestrú a divácky atraktívnu tvorbu z tohto teritória. Plánované sú sekcie Premiéry, Crème Crime, Best of Crème, Crème deti a Príbehy slávnych.
→ Film Europe, Matúškova 10, 831 01 Bratislava
tel.: +421 905 248 932, e-mail: dagmar.krepopova@filmeurope.eu (Dagmar Krepopová)
www.cremedelacreme.filmeurope.eu

PAFF – Pezinský alternatívny filmový festival

(15. ROČNÍK, 15. – 16. 3. 2019, PEZINOK)
PAFF je festival krátkych nezávislých, študentských či amatérskych filmov bez žánrového ohraničenia, dôležité je zaujať a pobaviť diváka. Okrem nesúťažnej prehliadky sú na festivale dve súťažné pásma – Najlepší film festivalu (hlas ľudu) a Najlepší mikrofilm (na 15. ročníku musí filmár vtesnať svoju výpoveď do 15 sekúnd). Udeľuje sa aj cena odbornej poroty. Filmový program dopĺňa atraktívny sprievodný program (výstavy obrazov, objektov, digitálne inštalácie, workshopy filmového charakteru, diskusie, ukážky filmového maskovania, kresličské paint-battle, filmový kvíz a pod.) a slovenská hudobná produkcia.
→ OZ Priatelia divadla a filmu, Jamnických 6252/17, 902 01 Pezínok
tel.: +421 903 801 364, e-mail: info@festivalpaff.sk (Jakub Šteinecker)
www.festivalpaff.sk

Medzinárodný festival filmových klubov Febiofest

(26. ROČNÍK, 20. – 26. 3. 2019, BRATISLAVA, KOŠICE, PREŠOV, BANSKÁ BYSTRICA, LEVICE, TRNAVA, TREŇČÍN, PRIEVIDZA, KEŽMAROK, POPRAD, MODRA, NOVÉ ZÁMKY, DUBNICA NAD VÁHOM, LUČENEC)
Dramaturgicky sa MFFK Febiofest od začiatku sústreďoval prednostne na novinky česko-slovenského audiovizuálneho prostredia. V posledných rokoch sa však začína zameriavať na klubový, autorský film všeobecne, a to nielen na súčasný, ale aj archívny. Veľký priestor dostávajú navyše filmy z krajín V4, pretože cieľom festivalu je zamerať sa na domácu tvorbu a porovnať ju s filmami susedných krajín. Mnohé z titulov majú diváci možnosť vidieť v slovenskej distribučnej predpremiére, veľa z nich je dokonca uvedených exkluzívne. Festival sa venuje aj detskému divákovi v sekcii Filmový kabinet deťom. Program dopĺňajú sprievodné podujatia, ako je napríklad industry program Works in Progress.
→ Asociácia slovenských filmových klubov, Brniarska 33, 811 04 Bratislava
tel.: +421 2 5465 2018, e-mail: dubecky@asfk.sk (Peter Dubecký)
www.febiofest.sk

Medzinárodný festival horského filmu a dobrodružstva Hory a mesto

(20. ROČNÍK, 27. – 31. 3. 2019, BRATISLAVA)
Hory a mesto je medzinárodná súťažná prehliadka horského filmu spojená s prezentáciou zahraničných a slovenských hostí z outdoorového, environmentálneho a cestovateľského prostredia. Súčasťou festivalu sú aj vzdelávacie semináre a workshopy pre filmárov či premietania pre školy a bohatý sprievodný program pre Bratislavčanov (fotosúťaž, tematické fotovystavy, cestovateľské kluby, lanové atrakcie, lezecké preteky, outdoorový veľtrh a iné). Festival sprostredkuje návštevníkom alternatívnu filmovú tvorbu, krásy prírody a inšpiruje ich k zdravému a aktívnemu spôsobu života.
→ OZ Hory a mesto, Fedákova 24, 841 02 Bratislava
e-mail: ivana@horyamesto.sk (Ivana Sidorová, štatutárna zástupkyňa)
www.horyamesto.sk

Týždeň slovenského filmu

(5. ROČNÍK, 6. – 12. 4. 2019, BRATISLAVA A VYBRANÉ KINÁ PO CELOM SLOVENSKU)
Týždeň slovenského filmu je bilančná prehliadka domácej kinematografie, ktorá každoročne prináša do Bratislavy i do regiónov Slovenska aktuálne filmy a s nimi súvisiace sprievodné podujatia. Diváci budú mať možnosť vidieť v zhutnenej podobe to najlepšie, čo sa nakrútilo v domácej kinematografii v roku 2018, pozrieť si hrané, dokumentárne i animované filmy ocenené na filmových festivaloch, ale i tie, ktoré im v bežnej distribúcii unikli. Cieľom prehliadky je zvyšovať záujem o domácu produkciu, prezentovať jej žánrovú pestrosť a predstaviť ju ako tému celospoločenských diskusií. Jej súčasťou sú aj masterclassy domácich tvorcov a verejne prístupné diskusie

venované reflexii minuloročnej slovenskej filmovej tvorby. Partnermi podujatia sú RTVS, SFÚ, Nadácia Tatrabanky, LITA. Podujatie finančne podporil Audiovizuálny fond.
→ Slovenská filmová a televízna akadémia, Grösslingová 32, 811 09 Bratislava
tel.: +421 948 052 800, e-mail: sfta@sfta.sk (Silvia Dydňanská, kancelária SFTA)
tel.: +421 902 570 690, e-mail: stupakjj@gmail.com (Jozef Štupák, koordinátor Týždňa slovenského filmu)
www.tyzdenfilmu.sk

Minifestival európskeho filmu 7 x 7

(13. ROČNÍK, MÁJ – JÚN 2019, BRATISLAVA, BANSKÁ BYSTRICA, KOŠICE, POPRAD, PREŠOV, TREŇČÍN, ŽILINA)
Premietanie siedmich európskych filmov podporených z programu Kreativna Európa – MEDIA v siedmich slovenských mestách. Hlavným organizátorom je Úrad vlády SR, spoluorganizátormi sú Zastúpenie Európskej komisie v SR a Creative Europe Desk Slovensko.
→ Creative Europe Desk Slovensko, Grösslingová 32, 811 09 Bratislava
tel.: +421 2 5263 6935, e-mail: vladimir.stric@cedslovakia.eu (Vladimír Štric, vedúci kancelárie)
www.cedslovakia.eu

Fest slovenský film 2019

(4. ROČNÍK, 16. – 18. 5. 2019, PARTIZÁNSKE)
Filmový festival vznikol v roku 2016 v prvom rade preto, aby priniesol do malého mesta súčasný slovenský film, prezentoval jeho kvalitu a búral mýty o tom, že neexistuje. Počas jedného víkendú uvidia návštevníci prierez domácou filmovou tvorbou uplynulého roka vrátane dokumentov a oceňovaných študentských filmov. Projekcie doplnia diskusie s tvorcami filmov, workshopy a párty.
→ Občianske združenie Fabrika umenia, Horská 1314/44, 958 06 Partizánske
tel.: +421 917 905 592, e-mail: damian.hamada@fabrikaumenia.sk (Damián Hamada)
www.fabrikaumenia.sk, www.fsf.sk

Medzinárodný festival filmov o trvalo udržateľnom rozvoji Ekotopfilm – Envirofilm

(46. ROČNÍK, 27. – 31. 5. 2019, BRATISLAVA, BANSKÁ BYSTRICA)
Súťažný filmový festival každoročne prináša najnovšie dokumentárne filmy z celého sveta na tému ochrany životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja. Jeho cieľom je inšpiratívnym spôsobom meniť správanie spoločnosti vo vzťahu k životnému prostrediu a vytvoriť priestor na otvorenú diskusiu o otázkach trvalo udržateľného rozvoja. Program bude zahŕňať aj prednášky a diskusie. Neoddeliteľnou súčasťou festivalu je Junior festival, program určený pre žiakov základných a stredných škôl. Vstup na premietania aj sprievodný program je voľný.
→ EKOTOPFILM, Zadunajská cesta 12, 851 01 Bratislava
tel.: +421 903 651 987, e-mail: info@ekotopfilm.sk (Tereza Gemeranová, programová riaditeľka)
www.ekotopfilm.sk

CINEAMA – celoštátna postupová súťaž a prehliadka amatérskej filmovej tvorby

(27. ROČNÍK, 7. – 9. 6. 2019, NITRA)
Cineama je celoštátna postupová súťaž a prehliadka amatérskej filmovej tvorby pre deti, mládež i dospelých, ktorá sa koná každý rok. Nie je tematicky zameraná. Účastníci prihlasujú autorské diela s maximálnou dĺžkou 20 minút v kategóriách dokument, reportáž, hraný film, animovaný film, minútový film, experiment, videoklip. Súťaží sa v troch vekových kategóriách. Vyhlásovateľom súťaže je Národné osvetové centrum Bratislava z poverenia MK SR. Hlavným organizátorom 27. ročníka je Krajské osvetové stredisko v Nitre. Ocenené a odbornou porotou odporúčené

diela budú nominované na Český videosalón v Ústí nad Orlicí a na svetovú súťaž amatérskych filmov UNICA v Holandsku.
→ Krajské osvetové stredisko v Nitre, Fatranská 3, 949 01 Nitra
tel.: +421 911 540 018, e-mail: kosnr@kosnr.sk, zdenka.smreckova@kosnr.sk (Zdenka Smrečková)
www.kosnr.sk

Medzinárodný filmový festival veľmi krátkych filmov Très Court

(21. ROČNÍK, PREDBEŽNE 11. 6. 2019, KOŠICE)
Très Court je súťažný filmový festival zameraný na snímky s dĺžkou maximálne 4 minúty. Zastúpené sú všetky druhy filmov aj klipy či videoblogy, formáty, ktoré expandujú v televízii, ale hlavne na internete. Très Court International Film Festival je cezhraničné podujatie, ktoré počas desiatich dní prebieha v približne stovke miest vo Francúzsku a ďalších tridsiatich krajinách. Hlavným lákadlom je medzinárodný súťažný výber, v ktorom súťaží približne 50 veľmi krátkych filmov, predstavujúcich to najzaujímavejšie z aktuálnej celosvetovej audiovizuálnej produkcie. Každá krajina pošle výsledky vlastného hlasovania a po spočítaní všetkých hlasov sa vyberie jeden medzinárodný víťaz, o ktorom rozhodujú aj Košičania.
→ Francúzska aliancia Košice, Hlavná 68, 040 01 Košice
tel.: +421 905 201 043, e-mail: direction@afke.sk (Katarína Kukučková)
www.afke.sk, www.trescourt.com

Prehliadka panoramatických 70 mm filmov

(4. ROČNÍK, 14. – 15. 6. 2019, BANSKÁ BYSTRICA)
Cieľom prehliadky je ponúknuť filmovým návštevníkom unikátne projekcie z klasického filmového pásu. V digitálnej dobe je to z roka na rok väčšia rarita a vidieť „kráľovský formát“ 70 mm filmu je skoro nemožné. Zachovaných i nových filmových kópií je veľmi málo a funkčnej projekčnej techniky na 70 mm film ešte menej. Prehliadka v Banskej Bystrici je jediná pravidelná prehliadka filmov tohto formátu pod holým nebom vzhľadom na to, že bystrický amfiteáter je posledné letné kino v Európe, ktoré môže premietaa a premieta 70 mm panoramatické filmy. Počas dvoch večerov sa uskutočnia dve projekcie na obrovskom panoramatickom plátne 32 x 14 metrov s výhľadom na večernú Banskú Bystricu.
→ O. Z. za! amfiteáter, Pražská 1, 960 01 Zvolen
tel.: +421 907 324 341, e-mail: havlik.juraj@gmail.com (Juraj Havlík),
+421 905 272 225, e-mail: skoluda@cinema.sk (Ivan Školuda)
www.artne.sk, www.bbamfiteater.sk

Art Film Fest

(27. ROČNÍK, 14. – 22. 6. 2019, KOŠICE)
Art Film Fest ponúka rozsiahly priestor na prezentáciu diel najnovšej svetovej kinematografie, ale aj významných titulov filmovej histórie a v neposlednom rade kvalitatívny výber snímok slovenského audiovizuálneho prostredia. Dominantami programu sú dve súťažné sekcie – hraných a krátkometrážnych titulov. Obe hodnotia medzinárodné poroty, ktoré udeľujú najvyššie ocenenie Modrého anjela za najlepší film, réžiu, herečku a herca. Nesúťažné sekcie uvádzajú diela etablovaných tvorcov, významné filmy národných kinematografií, kultové snímky, ktoré sa zapísali do histórie, tematicky zamerané filmové projekty, ale aj profily či retrospektívy oceňovaných umelcov.
→ ART FILM FEST s. r. o., Tomášikova 30C (5. poschodie), 821 01 Bratislava
tel.: +421 2 2085 5100, e-mail: info@artfilmfest.sk
www.artfilmfest.sk

Festival AZYL

(10. ROČNÍK, OD KONCA JÚNA DO DECEMBRA, ONLINE + SPRIEVODNÉ PREMIEŤANIE BEST OF... PO SLOVENSKU A V KRAJINÁCH V4)
Festival Azyll je medzinárodný online festival 1- a 5-minútových

filmov a videoklipov. O celkových víťazoch v troch základných kategóriách rozhodne odborná porota. Vyvrcholením festivalu bude slávnostné premietanie kompilácie nominovaných a víťazných filmov na Art Film Feste v Košiciach. Plánované sú aj ďalšie projekcie vo viacerých slovenských mestách, v krajinách V4 a na partnerských festivaloch.

→ AZYL Production, Panenská 13, 811 03 Bratislava tel.: +421 911 101 416, e-mail: viliam@azyl.sk (Viliam Strelinger) www.festival.azyl.sk

Animofest, UAT Film

(14. ROČNÍK ANIMOFESTU, 4. ROČNÍK UAT FILMU, 20. 6. 2019, BRATISLAVA) Animofest je medzinárodná súťažná prehliadka stredoškolských animovaných filmov a UAT Film sa zameriava na stredoškolské krátkometrážne dokumenty alebo hrané filmy. Festival poskytuje priestor študentom Súkromnej strednej umeleckej školy animovanej tvorby v Bratislave na konfrontáciu s ostatnými strednými školami na Slovensku, kde sa vyučuje animovaná tvorba alebo film, i s filmovými nadšencami z radov študentov. V súťaži sú navyše zastúpené aj školy a študenti zo zahraničia, napríklad z Česka, Poľska, Japonska, Fínska, Lotyšska, Litvy, Bulharska, Francúzska, Kanady, USA, Ruska, Egypta. → Súkromná stredná umelecká škola animovanej tvorby, Vlastenecké nám. 1, 851 01 Bratislava tel.: +421 2 6241 1668, e-mail: uat@uat.sk (zriadovateľka a generálna riaditeľka Viera Zavarčíková, riaditeľ Ján Mózer) www.uat.sk

Medzinárodný festival animácie Fest Anča 2019

(12. ROČNÍK, 27. – 30. 6. 2019, ŽILINA) Fest Anča je jediný slovenský multimediálny festival zameraný na animovaný film primárne pre dospelého diváka. Jeho cieľom je prezentovať progresívne súčasné animované filmy spolu s tým najlepším z histórie žánru. Festival sa snaží zvyšovať povedomie o animovanom filme ako o plnohodnotnej umeleckej forme a vzdelávať publikum o rôznych podobách animácie. Každoročne zahŕňa medzinárodnú súťaž animovaných krátkych filmov a hudobných videí, ale aj tematické a špeciálne zamerané filmové sekcie. Počas štyroch dní ponúka prednášky, výstavy, workshopy, premietania pre deti a množstvo ďalších sprievodných podujatí. Živú a inšpiratívnu letnú atmosféru festivalu dopĺňa stanové mestečko priamo v areáli Stanice Žilina-Záriečie, večerné premietania pod holým nebom a koncerty. → Fest Anča (o. z. Anča), Štefánikova 16, 811 04 Bratislava tel.: +421 903 103 015, e-mail: pr@festanca.sk (Eva Vozárová – PR a marketing festivalu) www.festanca.sk

Bažant Kinematograf – letné filmové premietania pod holým nebom

(17. SEZÓNA, 1. 7. – 31. 8. 2019, VYŠE 30 MIEST NA SLOVENSKU) Bažant Kinematograf je putovná filmová prehliadka, ktorá sa koná od roku 2003 a počas letných mesiacov premieta po celom Slovensku z dvoch „retro autobusov“ vybavených na profesionálne premietanie. Projekcie sa konajú pod holým nebom prevažne na námestiach v historických centrách väčších miest. Zastávky trvajú 4 až 5 dní a každý večer sa premieta jeden krátky a jeden celovečerný film. Podujatie je istou alternatívou ku klasickej kinodistribúcii, nie však jej konkurenciou. Predstavuje nové a pripomína staršie snímky reprezentujúce domácu kinematografiu. Vo všetkých prípadoch ide o tituly, ktoré už majú za sebou distribúciu v tradičných kinách. Vstup na projekcie je voľný. Podujatie má aj svoju stabilnú scénu na Magio pláži v Bratislave, kde sa budú filmy premietat od 16. 7. do 19. 8. 2019. → Kinematograf, s. r. o., Grösslingová 63, 811 09 Bratislava tel.: +421 2 9563 9429, e-mail: lubica@kinematograf.sk (Lubica Orechovská) www.kinematograf.sk

Letný filmový festival 4 živly

(21. ROČNÍK, 7. – 11. 8. 2019, BANSKÁ ŠTIAVNICA) Letná časť 4 živlov ponúkne v 21. ročníku program zložený z hraných, animovaných, dokumentárnych i experimentálnych filmov a jeho témou budú čísla. Projekcie s lektorskými úvodmi doplnia aj diskusie s prizvanými tvorcami, ale aj s odborníkmi z oblastí, ktoré súvisia s témou festivalu. Filmový program bude sprevádzaný koncertmi, párty či výstavami a inštaláciami výtvarného umenia. Pre narastajúce detské publikum budú pripravené popri projekciách aj workshopy a tvorivé dielne. → OZ štyri živly, Legionárska 15, 831 04, Bratislava tel.: +421 915 711 880, e-mail: pr@4zivly.sk (štatutárni zástupcovia: Ondrej Starinský, Peter Gašparík) www.4zivly.sk

Kinobus

(16. ROČNÍK, 29. 8. – 1. 9. 2019, REGIÓN GEMER) Len mierne nostalgická jazda po slovenskom vidieku, snorenie po klasických kinosálach a zľahka nevyspytateľná vlastivedná výprava. Východiskom Kinobusu je na jednej strane prítomnosť prepracovanej infraštruktúry kultúrnych domov a kín vybudovaných pred rokom 1989 vo väčšine obcí Slovenska a na strane druhej tamojšia absencia kultúrneho a spoločenského diania v súčasnosti. V prvej fáze vytypujeme na základe terénneho prieskumu tri obce, v ktorých sa festival bude odohrávať. Potom v spolupráci s miestnymi obyvateľmi a so súčasnými umelcami z rôznych oblastí pripravujeme program, ktorý vychádza zo špecifik miesta, jeho kontextu a problémov. Poslednou fázou projektu je štvordňové podujatie, počas ktorého stovka externých účastníkov cestuje spoločne dvoma autobusmi po vybraných obciach a spolu s miestnymi obyvateľmi sa zapája do programu festivalu. → Stanica Žilina-Záriečie, Závodská cesta 3, 010 01 Žilina tel.: +421 908 938 339, e-mail: martin@stanica.sk (Martin Krištof) www.kinobus.sk

PROJEKT 100

(25. ROČNÍK, OD SEPTEMBRA 2019, 90 KÍN V 70 SLOVENSKÝCH MESTÁCH) Najväčšia edukatívna putovná prehliadka na Slovensku predstavuje divákovi po celom Slovensku výber desiatich výnimočných filmových diel svetovej kinematografie obohatený o krátke slovenské tituly či špeciálne uvedenia filmov. Podstatou prehliadky je prezentácia mimoriadnych filmov zo zlatého fondu svetovej kinematografie v konfrontácii s najnovšími dielami tvorcov (vrátane slovenských), ktorí získavajú ocenenia na prestížnych festivaloch v Cannes, Benátkach, Berlíne a inde. Projekt 100 je zameraný na vzdelávanie bežného publika prostredníctvom lektorských úvodov, ktoré organizujú zástupcovia a dramaturgovia filmových klubov. → Asociácia slovenských filmových klubov, Brnianska 33, 811 04 Bratislava tel.: +421 2 5465 2018, e-mail: dubecky@asfk.sk (Peter Dubecký) www.febiofest.sk

Medzinárodný filmový festival Cinematik Piešťany

(14. ROČNÍK, 10. – 15. 9. 2019, PIEŠŤANY) Cinematik je etablované podujatie, ktoré svojím významom presahuje hranice Slovenska. Festival organizuje dve súťažné sekcie s medzinárodnými porotami a množstvo informatívnych sekcií, ako aj semináre, masterclassy a sprievodný program. Predstavuje medzinárodnú platformu na prezentáciu a propagáciu slovenského filmu, predovšetkým dokumentárneho. Od roku 2011 je Cinematik členom prestížnej medzinárodnej siete festivalov a distribútorov Eye on Films, ktorá združuje 150 partnerov z celého sveta. Filmy sa na festival dajú prihlasať do 15. 7. 2019. → Cinematik, s. r. o., Bitúnková 1453/23, 900 31 Stupava tel.: +421 948 445 565, e-mail: info@cinematik.sk www.cinematik.sk

Medzinárodný filmový festival Agrofilm

(35. ROČNÍK, 30. 9. – 5. 10. 2019, NITRA-LUŽIANKY, BRATISLAVA, ZVOLEN, BREZNO, KOŠICE) Medzinárodný festival dokumentárnych filmov s témou poľnohospodárstva, vedy a výskumu v tomto odbore sa venuje aj filmom o potravinách, živote na vidieku a trvalo udržateľných zdrojoch. Okrem klasických dokumentov prezentuje aj celovečerné hrané filmy s touto tematikou a venuje sa aj novým elektronickým médiám. Projekcie dopĺňajú vernisáže, prednášky vedeckých pracovníkov, diskusie aj ochutnávky potravín a nápojov. → Ján Škorňa, Nová č. 19, 974 04 Banská Bystrica tel.: +421 905 743 581, e-mail: jano.skorna@gmail.com (Ján Škorňa) www.agrofilm.sk

POCITY FILM: Prešovský filmový festival

(10. ROČNÍK, 8. – 13. 10. 2019, PREŠOV) Festival predstavuje jediné podujatie svojho druhu v Prešove a okolí. Prináša vyváženú dramaturgiu s dôrazom na umelecký a kultúrny potenciál filmových diel zo slovenskej a z európskej kinematografie a je funkčnou alternatívou k bežnej distribúcii multiplexových kín. Cieľom festivalu je priniesť divákovi kvalitné filmové diela s dôrazom na slovenskú kinematografiu a slovenských tvorcov, ako aj poskytnúť priestor na prezentáciu filmovej tvorby mladých umelcov (profesionálov i amatérov) z celého Slovenska v samostatnej sekcii Pocity v kraťasoch, ktorá bude tento rok prvýkrát súťažná. → Pocity Film 2019 / P.O.CITY, Royova 2, 080 05 Prešov tel.: +421 907 227 329, e-mail: info@po-city.sk (Nina Šilanová) www.pocityfilm.sk

Medzinárodný festival horských filmov Poprad

(27. ROČNÍK, 9. – 13. 10. 2019, POPRAD, KEŽMAROK, SPIŠSKÁ NOVÁ VES) Festival ponúka medzinárodnú súťažnú prehliadku filmových diel orientovaných na spoznávanie športového i každodenného života ľudí v horskom prostredí, diel vyzdvihujúcich krásy horskej flóry a fauny, ochranu prírody, životného prostredia a tradičnej kultúry iných národov. Najnovšie horské filmy od profesionálnych aj amatérskych tvorcov z celého sveta sa prezentujú počas piatich dní a hodnotí ich medzinárodná porota. Festival ponúka aj multimediálne besedy s významnými osobnosťami spoločenského a športového života, fotografické výstavy, projekcie pre školy a poskytuje množstvo príležitostí na zaujímavé stretnutia. → Horský film Poprad, n. f., Nábřežie Jána Pavla II. 2802/3, 058 01 Poprad tel.: +421 52 7721 060, e-mail: horskyfilm@slovanet.sk, horskyfilmpoprad@gmail.com (Mária Hámor, riaditeľka festivalu) www.mfhf.sk

Medzinárodný filmový festival Jeden svet

(20. ROČNÍK, 10. – 13. 10. 2019, BRATISLAVA A NESKÔR ĎALŠIE SLOVENSKÉ MESTÁ) Festival Jeden svet sa prioritne venuje téme ľudských práv, ochrany životného prostredia a technologickým, spoločenským a geopolitickým výzvam. Tento rok sa celý projekt skladá z Jedného sveta v Bratislave, Jedného sveta v regiónoch, Jedného sveta na školách a akcie Premietaj aj ty. Program hlavného festivalu v Bratislave bude plný filmov, diskusií, workshopov, masterclassov, čítačiek a predstavení. Po Bratislave festival poputuje do Košíc a odtiaľ do regiónov po celej krajine. Jubilejný ročník Jedného sveta a zároveň 30. výročie Nežnej revolúcie si žiada venovať sa téme budúcnosti pri reflexii minulosti. Program sa preto bude zaoberať tým, ako nás formovala a formuje história, kam sa chceme posunúť, ako bude vyzeráť život na Zemi v budúcnosti a čo treba urobiť, aby bol (jeden) svet lepším miestom na život. → Človek v ohrození, Baštová 5, 811 03 Bratislava tel.: +421 907 723 244 (Diana Fabiánová) www.clavekvohrozeni.sk, www.jedensvet.sk

Medzinárodný festival potápačských filmov a fotografie

(34. ROČNÍK, 10. – 13. 10. 2019, PODBANSKÉ) Okrem hlavnej náplne festivalu, prezentácie filmov a fotografií spod vodnej hladiny, bude jeho súčasťou aj akcia Čisté vody. Voľný čas môžu účastníci stráviť na potápačských večeroch a podujatie zároveň otvára priestor pre potápačské kluby na prezentáciu ich činnosti. Festivalová história je spätá s menami známych osobností, ako Jean-Michel Cousteau, André Hartman, Peter Áč, Ľudovít Hanák, Richard Jaroněk, Steve L. Lichtag či Milan Czapay, a v tejto tradícii sa bude pokračovať. Preto aj tento rok v rámci potápačských večerov obohatia festivalové dni zaujímaví hostia. → Potápačský klub Vodnár Poprad, Námestie sv. Egídia 3/5, 058 01 Poprad tel.: +421 903 607 025, e-mail: svitanek.p@gmail.com (predseda klubu a organizačného výboru MFPF Pavel Svitanek) www.mfpf.eu

Filmový festival inakosti

(13. ROČNÍK, 16. – 20. 10. 2019, BRATISLAVA) Filmový festival inakosti (FFI) je festival pre lesby, gejov, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych ľudí (LGBTI menšina), ich rodičov, deti a priateľov. Je to jediné filmové podujatie na Slovensku, ktoré sa cielene venuje LGBTI minorite. Snaží sa prispieť k eliminácii homofóbnych a xenofóbnych postojov v spoločnosti a poskytnúť LGBTI komunite kultúrno-spoločenský rámec na sebaopoznávanie. FFI si zároveň kladie za cieľ plnohodnotne dopĺňať programovú ponuku tunajších filmových festivalov uvádzaním oceňovaných filmov, ktoré na Slovensku nemajú zabezpečenú distribúciu. Program tvorí spravidla viac než tridsať filmov, rozdelených do štyroch základných sekcií: Súčasnέ kino, Classics, Teplé Česko-Slovensko a Queer Ázia. Ozveny festivalu prebiehajú v októbri a novembri v ďalších slovenských mestách. → Iniciatíva Inakosť, Rajská 4, 811 08 Bratislava e-mail: info@ffi.sk (Ján Šajban) www.ffi.sk

Medzinárodný filmový festival Bratislava

(21. ROČNÍK, NOVEMBER 2019, BRATISLAVA) Festival vytvorí tradične priestor na stretnutia širokej diváckej obce, tvorcov a profesionálov pri kvalitnom filmovom programe. Prioritou MFF Bratislava je objavovanie nových talentov, prezentácia výrazných diel svetovej aj slovenskej kinematografie aktuálnej sezóny, kultivácia filmového publika a obohatenie domácej filmovej kultúry o medzinárodný kontext. → 4av.sk, s. r. o., Bilíkova 26, 841 01 Bratislava tel.: +421 905 600 969, e-mail: j.hetes@gmail.com (Ján Heteš, konateľ) www.bratislavaiaff.sk

Festival dobrodružných filmov HoryZonty

(14. ROČNÍK, 7. – 9. 11. 2019, TRENČÍN) Festival predstavuje filmy s outdoorovou tematikou, tematikou cestovania, ekológie a ochrany životného prostredia. Jeho súčasťou je súťaž českých a slovenských neprofesionálnych filmov, ale aj besedy, workshopy, tvorivé dielne, výstavy, fotosúťaž, športové súťaže a rôzne sprievodné podujatia. Cieľom festivalu je propagovať zdravší životný štýl, aktívny spôsob trávenia voľného času, ekologické témy a humanistické hodnoty. → HoryZonty, občianske združenie, Radlinského 9, 911 05 Trenčín (Mária Dutková) tel.: +421 903 770 896, e-mail: info@horizonty.sk www.horizonty.sk

Eurotour

(15. ROČNÍK, 12. – 14. 11. 2019, PIEŠŤANY) Medzinárodná prehliadka dokumentárnych a hraných filmov

o cestovaní, krajine a človeku sa každoročne koná v kultúrno-spoločenskom centre Fontána v Piešťanoch. Zameriava sa na rozvoj a podporu cestovného ruchu na Slovensku s dôrazom na propagáciu Slovenska v zahraničí. Súčasťou prehliadky je súťažná sekcia Moment, kde sa prezentujú tunajší amatérski tvorcovia krátkych filmov. Súťaží sa o hlavnú cenu primátora mesta a vyhodnocuje sa aj anketa o cenu divákov. Prehliadku dopĺňajú nesúťažné sekcie a sprievodné podujatia, ako sú výstavy fotografií alebo materiálov na prezentácie.

→ Mestské kultúrne stredisko mesta Piešťany, Beethovenova 1, 921 01 Piešťany
tel.: +421 907 585 002, e-mail: kino@fontana-piestany.sk
(Jozef Valachovič, vedúci kina Fontána)
www.fontana-piestany.sk, www.eurotourpiestany.sk,
www.eurotour-piestany.sk

MittelCinemaFest – stredo európsky festival talianskeho filmu

(17. ROČNÍK, 20. – 24. 11. 2019, BRATISLAVA)

MittelCinemaFest sa každoročne koná v Budapešti, Bratislave a Prahe. V Bratislave mu patrí tretí novembrový týždeň, počas ktorého si diváci môžu pozrieť desiatku filmov z najnovšej talianskej produkcie. Festival sa snaží o žánrovo pestrú mozaiku, pozostávajúcu zo snímok známych autorov i mladých, začínajúcich režisérov. Ide o oceňované filmy, ktoré mali premiéru v aktuálnom roku alebo ešte len čakajú na uvedenie do domácej distribúcie. Festival pripravuje Taliansky kultúrny inštitút v Bratislave spolu s Istituto Luce Cinematica v spolupráci s Talianskymi kultúrnymi inštitútmi v Budapešti a Prahe.

→ Taliansky kultúrny inštitút v Bratislave, Kapucínska 7, 811 03 Bratislava
tel.: +421 2 5930 7114, e-mail: iicbratislava@esteri.it
(Adriana Šulíková)
www.iicbratislava.esteri.it

Festival študentských filmov Áčko

(23. ROČNÍK, 23. – 26. 10. 2019, BRATISLAVA)

Áčko je jediný slovenský filmový festival s cieľom prezentovať študentskú tvorbu. Ponúka aktuálnu produkciu študentov filmových škôl na území Slovenska. Chce dostať do povedomia verejnosti najmä dokumentárne, ale aj hrané a animované filmy mladých tvorcov a propagovať tak tunajšiu audiovizuálnu kultúru.

→ Filmová a televízna fakulta, Vysoká škola múzických umení v Bratislave, Svoradova 2, 813 01 Bratislava
+421 908 871 737, e-mail: kliment@vsmu.sk
(riaditeľ festivalu Erik Kliment)
+421 902 360 509, e-mail: viktor.gubka@gmail.com
(Viktor Gubka, PR a marketing)
+421 948 346 575, e-mail: mtdrgon@gmail.com
(Martin Drgoň, PR a marketing)
www.festivalacko.sk, www.fff.vsmu.sk

Be2Can

(6. ROČNÍK, 24. – 30. 10. 2019, BANSKÁ BYSTRICA, BANSKÁ ŠTIAVNICA, BRATISLAVA, DUBNICA NAD VÁHOM, KOŠICE, KREMNICA, LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ, MARTIN, NITRA, NOVÉ MESTO NAD VÁHOM, NOVÉ ZÁMKY, PEZINOK, PIEŠŤANY, POPRAD, PREŠOV, PRIEVIDZA, RIMAVSKÁ SOBOTA, RUŽOMBEROK, SEREĎ, SPIŠSKÁ NOVÁ VES, TRENČÍN, TRNAVA, TRSTENÁ, ŽILINA)

Najlepšie filmy z festivalov v Berlíne, Benátkach a Cannes na tematickej prehliadke v kinách, na DVD, VoD a v televízii, to je ústredná koncepcia viacúrovňovej platformy Be2Can Distribution. Be2Can je projekt, ktorý vznikol v roku 2014 s úmyslom presadiť do slovenskej a českej distribúcie filmy z hlavných súťaží najvýznamnejších európskych festivalov, vytvoriť pre ne dôstojné prostredie na prezentáciu a zoznámiť divákov s fascinujúcim svetom „áčkových“ festivalov. V šiestom ročníku podujatia plánujeme sekcie Premiéry, Best of..., Profil Rubena Östlunda a ďalšie. Okrem projekcií filmov sa uskutoční aj sprievodný program.

→ Film Europe, Matúškova 10, 831 01 Bratislava
tel.: +421 905 248 932, e-mail: dagmar.krepopova@filmeurope.eu
(Dagmar Krepopová)
www.be2can.eu

Deň krátkého filmu

(16. – 21. 12. 2019, VIACERO SLOVENSKÝCH MIEST)

Dátum 21. december sa nesie v znamení zimného slnovratu, najkratšieho dňa v roku, preto ho symbolicky vyhlásili za svetový deň krátkého filmu. V tomto čase sa po celom svete organizujú prehliadky krátkometrážnej tvorby s cieľom predstaviť ju širokej verejnosti. Program slovenského Dňa krátkého filmu kurátorsky pripravuje tím občianskeho združenia Disco Sailing. Hlavným cieľom združenia je popularizácia, edukácia a distribúcia krátkometrážnej audiovizuálnej tvorby.

→ Disco Sailing, o. z., Štefánikova 879/7, 811 06 Bratislava – Staré Mesto
e-mail: denkratkeho filmu@gmail.com (Alexandra Gabrižová)
www.denkratkeho filmu.sk

Poznámka redakcie: V prílohe informujeme len o festivaloch a prehliadkach, ktoré sa charakterizujú ako filmové. Filmová tvorba býva vo väčšej či menšej miere zastúpená aj na multižánrových podujatiach, o ktorých budeme informovať v čase ich konania v rubrike Kalendárium (www.filmsk.sk), respektíve Kalendárium špeciál (tlačená verzia Film.sk).

— spracovala Zuzana Sotáková —

Bratislava 20.—26. 3. 2019

ZLO SA
VO FILME
NESKRYJE

mffk^{26.}
Medzinárodný
festival filmových
klubov Febiofest

▼ film.sk je evidovaný mk si pod ev. č. ev 947/08

